GUSTAF FRÖDING

SAMLADE SKRIFTER

ALBERT·BONNIERS·FÖRLAG

SAMLADE SKRIFTER

GUSTAF FRÖDING

[illegible]

SAMLADE SKRIFTER

AV

GUSTAF FRÖDING

ANDRA DELEN

GITARR OCH DRAGHARMONIKA

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

GITARR OCH DRAGHARMONIKA

AV

GUSTAF FRÖDING

STOCKHOLM
ALBERT BONNIERS FÖRLAG

STOCKHOLM
ALB. BONNIERS BOKTRYCKERI 1920

INLEDNING.

När Frödings planer på att ge ut en diktsamling först togo fastare form, är det mig icke möjligt att avgöra, så ringa brevmaterial som stått mig till buds från äldre tider. Det är väl emellertid sannolikt, att han haft detta mål i sikte åtminstone ända från hösten 1888, om han också icke fullföljt sina strävanden med samma ihärdighet under hela tiden. Som bekant inackorderade han sig vid nämnda tidpunkt i Mangskogs prästgård hos sin släkting, pastor B. J. Varodell, vars minne han sedermera hugfäste i den vackra gravsången »Vad jorden givit». I Mangskog stannade han till försommaren 1889, vistades en tid vid havsbaden i Varberg * och reste sedan till Görlitz, där han stannade till sommaren 1890. Efter ett kortare uppehåll i Malmö begav han sig i septem-

* Se »Småprat från Varberg» av Badin (= Gustaf Fröding) 5 juli 1889 i Göteborgs Handels- och sjöfartstidning.

ber till Suttestad nära Lillehammer i Norge; till Karlstad återvände han först i slutet av september följande år. Under den nära tvååriga tidsperiod, som tog sin början med resan till Mangskog och avslöts med att han 8 juli 1890 sände Bonniers förlag den första diktsamlingen, vill jag tro, att han i själva verket tänkte och arbetade mera på sin debut än på något annat — hur mycket än kärleken upptog honom och han strävade att ställa sin hälsa på fötter. Vistelsen i Mangskog gav honom för hans kännedom om Värmland nya tillskott till vad han tidigare sett och hört och fått berättat för sig i Alster, av kamrater i Uppsala, i Kristinehamn och Karlstad samt på Slorudsborg i Brunskog. Vad han kan ha skrivit och bragt i slutgiltig form före resan till Tyskland, är mig icke bekant. Att han var långt ifrån nöjd med vad han åstadkommit, framgår av ett brevuttryck till systern Cecilia: »Jag tror icke, jag duger till poet och ämnar framdeles övergiva rimmeriet.» I Görlitz synes Fröding ha sysslat tämligen oavbrutet med studier och författarskap samt övat sig med att översätta Ibsens »Bergmanden» och »Gluntarne» till tyska (se mitt biografiska utkast i »Svenskar», s. 46 ff.). I februari 1890 sände han en samling dikter till vännen Mauritz Hellberg i Karlstad, som han utsett till sin förtrogne i denna sak, och bad om hans omdöme. Detta gavs i ett

svarsbrev av den 11 mars, som haft stor betydelse för Frödings framtid.

För kännedomen om skaldens utvecklingsgång vore det givetvis av det allra största intresse att äga kunskap om, hur denna första diktsamling var gestaltad och kunna jämföra den med den sedan utgivna »Guitarr och dragharmonika». Tyvärr synes det icke vara möjligt — ingen Luise von Göchhausen kopierade Frödingsmanuskript vare sig då eller sedan. Säkerligen kunna emellertid vissa slutsatser dragas ur de skaldens brevväxlingar, som icke varit mig tillgängliga. Av Hellbergs ovannämnda brev synes emellertid framgå, att februarisamlingen varit ganska olik den sedan tryckta. Den innehöll följande dikter, som vi känna till — fastän vi naturligtvis ej veta, vilka omarbetningar eller smärre förändringar de undergingo —: En hög visa, Vackert väder, Skogsrån, Lars i Kuja, Bjällerklang, Döden, Livsglädje (en följd sonetter, varav blott den sista togs med), Vad är sanning?, Världens gång, I skogarne (= I skogen; omdöpt enligt Y. Svartengrens förslag), Viken, Vid myren, Vinternatt, Salomos insegel, Tersites; vidare Den gamle professorn (se denna upplaga I: 221) och Resignation (= Sol och pannkaka, I: 106) samt de först i »Nya dikter» upptagna Fjasko (= Clown Clopopisky), Don Quijote, Tronskifte och Infruset. Hellberg talar vidare om

åtskilliga dikter, som icke äro oss bekanta, som sedermera alltså ratades och mig veterligen icke finnas i behåll: *En handske* (Hellbergs omdömen i brevet anför jag i parentes: »präktig — utan anmärkning»), *Bröder emellan* (»för stark, förfelar effekten»), *Cogito ergo sum* (»bra i sin genre, pikerar»), *I romantikens rosendagar* (»improberad av Svartengren — tycker jag rätt väl om, den tog mig t. o. m. rätt mycket, men jag tänkte kanske omedelbart på dig [och] vår egen gemensamma romantiktid för mycket. Hakon jarl kan du stryka ut — han hör inte dit, tycker jag, han är »göt» och bryter åtminstone för mig stämningen — och så, sätt Maria Stuart före Kung Erik, vars sista versrad jag heller inte tycker rätt om. Möjligen får dock, som sagt, stycket värde egentl. för mig och några, som gå och bära på gamla minnen från rosendagarna»), *Gorgonen* (»ett duktigt stycke — sant»), *Glädje i himlen* (»tycker jag om, ganska mycket, jag kan inte hjälpa det, den är så gaddigt glad eller glatt gaddig»), *Den gamble Adam* (»riktigt bra»), *I Vatikanen* (»kan gå an tack vare formen, fast ämnet är omsjunget och arrangeringen där mindre lycklig») och skriver slutligen: »En hop småstycken anser jag inte ha något synnerligt värde: de göra varken från och till (ett sådant som *Den ångerfulle* är dock omöjligt).» Av dessa uttalanden drar jag den slut-

satsen, att februarisamlingen innehållit mycket färre Värmlandsbilder, men långt flera reflexionsdikter än »Guitarr och dragharmonika». Det är i högsta grad osannolikt, att Hellberg icke skulle ha omnämnt Våran prost, Jonte och Brunte, Det var dans bort i vägen m. fl., därest de varit med i denna samling. Att »Ur Anabasis» och »Beväringa» *icke* funnos i urtexten, framgår av senare brev. »Skojare» och »I solnedgången» synas av handskriften att döma bestämt ha tillhört urtexten — det är de begränsningar, som det f. n. är möjligt för mig att göra.

Hellbergs brev, otåligt väntat av Fröding, gav den mest avgjorda uppmuntran. Han tackade för Frödings vänskap, som kommit honom att välja kamraten i Karlstad till förtrogen, men vågade icke tillmäta sig domaregenskaper; han ansåg sitt omdöme grunt och osäkert och att han saknade huvudförutsättningen: objektivitet. Efter första intrycket hade han delat upp dikterna i får och getter och började med att tala om dem som kommit på hans högra sida: »Skogsrån». Den tycker jag är klassisk. Det är som Heidenstam skulle ha gjort den, så dråplig i form och uppfattning . . . »Lars i Kuja» är lika förträfflig. Det är en fans styrka i dessa på en bestämd sensation byggda dikter: de bli så fasta och fria från deklamation och arrangering. Har du fler sådana

stoff i ditt ingeniella repositorium, så gör för tusan och bearbeta dem. »Vackert väder» gjorde mig entusiastisk. Så mycket liv, natur- och människo-! . . . Din »höga visa» är kanske ändå det bästa av allt. Det är den innerligt täckaste, tölpiga kärlighet man nånsin kan läsa . . . »I skogarne» är förtjusande . . . »Viken» stämningsfull . . . »Döden» utmärkt, ställvis charmant . . . »Vinternatt» stämningsfast och rik, Snoilsky kunde ha skrivit det. »Den gamle professorn» är väl ändå det bästa av allt. »Tersites» laudatur! . . . »Vad är sanning?» eximie laudatur! Getterna voro ytterst få, det är egentligen bara »Resignation», som han ogillar. Slutet av brevet löd:

»Av vad den konstförståndige domare, som skriver dessa rader, vid — har jag hållit på så länge! — ½ 2-tiden på natten, yttrat, inser du att du är en stor skald. — Skämt å sido! Så anser jag verkligen, att du är något ditåt . . . det ville jag som din gamle välmenande och uppriktige vän säga dig efter mitt hjärtas bästa förstånd, att du skall betrakta din skaldegåva som det dyrbara luttrade guld du fått fram ur livsstriden (se 'En handske') och du skall känna det som en plikt att föra det i dess fulla glans i ljuset. Därför skall du inte förtröttas, utan arbeta och sova och — hoppas. Du skall resa dig upp till en man vid stödet av detta medvetande om din gåva.

Det skall bli dig lätt! Du skall få igen livet på den vägen, jag tror det. Dikta ur din andes djup, låt det välla enkelt och okonstlat. Du har en underbar formmakt och den kan locka till extravaganser (t. ex. i form av onödiga kraftord ex. 'dängde' i Fjasko, eller till att slå ett skönt formskal kring ett poetiskt ingenting), men lyssna inte på dess förledarröst, utan tala ut det som djupast och varmast träffar din själ. Du är skapad för denna 'Gelegenheitsgedicht', som du vet var Göthes sak. Sådana kännbart upplevda dikter som Bååth brukar skriva, har du i den samling du sänt mig visat vara din starka sida.

Denna samling — med någon liten utgallring — och möjligen även någon liten retuschering, ifall något ord skulle störa helhetsstämningen — denna samling bör ovillkorligen ut. Har du något mer att lägga till, så vore det nog bra, ty det skadade inte att få den litet större . . . Ja, jag vill skriva mer, men jag måste sova. Må du hämta styrka och levnadsmod ur din diktning, bliv lycklig i den, käre gamle oförgätlige vän, önskar dig av hela sitt hjärta

Maggan.»

Att detta brev i allra högsta grad fyllde sin uppgift: att vara till uppmuntran, är lätt att förstå. Även om Fröding inte tog alla uttryck för vad

de vore menta och värda, värmdes och styrktes hans själ i alla fall som av knappast något annat. Även vännen Yngve Svartengrens brev gav kraftigt stöd och rikligt erkännande. Fröding svarade den 16 mars och det märks på hela tonen i hans brev, hur lättad han var. »Både flat och förlägen blev jag över det mottagande mina arma hjärnfoster fingo,» börjar det. »Jag hade nog väntat att du skulle sagt några vänliga ord, 'det blir nog bättre med tiden', eller något i den vägen — men 'laudatur' och 'eximie laudatur' hade jag icke väntat mig. Bara jag icke blir högfärdig nu — jag har alltid haft den olyckan att bliva växelvis överskattad och underskattad, och min själ, som icke har någon tyngdpunkt i sig själv, har svängt än åt den ena, än åt den andra ytterligheten. Du skall i alla fall ha tack för din sympatiska dom — den gör gott på sitt vis, om den också icke är så objektiv som ifall den kommit från en främling.» Han skulle rätta sig efter anmärkningarna utom i de fall, där han misströstade om att kunna få något bättre i stället; genomgick de anmärkta punkterna en för en och fortsatte: »Som sagt har du emellertid rätt i allt du säger, utom i de alltför starka lovorden, vilka dock ha sitt värde såsom uttryck av vänskapligt medförstånd.»

Det dröjde mer än tre månader, innan Fröding sände förlaget sitt manuskript. Det omfat-

tade då ytterligare en del nyskrivna eller åtminstone omarbetade stycken samt ett antal översättningar från engelska och tyska skalder. Debuten hade nu blivit honom en nödvändighet; vart den av, hade viloåren och sanatorievården verkligen bragt ett resultat, annars var allt förspillt. Hans oro såg vanskligheterna i förstorade mått. När han sände den med »Dikter af Gustaf Fröding» betitlade lilla samlingen, bifogade han följande kännetecknande brev:

Görlitz, Querstrasse 12 (Schlesien) 8 Juli 1890.

H. H. Albert Bonnier, Stockholm!

Ni har antagligen redan glömt Eder i ett brev uttalade önskan att få höra av mig, i händelse jag skulle ha något litterärt arbete att erbjuda. Jag tar Eder emellertid på orden, som Ni ser, i det jag här till Edert påseende sänder en samling dikter.

Det är tyvärr en blandad samling, fruktar jag, men det skadar ju icke, att en debuterande författare visar litet av varje, på det att den litterära kritikens finsmakare må kunna välja och ge en och annan vink, i vilken riktning man bör fortsätta — om man nämligen befinnes värdig att uppträda än en gång.

Jag känner icke, om det därhemma finnes

några konjunkturer för versmakeri — här i Tyskland har jag sett ytterst medelmåttiga poesiböcker gå ut i många upplagor, men publiken är ju också ojämförligt mycket större. Ej heller har jag en aning om mina försök äga några egenskaper, som kunna vara ägnade att skänka dem popularitet. Sådant är Ni naturligtvis bäst själv i stånd att bedöma. Finner Ni emellertid lämpligt att övertaga förlaget å denna samling, vore jag Eder tacksam, om Ni efter genomseendet och utan alltför långt dröjsmål ville sända mig några rader med uppgift om de villkor, Ni kan finna skäliga.

Beträffande tiden för utgivandet, vore det väl lämpligast, om boken utkomme i september eller oktober — d. v. s., innan julfloden hotar att fördränka ett så anspråkslöst verk som detta.

Mitt stavsätt är som Ni ser något osäkert — jag har här icke haft tillgång till någon svensk ordlista — och jag lämnar därför åt Eder att därmed förfara efter behag. Likväl vill jag anhålla att sådana ord som »ha», »har», »sen», stavades utan apostrof (således *icke* »ha'», »ha'r», »se'n»). Dylika avklippningar störa åtminstone mitt öga och förkortningarna ha ju så länge varit i bruk att man gott kan betrakta dem som fullständiga ord.

Om jag nu till sist skulle säga några ord om min egen uppfattning av dikternas värde, så kan

jag försäkra, att jag ingalunda är omedveten av bristerna. På många ställen är det en ton av efterklang, som ljuder obehagligt i mina egna öron, och jag har icke i min makt en originell stil, såsom t. ex. den förträfflige Heidenstam. Dessutom framträder här och där en sjuklig stämning och på andra ställen har visst det rent barocka kommit för mycket till heders. Likväl tror jag att en del är sant känt och återgivet. Därom må emellertid kritiken döma, ifall boken verkligen kommer att se dagen.

I händelse Ni icke skulle finna lämpligt att övertaga förlaget, vore jag tacksam, om Ni med första ville återsända manuskripten.

Med högaktning
Gustaf Fröding.

P. S. Jag kommer antagligen att stanna här till fram i Augusti och min adress är till dess ovanstående.

Förläggarens svar avsändes mycket raskt, redan efter en knapp vecka. Det är dagtecknat den 18 juli och löd:

Jag tackar för meddelandet av Er diktsamling, som det var mig ett ganska stort nöje att taga kännedom utav.

Vad nu utgivandet därav beträffar, så torde

det redan förut vara Er bekant, att det, genom den köld och likgiltighet vår publik visar mot poetisk produktion, icke kan ske utan uppoffringar. Jag antager också, att Ni icke blott ej påräknar någon ekonomisk fördel därav utan kanske själv vore beredd att — om så erfordrades — bära eventuell förlust på företaget.

Emellertid och ehuru jag under andra omständigheter icke ens skulle vilja bära risken för tryckkostnaderna, så finner jag dock i en stor del av Edra stycken så mycket originellt att jag gärna med dem skulle göra ett undantag — men av rent materiella skäl är det mig icke möjligt. Mitt tryckeri är nämligen under *ombyggnad* och under den tiden, som därmed ännu återstår, är såväl min personal som mina typografer så till antalet reducerade, att jag omöjligt hinner i år åstadkomma något utöver redan kontraherade eller påbörjade böcker.

Jag får därför fråga, om Ni icke skulle vilja med utgivandet låta bero till framdeles eller åtminstone till nästa år? Månne det icke även för diktsamlingen och för Ert eget framträdande skulle vara av vinst att låta Ert skaldskap ytterligare mogna under tiden?

Eftersom Ni nämner v. Heidenstam, vill jag berätta Er, att han i mer än 7 år låg på sin första diktsamling och först därefter framträdde med det

urvalet, som 1888 utkom under titeln »Vallfart och Vandringsår».

Gärna ville jag under tiden i årets årgång av »Svea» lämna plats för några stycken ur samlingen, helst ur de »Värmländska låtarna».

Hav godheten begrunda vad jag här av uppriktigt intresse tagit mig friheten framställa och motser jag Ert ärade svar och bestämmelser.

Detta brev, som säkerligen skulle gjort Fröding ganska nedslagen, trots den omisskännliga skillnad som förlaget gör mellan honom och andra debutanter, kom icke adressaten till handa. Fröding lämnade Görlitz redan den 21 juli och kom strax därefter till Malmö. Otåligt, men fåfängt, väntade han på svar, och när något mer än en månad gått, kunde han ej längre stanna i tvivel utan tillskrev ånyo förlaget.

Malmö, Allmänna sjukhuset, 13 Aug. 90.

Min vistelse i Tyskland blev något avkortad till följd av vissa oförutsedda omständigheter och jag befinner mig här i Malmö sedan slutet av juni [skall vara: juli]. Möjligen har Ni redan besvarat mitt brev rörande manuskripten, ehuru Edert svar ännu icke kommit mig till handa. (Jag har dock anmodat mina vänner i Görlitz, Querstrasse 12, att returnera mina brev hit.) Jag vill emel-

lertid, i händelse Ni har något meddelande att giva mig, underrätta, att jag antagligen kommer att stanna här till 29 Augusti, varefter jag antagligen reser till Norge — Lillehammer, Suttestad, ett sanatorium.

Edert dröjsmål har kommit mig att misstänka det mina verser satt Eder åtskilliga myror i huvudet och jag medger att en del av dem äro alltför bizarra — dock icke värre än en del andra jag sett. I händelse Ni icke skulle finna skäl att befatta Eder med dem, vore jag emellertid tacksam, om Ni ville återsända dem under ovanstående adress. Ett övergående illabefinnande har tvungit mig att en tid gästa sjukhuset.

Som jag ännu några månader av sjuklighet torde bliva hindrad att åstadkomma något mer ansträngande arbete, ville jag till Eder ställa en förfrågan, om Ni åt mig kunde överlåta något översättningsarbete — jag tror mig kunna tillräckligt behärska franska, tyska och engelska för att kunna till Eder belåtenhet utföra ett dylikt arbete. Jag är nämligen i starkt behov av en lindrigare sysselsättning och den pekuniära sidan av saken har också för mig en viss betydelse, sedan jag på min hälsa offrat icke så litet.

P. S. Möjligen har mitt sista brev icke alls kommit Eder till handa. Den tyska posten är

icke alltid pålitlig. I alla händelser ville jag vänligen be om några rader. D. S.

Firman svarade omgående med ett nytt meddelande, vari en kopia av det förra brevet inlades, och beklagade att f. n. icke ha något översättningsarbete att lämna, då icke ens de översättare, som ordinarie brukade arbeta åt förlaget, kunde få tillräckligt att göra. Fröding var nu emellertid ihärdig och släppte icke taget; denna så länge eftertraktade debut måste äntligen bli av, han kände som det heter i »Hydra»:

det kom som ett beslut: jag *skall* ej ge mig.

Omedelbart efter att ha mottagit Bonniers brev besvarade han det med följande skrivelse:

Malmö, Allmänna sjukhuset, 16/8 90.

Edert brev är visserligen icke ägnat att inge mig några lysande förhoppningar beträffande min boks fortkomst här i världen och Eder hänvisning till framtiden är möjligen endast tillkommen för att icke helt och hållet nedslå modet hos en debutant, vilken Ni lämpligast anser böra hålla sig undan från tiljorna. Men alldenstund mitt naturell och mina omständigheter knappast tillåta mig att välja någon annan verksamhet än det

fria skriftställeriet och det av flera skäl är av vikt för mig att med första göra min entré, finner jag mig nästan nödsakad att taga fasta på Edert halva erbjudande. Ni, som haft att göra med så många författare, torde säkert känna den fara man löper att förfalla till underlighet och obegriplighet, när man lever ensam med sin fantasi i andlig isolering. Man måste komma i beröring med publiken och kritiken för att rätt kunna bedöma sig själv och avslipa de oformligheter som vidlåda en diktning, vilken växer vild. Jag vet mycket väl, att det givits och givs författare, som i enslighet och isolering förmå uppfostra sig själva, för att sedan med ett slag uppträda som mästare. Men det är ett särskilt slags naturer och till dem hör utan tvivel Heidenstam — han besitter en viss förnäm självkänsla, som är honom medfödd.

Men jag hör icke till den sortens folk och ehuru jag visst icke är böjd att låta mig ledas vartsomhelst av andras mening, är jag dock i stort behov av tadel och uppmuntran, för att kunna bedöma vad som är av något värde hos mina alster och vad som är strunt. Det är därför icke så mycket av vikt för mig att göra en *vacker* debut, som att göra den med det första, det må bli ett fjasko eller icke.

Vad mitt skaldskaps mognad beträffar, så tror jag rakt icke, att jag kan åstadkomma någon

sådan, innan jag genomgått kritikens bloddop — åtminstone i annan mening än att jag möjligen kunde taga litet bättre vara på formen och undvika en del taktlösheter. I vilket fall som helst är det en synnerligen vansklig sak att giva en större mognad åt redan nedskrivna lyriska utgjutelser, vilka äro ögonblickets barn och mycket lätt kunna förlora i ursprunglighet, vad de vunnit i mognad. Men Ni menar antagligen att jag helt och hållet skulle lägga undan denna diktsamling såsom förberedande studier och vänta, tills jag samlat ett fång mera stadgade dikter.

Är det emellertid allvar med Edert erbjudande att övertaga förlaget nästa år, ville jag med tacksamhet antaga det och vad den eventuella förlusten beträffar, tror jag mig i värsta fall kunna bära den, ehuru min kassa icke hör till de starkaste. Naturligtvis vill jag dessförinnan överse mina dikter för att företaga åtskilliga uteslutningar eller tillökningar; det vore väl därför lämpligast, om Ni i alla fall sände mig manuskriptet hit, Malmö, Allmänna sjukhuset. Ifall Eder tid tillåter, vore jag Eder även synnerligen tacksam, om Ni med något (!) sorts kors eller annat tecken ville brännmärka de stycken, som väckt Edert synnerliga missnöje, på det att jag må bannlysa dem ur den förbättrade samlingen.

Ifall Ni önskar välja några stycken för infö-

rande i Svea, så har jag däremot intet att invända — likväl skulle jag önska att Ni undveke dem, som hava en alltför intimt personlig stämning.

P. S. Ni anser mig antagligen för en mycket ung person — mina dikter ge möjligen anledning därtill — men jag kan underrätta, att jag är 30 år gammal och således icke har någon utsikt att vinna ytterligare mognad och som Ni vet: medan gräset gror, dör kon — det är sannerligen icke tid att vänta. D. S.

Bonniers svar, försenat ett par dagar till följd av en resa, kom Fröding till handa den 24 aug. Han stod fast vid sitt erbjudande, men ville lämna gynnsammare villkor än han först tänkt sig och föreslog följande vår som lämplig tid för bokens utgivning. I fråga om innehållet i boken heter det:

Av dikthäftet är i mitt tycke avdelningen »Värmländska låtar» den bästa och dessa stycken förtjäna tryckas. Ävenså nästan alla stycken i »Griller och grubblerier». Däremot äro i avdeln. »Likt och olikt» en del stycken, som jag anser böra utgallras (jag har märkt dem med ett ?) och »Översättningarna» tror jag icke heller borde tagas med — ty läsarna bruka vanligen hoppa över sådana.

Frödings svar vittnar om, att han trots allt

kände sig lugn och till freds: nu skulle likväl försöket bli av.

Malmö 24 Aug. 90.

Edert brev med åtföljande manuskript har jag mottagit och tackar Eder för de påpekningar Ni gjort med avseende på de stycken, som böra utgå. Ni har till det mesta träffat dem, som jag själv haft mina tvivel om — stycken, som mera utmärka sig för pojkaktighet och kitslighet än poetisk ingivelse. Jag tog dem med, emedan jag tänkte att de voro litet pikanta, men jag är fullkomligt ense med Er, att de icke riktigt passa in med det andra och för övrigt äro bekajade med en del brister. Ett av dem har jag dock haft en viss förkärlek för, nämligen »Fjasko», ty det synes mig icke sakna en viss kraft i diktionen, ehuru det är något grovhyvlat — men jag offrar det dock utan synnerlig sorg och saknad.

Häftet i sin reducerade form torde emellertid bli tämligen tunt och några tillökningar torde därför kanske icke skada. Jag har en del stycken liggande, som kommit till efter manuskriptets avsändande, och under min vistelse i Norge — det blir väl tre månader eller så — torde ett och annat nytt uppstå. Emellertid vill jag underkasta även dessa Edert omdöme, innan de läggas till det övriga. Jag hade annars för en tid ämnat

lägga versmakeriet åsido, emedan jag är sysselsatt med andra litterära planer. Det är ju föga värt att skriva poesiböcker, när ingen läser dem.

Min adress blir efter 1 sept. Norge, Lillehammer, Suttestad, ett sanatorium för nervsjuka. Jag hoppas bli fullkomligt återställd där och kommer antagligen sedan till Stockholm, för att om möjligt söka mig en icke ansträngande anställning i en tidning.

Det torde vara lämpligast att sända kontraktformuläret till Norge efter 1 sept,, emedan jag innan dess icke bestämt kan säga, vart det kunde sändas.

Och så vidtog då ånyo det arbete Fröding på våren trodde sig ha fullbordat: arbetet på debutbokens filning och förbättring; somligt utmönstrades, annat tillades. Tröttheten och irritationen över att icke få skrida till nya verk gjorde sig gällande och stämde ner honom; när han den 29 nov. ånyo sände manuskriptet till Mauritz Hellberg, vittnar det åtföljande brevet tydligt om hans sjunkande stämning, på samma gång man märker, att han alltjämt befinner sig i samma alstringsvilliga och uppslagsrika epok, som i stort sett varit rådande ända sedan ankomsten till Görlitz. Han hade i enlighet med vännens anvisningar uteslutit en del och Albert Bonnier hade

censurerat bort en annan, varemot åtskilligt nytt tillkommit. »Du har väl brått och kan väl icke ägna mig lång tid,» skrev han, »men säg mig åtminstone, vilka stycken som äro misslyckade och var så sträng du orkar i ditt omdöme. Själv börjar [jag] på att tvivla, om icke alltihop är efterklang. Åtminstone förekommer det mig allt mer och mer slagdängeaktigt för var dag som går. Emellertid skall det likväl ut.» Han funderade på att öka samlingen med »ett större humoristiskt skojareepos 'Staden', där jag ämnar utösa min vredes skålar över brackiotismen, vilken plågat mig så illa i detta livet. Jag hoppas även att ramen är tillräckligt vid att rymma alla nycker, som dansa om i min hjärna. Kanhända blir det också till en omfattande dikt à la Don Juan, där man kan inlägga hela sin stora levnadsvishet» — men i så fall skulle dikten komma ut för sig. Han hade även tänkt göra en roman av detta stoff, men räddes, att han då skulle komma att trampa Kiellands väg och bli mindre självständig: »I alla fall ger versen mera tillfälle till utflykter och kapriser av alla slag.» Fröding nämnde, att han hade en hel mängd andra planer, men icke tålamod att bringa dem till mognad. Han misstänkte, att han skulle bli tvungen att skriva sådant, som han fick betalt för, »saker som roa enfaldigt folk, men som icke äro något värda». — Richard Stef-

fen hörde också till den närmare vänkrets, vars omdöme Fröding inhämtade och följde, innan han slutligen sände det slutgiltiga manuskriptet med följande brev:

Lillehammer, Suttestad, Norge, Febr. 91.

I enlighet med föregående avtal sänder jag härmed den diktsamling, Ni i Edert senaste brev (i aug. 1890) förklarat Eder villig att ombesörja. Åtskilliga av de stycken, Ni förut sett, äro uteslutna och andra hava kommit i stället. Skulle Ni finna några av dessa senare olämpliga att offentliggöras, så må de utgå, men jag ville dock anhålla, att Ni i så fall behagade ge mig upplysning på förhand. Jag har låtit samlingen granskas av några litterära vänner och sedan uteslutit av dem ogillade stycken, så att samlingen blivit något tunnare än jag ämnat.

Det är på särskild inrådan jag medtagit tvenne bitar, vilka såsom barocka parodier torde förefalla Eder obehöriga — näml. »Farväll» (i »Låtarne») och »Eine alte Geschichte» (bland »Likt och olikt»). Man har emellertid sagt mig, att de äro lustiga och på sitt sätt vällyckade.

— — — —

Förlaget uttryckte sin fägnad att efter den långa tystnaden åter höra av honom och sände

nu förslag till kontrakt, i vilket varje riskgaranti var borttagen. Upplagan bestämdes till 1,500 ex. Samtidigt framhölls, att »Dikter» icke var någon lockande titel, utan att det vore »viktigt eller i alla hänseenden nyttigt», om Fröding kunde föreslå någon mera klingande titel, såsom Ernst Josephsons »Svarta rosor», Birger Mörners »Tattarblod» eller Heidenstams »Vallfart och Vandringsår». Fröding svarade:

Lillehammer, Suttestad, Norge, 12 Mars 91.

I enlighet med Eder önskan sändes härmed det ena kontraktet, försett med min underskrift. Jag är tacksam för den för mig gunstiga ändringen i villkoren.

Vad beträffar Eder anmodan om ett förslag till en mer klingande titel, måste jag erkänna, att jag icke har mycken smak för sådana — men allmänheten har, kan jag förstå. Jag skulle vara ganska hågad att kalla samlingen »Mixtum pictum compositum» eller »Lappskojs», ty dessa beteckningar tyckas mig vara de enda, som motsvara det hoprörda och osammanhängande innehållet. Men det går väl icke an.

Skulle man möjligen kunna använda en sådan titel som »Dragspel och Guitarr» — dragspelet finge då representera det grova bondska om »tattarepack» och sådant — guitarren skulle vara

en symbol på det mera ljuvliga himlavända, som trånar hän efter »Nirvana» och »Indialand». Jag kan för ögonblicket icke hitta på något bättre. Samlingen är sannerligen så olikartat hopsatt, att det är svårt att få en beteckning, som passar för det hela.

Mycken tack för Svea. Heidenstams dikt är det bästa däri, tycker jag, fastän han valt en alltför invecklat konstfärdig form för ett så lidelsestarkt innehåll.

»Ein Honorar erhielt der junge Dichter nicht, sondern nur 40 Freiexemplare. Aber ein geistiges Honorar, Ehre und Anerkennung wurde dem kaum Zwanzigjährigen bereits im hohen Grade zu teil,» skriver Ernst Elster om Heinrich Heine och hans »Buch der Lieder». För Fröding ställde sig villkoren något gynnsammare i materiellt avseende, om det också kan tilläggas, att han och hans stora samtida av nittiotalet åstadkommo en sådan fullkomlig omsvängning i allmänhetens förhållande till den inhemska vitterheten, att det skulle varit Fröding ojämförligt mycket mera inbringande att vara sin egen arvinge än sig själv.

Bonnier godkände titeln, ifall ingen ändå bättre kunde påhittas, och ansåg lämpligt »att med några rader som inledning — prosa eller vers — tolka eller förklara dess mening».

Innan detta brev kommit Fröding tillhanda, hade han avsänt sitt:

Lillehammer, Suttestad, Norge, Mars 1891.

Jag har ytterligare funderat över en passande titel. »Dragspel och guitarr» tilltalar mig icke. »Mixtum pictum compositum», som jag först nämnde på skämt, är egentligen en bra titel, om den ock låter något burlesk, men innehållet är ju också till stor del burleskt och tål knappast en högtidlig patetisk beteckning. För övrigt är jag ingen vän av det högtidliga.

Härhos följa några efterblivna stycken att införas, om Ni finner dem förtjäna det.

Jag har fått en idé, som möjligen kunde bliva något av i framtiden, ifall Ni kunde skänka mig bistånd. Det är att skriva en samling lustiga smånoveller i sextonhundratalets anda och språk samt låta utstyra dem med gammaldags tryck. Det bleve naturligtvis närmast en kuriositet, något i samma stil som Balzacs »Contes drolatiques», men kunde dock bli av intresse. Emellertid skulle det kräva biblioteksstudier och till sådana har jag icke nu tillfälle.

Jag har även åtskilliga andra planer, vilka Ni antagligen torde få höra av, när tiden lider, ehuru det ju icke är sagt, att Ni finner dem värda Er medverkan.

Ännu ett brev från Fröding av samma månad behandlar titelfrågan. »Efter Ni icke har något att invända mot den av mig föreslagna titeln,» heter det, »så är det ju icke värt, att jag längre bryr min hjärna. Jag vill dock ändra den till *Guitarr och dragharmonika*, vilket rent fonetiskt låter bättre. I enlighet med Edert råd har jag försökt göra ett slags versifierad tolkning av densamma*. Duger den?» Brevet meddelar vidare, att han av de senast sända dikterna vill »absolut ha utesluten 'Till Palermo', vilken tycks mig vara ett missgrepp». De övriga lämnade han till förläggarens gottfinnande med ett undantag: »*Beväringa* tycker jag dock är rätt lyckad.»

Bonniers svar innehöll endast, att han tillrådde att sätta den andra av Fröding föreslagna titeln som underrubrik samt att han återsände både »Till Palermo» och tre andra dikter, dem han ansåg »gärna kunna anstå till framtiden». Den 8 april avgjorde Fröding slutgiltigt bokens titel: »Guitarr och dragharmonika. Mixtum pictum på vers,» eftersom det tycktes honom: »att sätta 'Ett mixtum pictum compositum' innebär redan ett anspråk på helhet, vilket icke är förenligt med samlingens beskaffenhet».

Så fortgick korrekturläsningen och Fröding var ganska nöjd med sättarna — manuskriptet

* Jfr anmärkningarna till inledningsdikten.

var också mycket tydligt och Fröding gjorde få ändringar under sättningen; om de få förändringarna berätta anmärkningarna i slutet av bandet. I slutet av april skrev han:

Härhos följa de sista korrekturarken. Det dröjer väl nu icke så synnerligen länge, tills boken kommer ut, och som jag har några bekanta, vilka visst göra anspråk på att erhålla ett exemplar av förf. själv, hoppas jag, Ni kunde sända mig fyra eller fem sådana. Även vore det intressant att se några av pressens omdömen — isynnerhet de oblida — och jag vore Er tacksam, om Ni kunde skicka mig några dylika urklipp.

*

Innan boken kom ut, vart den föremål för ett häftigt politiskt angrepp i Uppsala. Denna kuriösa händelse, som man nu måste finna uteslutande löjlig, var naturligtvis icke angenäm för Fröding, ehuru den icke drog med sig någon av de följder, som han kunde vara rädd för. Den nyuppsatta radikala »Upsala nya tidning», vars redaktör var Frödings gode vän Yngve Svartengren, innehöll den 28 mars följande mera välvilliga än riktigt klokt avfattade notis under rubriken »Konst och litteratur».

»*Ett litterärt evenement* snarare än en osäker

debut torde det vara, som kommer frampå våren i och med utsläppandet i bokhandeln av *Gustaf Frödings* dikter, säger en vår meddelare, vilken varit i tillfälle att se manuskriptet. Ehuru det lilla av denne författare, som dykt upp här och där i tidningar och kalendrar, röjt en diktarande av mera äkta beskaffenhet än vi på länge haft att glädja oss åt, har det naturligtvis ej kunnat tilldraga honom allmänhetens uppmärksamhet i någon högre grad. Dock med ett undantag, poemet 'Farväll', som ju var i varje mans mun. Vad det kommer att finnas allt i den samling, som nu föreligger, vilja vi naturligtvis ej nu i detalj uppgiva, men förvisso skall man där träffa en lyrik av en friskhet och en kraft, som kan komma en på den tanken, att lyrikens tid kanske ändå ej är förbi — att det kanske blott varit de lyriska *skalderna* som felats.»

»Upsalaposten», den underlige Per Weilands tidning, dröjde icke att slå ner på denna yttring av kamratlig uppskattning. Redan 3 april innehöll den en längre artikel med rubriken *Klick, klick, klick! eller kotteriprofetior.* Av den synnerligen tarvliga utgjutelsen kan det vara nog att anföra några brottstycken. Tidningens redaktion sade sig föga tid ha att läsa U. N. T. och fortsatte:

»Inte heller skulle vi fästa så stor uppmärk-

samhet vid den utan tvivel av den varmaste välvilja genomandade kotteriprofetian, ifall hon inte kommit från den av en del Waldenströmsrännilar genomfuktade Ver-dan-di.

Och Verdandi står ju redan på avgrundens brant och måste räddas.

En klart skinande Karlstadssol bebådas nämligen nu med det första skola rinna upp på skaldekonstens himmel.

Inför den store okände Karlstadsskalden är det nu, som Upsala nya tidning rullar sig i stoftet (att inte säga — hm — dyn).

Om denne skaldefurste ifrån Karlstads stad vet man ännu inte mer än, att han skrivit ett 'humoristiskt' gesällprov 'faderväll, fadervädel' som föreföll oss ytterst meningslöst och osmakligt, men ur Karlstadssynpunkt lär ställas bland kvickhetens mest skimrande pärlor inom världslitteraturen (i Karlstad).

— — —

Inte vore det väl heller otänkbart, att i Karlstadstidningen, där 'skalden' har anställning som korrekturläsare, få se ungefär följande:

Ett litterärt evenemang

har vår högt aktade och med litterära spörsmål väl förtrogna kollega Upsala nya tidning satt så-

som rubrik på den för oss mindre överraskande underrättelsen, att hr Gustaf Frö- (som vi ha det utomordentliga nöjet att räkna i denna tidnings medarbetarestab) — att nämnde, för våra läsare inte så obekante författare, man erinre sig 'Faderväll, farvädel', nu frampå våren skall utsläppa några dikter i bokhandeln. — — —

Vi tro emellertid, att faderwellsdikternas utsläppande under våren är något tidigt; de kunde nog behöva att ännu någon tid sola sig bland de andra Karlstadsfåren. Under tiden kunde ju något litet gräs gro över ursprunget till kotteriprofetian. Och då kunde det ju bliva oblandat jubel i hela fadervädels klick, klick, klick!»

*

Den 8 maj sände Bonnier friexemplaren till Fröding, och väntetiden började. Som jag på annat ställe* utvecklat, var Fröding en av dem, som för sina alster städse tänka sig en publik. Vad han icke lät trycka, det var förberedelser eller ofullgångna saker, sådant som han absolut underkände eller ville göra om, innan det lämnades ut, men allt, som han menade sig kunna godkänna, det skulle tryckas, göras allmänt, det skulle bli en medlare mellan honom och publiken

* I »Gustaf Fröding och hans publik», Nordisk tidskrift 1917, s. 57 ff.

— medmänniskan. *Nu* var den publik han eftersträvade framför allt kritikerna; som breven till Bonnier den 8 juli och 16 augusti 1890 visa, är det svaret på frågan: duger jag något till? och vad duger jag till? som han väntade av dem. Hans oro var djup och hans självtvivel tungt. I april, medan korrekturläsningen ännu pågick, hade Fröding sänt Hellberg »Friederike Brions visor», som han nyss skrivit, och ville som vanligt höra vännens omdöme; utfölle det gynnsamt, tänkte Fröding bifoga en cykel sådana till sin bok, själv var han ytterst osäker om dikternas värde. Han förklarade, att han ansåg vännen vara »fyra gånger så mycket poet» som han var själv: »Lättja och ilska är vad som har satt i gång mitt poetiska maskineri, men du är poet av naturen, tror jag. Ja, det tror jag. Fastän du icke bitit huvudet av skammen ännu som jag, och är för *samvetsgrann att slunga ut i världen något, som kan vara ett machverk, men också något bättre.**» Hur typiskt frödingskt! Och i det brev han sände samme vän på långfredagen skrev han, att hans själ var orolig, icke så mycket på grund av grubblet över livs- och dödsgåtan utan för hans framtid. Slutorden lyda: »Kommer nu ett hånande, utsparkande mottagande av min diktsamling, så är jag expedierad för alltid.»

* Kursiverat här.

Röjde sig i denna farhåga något eko från Upsalapostens plumpa artikel? Fröding hade emellertid icke behövt oroa sig för sin boks öde. Redan 30 maj kunde Bonnier skriva till skalden: »Jag gratulerar till den — åtminstone i litterärt hänseende — vackra framgången, som Ert dikthäfte haft,» sände tidningsurklipp och hoppades få bidrag till kalendern Svea, men tillfogade också: »Eget nog ha inga Värmlandstidningar ännu yttrat sig, och vad avgången av häftet angår, så är den tyvärr ännu högst obetydlig. Men kanske det blir bättre.» Den 3 augusti kunde han skriva: »Det har hjärtligen glatt mig att av litterärt folk, såsom Snoilsky, Rydberg, höra, med vilket bifall de läst Er diktsamling. Också börjar denna nu att vinna efterfrågan, åtminstone till en viss grad, ty på det hela läser ju folk föga böcker i bunden form.» I de följande underrättelserna från förlagsfirman talas det också om stigande efterfrågan; redan i september sändes det överenskomna arvodet, ehuru 1,000 ex. ännu icke sålts o. s. v. Fröding kunde icke vara i tvivel om, att han hade slagit igenom.

Tidningskritikerna hade gett samma utslag, om Fröding också kunde ha skäl att finna deras *uppfattningssätt* mindre tillfredsställande. Av Stockholmstidningarna yttrade sig de allra flesta med stort erkännande. I »Aftonbladet» skrev Georg

Nordensvan redan 27 maj en längre anmälan. Han utgick ifrån, att det var en ny personlighet, som gjort sitt inträde i vår litteratur; han trakterade sitt eget instrument, ja, till och med två; »då han spelar på gitarr, kunna tonerna visserligen påminna om andra sångare bland de yngre, men när han tar till dragharmonikan, blir han helt och hållet sig själv». — »Det är humor och friskhet, färg och fart i dessa smådikter,» heter det om låtarna, och kritikern är icke hågad att leta efter bristerna, då det finns »talang och ursprunglighet». Det finns ojämnheter, och vanskliga äro de »sammankrånglade långa ord», som Fröding tycks ha förkärlek för; »långskankspojke, klädd i kortbensbyx» verkar roligt, men »gunstomsluten» och »smidigsmorda visdomslungorna» för sökt. De dikter åter, fortsätter granskaren, »som ej äro hållna i dragspelston och som varken skildra folkliv eller svensk natur, äga mindre utpräglad originalitet». Det finns likväl bland dem »både kraftigt kända och friskt gjorda verser, dikter som borde kunna egga en kompositör» såsom »I solnedgången», »det stämningsfulla Sorgebudet». »Kanske har författarens personlighet här fått sitt mest pregnanta uttryck i de ironiserande dikterna» om Tersites, Apelles och »En comedia». Denna granskning upptogs oförändrad i »Nya Kristinehamnsposten» för den 10

juni, listigt undertecknad med A. B., vilket skulle kunna tas som en signatur, fast det var den långivande tidningens märke.

I »Svenska Dagbladet» skrev 28 maj Hjalmar Sandberg; hans slutomdöme löd: »[Samlingen] utmärker sig ej blott för en mindre vanlig formell förmåga, utan innehåller tillika så mycket frisk och ursprunglig poesi, att den väl förtjänar komma till en större allmänhets kännedom.» Han fann för övrigt de värmländska låtarna lyckligt tävla med F. A. Dahlgrens »Viser på varmlandske tongmåle», fast de voro fullt originella. Mot de tungsinta och ironiska dikterna var han rätt skarp; om »Vänner vid sjukbädden» heter det: »Det är yttringar av nervretlighet och faller mera inom det patologiska än det poetiska. De självbehagliga deklamationerna över eget elände borde läsa sin dom i de Vignys manliga ord:

Seul le silence est grand, tout le reste est faiblesse.»

»Nya Dagligt Allehandas» recension kom 8 juli och var ännu mera ingående. Den fullkomligt anonyme granskaren hade visserligen orätt i sin tro, att Gustaf Fröding var lärare vid ett elementarläroverk i Norrland — en förväxling med en släkting — men gav icke förty en utmärkt analys. Det är icke så, yttrade han, som inledningsdikten låter förstå, att skalden har brist

på harmoni till följd av de två stridande grundstämningarna i sin natur; tvärtom, där dessa blandas med varann, ena de sig »till en harmoni, lika rik på djup känsla som på kraftigt uttryck», en lyrisk stämning, som blandas med folkligt realistisk humor, en fint känd sympati, blandad med ett otvetydigt anlag för satir. »Det var dans bort i vägen» avtrycks med omdömet: »Det är äkta svensk nationell stämning i detta stycke, svenskt landskap och svenskt folkliv, som skildras, svensk romantik och svensk realism. Vad skulle ej August Söderman med sin poetiska realism hava givit för en sådan text.» — »Hos F. råder överallt en stark koncentration. De längre poemen äro sällsynta; sina tankar och intryck ger han form i några få strofer. Han kan göra detta, emedan hans koncentration är mera tankens än uttryckets. Han förstår, vad så få av våra moderna diktare kunna, att lämna åsido de små alldagliga detaljbeskrivningarna. Sin skildring fogar han samman av några få men karaktäristiska drag, alltid skarpt och säkert uppfattade, och den slutliga produkten måste genom sin kraftiga byggnad och sina skarpa konturer väcka uppmärksamhet.» Som exempel anför han sista strofen av »Jonte och Brunte»: »Inför en så säker ordtecknare kunde man känna sig frestad att anse målning och skulptur såsom överflödiga

konstgrenar.» Anmälan vidgår, att det i samlingen finnes stycken, »där tankens djup och uppfattningens skärpa ej så tydligt träda fram. Däremot finner man alltid en ovanlig formell talang». »En ghasel» får särskilda lovord, likaså »En hög visa», som förklaras innehålla »ingenting förgripligt eller hånande, långt hellre kan det anses fästa uppmärksamheten på de poetiska skönheter, som det bibliska verket innehåller». I de bittra satirerna funnos beröringspunkter med Strindberg och »det fordras en så betydande, så ursprunglig talang som Gustaf Frödings för att där undvika schablonmässiga bisarra effekter». Till slut förklarar anmälaren, att man skiljes ej gärna eller snart från denna diktning: »den har ett originellt behag, vars dragningskraft bäst förklaras därav, att Gustaf Frödings diktkonst i själva verket inrymmer ganska liten konst, men dess mera natur».

Dagen därpå kom en anmälan i »Dagens nyheter» av H[jalmar] S[öderberg]. Han betonade också, att man med så mycket gladare överraskning lärde känna Fröding, som det var sällsynt, att någon höjde sig över »den allmänna nivån av skolad form, korrekt tankegång och njutbara stämningar». »En strömning av livskraftig, smittande humor... har tagit form i en serie ypperliga folklivsbilder på vers, grovt och burleskt

behandlade, som stoffet fordrar, men därför icke mindre konstnärligt. Våran prost tränger djupt och säkert och med icke alltför hårdhänt satir in i den svenska sockenprästens ställning, Äktenskapsfrågan och Stina Stursk skildra bondeerotik med mycken sanning och dråplig komik, och man undgår icke att fängslas av den sorgmodiga humorn i 'Jonte och Brunte', vars motiv i ett och annat påminner om en mycket bekant novell av Pontoppidan, eller av den veka, melodiska kvällsstämningen i Vallarelåt, en dikt av rent musikaliskt betagande verkan. Det är en helt och hållet objektiv humor, som skapat dessa folklivsminiatyrer, en humor, som icke ligger i någon mer eller mindre lyckad produktion av kvickheter utan i ett äkta humoristiskt temperaments uppfattning av de livsbilder, som fallit under dess synglas.» Det subjektiva »i omedelbart uttryck för diktarens personlighet» fann anmälaren i de seriösa dikterna, vilka ägde »en form, som tvingar oss att även här erkänna ursprunglighet och begåvning — en ofta ojämn, men aldrig intetsägande form, som genomlöper alla växlingarna från osökt natur till det barockaste jongleri med ord». Det fanns beröringspunkter med det slags weltschmerzlyrik, som representerades av Heidenstam, Ernst Josephson och Birger Mörner, »vilket icke hindrar en del av dessa dikter att bära stämpeln av en djärv

och äkta originalitet». »En ghasel», »Hydra», »Vänner vid sjukbädden» måste erkännas som alster av en genom inre erfarenheter av skilda slag skarpt utmejslad individualitet. Det talades vidare om »några mästerliga imitationer» och slutet innehöll: »Man får i det hela intrycket av en mångsidig och på vissa punkter rikt begåvad lyriker, som ännu söker sin form, men som icke desto mindre är mycket långt avancerad i den konst att leka med ord, som är verspoesiens teknik.»

Tidigare än alla dessa kom Carl David af Wirséns kritik i Post och Inrikes Tidningar den 23 maj. Wirsén bedömde i samma artikel Fröding och den med »Lyrik och fantasier» debuterande Per Hallström, en sammankoppling, som förekom på flera andra håll. Wirsén var på det hela taget ovanligt nöjd och dolde icke sin tillfredsställelse.

»Det är alltid angenämt,» började hans anmälan, av vilken Fröding fick brorslotten, »att hos en poet finna poesi, finna just det konstnärliga sättet att uppfatta och besjunga ett ämne, förmågan att giva en yttre bild den rätta formen, en stämning den rätta tonen. Sådant är onekligen förhållandet med 'Gustaf Frödings' diktsamling, vars titel röjer den blandning av burlesk och elegisk framställning, som tyckes vara för honom utmärkande.» Tyvärr hade Fröding icke de rätta åsikterna: »Själva grundåskådningen är,

att döma av de ställen, på vilka författarens livsuppfattning framträder, ytterst otillfredsställande. Emellertid har denna poetiska individualitet åtminstone sin egen 'fysionomi'; man löper icke fara att alldeles förblanda den med andra, och man kan ej neka, att här, utom en lyrisk åder, uppenbarar sig litterärt-estetisk bildning. Är det någon redan bekant författare, som här antagit en signatur och anlagt mask, så har han nu åtminstone 'sjungit upp sig' till något i *poetiskt* avseende bättre än förut, medan själva innehållet i den Weltschmerzfyllda avdelningen visserligen erinrar på en gång om hr Heidenstams och hr Levertins på positiva tankar skäligen utblottade, om ock än färgrika, än sensualistiska skrivsätt. Högst... stå de skämtsamma sångerna ... de roliga bitarna Vackert väder och Indianer försätta läsaren i gott lynne och pärlan bland hithörande dikter är visan om Jan Ersa och Per Persa... — Mot en av 'dragharmonikedikterna' måste vi emellertid inlägga en bestämd protest. Författaren har i sången 'Min kära är såsom en smärt gran' allt igenom parodierat Höga visan, denna odödliga, kärleksglödande Schir-ha-Schirim, som hade bort få vara fredad för ett så klåfingrigt tilltag.» Härpå följer en lång digression om, hur olika teologer uppfatta den hebreiska sången; vare därmed hur som helst: »På mer försynt sätt måste man umgås med

en dylik klenod.» Ett gott föredöme är Dante, som i 30:e sången av Purgatorio nyttjat den: »*Så* förhåller sig en verklig, en av det eviga gripen skald, som icke är förvärldsligad virtuos på dragharmonika, utan *vates*, till den salomoniska dikten, till Sångernas sång. *Quantum mutatus ab illo!*» — Även Wirsén talade om »en vacker och sinnrik 'ghasel'»; däremot mörknade ånyo hans min, då han kom till »en mycket obehaglig dikt, kallad 'Vänner vid sjukbädden', i vilken på rått sätt varje tröst av religionen eller som sedeläran här kallas, köksmoralen', avvisas». Han fann avdelningen »Stämningar och stämningsbilder» som helhet svagare; »Tersites» var mindre anslående: »Det var en tid modernt att förhärliga Loke; det är ju i sin ordning, att någon tager sig an smädaren Thersites»; »Corydon till Chloe» vittnar om förf:s förmåga att fånga kvintessensen av en förgången diktepoks sätt att känna och skriva; och i allmänhet märker man, att han är en litteraturhistoriskt kunnig och skolad person. Slutomdömet förklarade att »till skaplynne skeptiker, tyckes hr G. Fröding ståta därmed, att han icke tror på någonting» ... »Det är klart, att en sångare, som ser sakerna på sådant sätt ej kan — låt vara att han har verklig poetisk begåvning — genom sin sång hugsvala, stärka, befria ett enda människosinne.» Poesien skall ej predika, men får

ej heller förneka; den skall stå i förbund med tro och vishet... Man vill hoppas »att en rikare utveckling skall föra den ännu med sitt hån paraderande vitterlekaren fram till en högre ståndpunkt. Det vore lyckligt, om sådant inträffade med 'G. Fröding' såsom poet, ty han har sinne för poesien, förstår dess språk och har den artistiska synen på föremålen.»

Av landsortsrecensionerna märktes i första rummet professor Karl Warburgs i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning den 30 maj. Den var mycket välvillig, men sökte icke tränga fram till individualiteten. Fröding var en »värdig landsman av den förträfflige Fredrek på Ransätt», det röjdes »målande dramatisk kraft» och förmåga av burlesk skildring i dessa värmlandsbilder; i de följande avdelningarna fann man »mycken poetisk innebörd och ett säkert herravälde över formen» samt någon påverkan av Verner von Heidenstam. Högst skattade Warburg »I skogen». »Det finnes hos hr Fröding,» slöt granskningen, »utom en ursprunglig diktargåva ett säkert öra för versens välljud; det kan väl hända, att här och var tekniken just icke är så mönstergill, men det vilar en musikalisk klang i hans vers, och flera av dem böra vara lätta nog att lämpa till toner. Men dessutom är det ofta något drastiskt målande i själva versfallet och ordvalet... Korteligen —

Gustaf Frödings 'mixtum pictum' är en samling, som låter läsa sig med mycket nöje och som lämnar intryck av, att man varit i sällskap med en poet, som förfogar över både burleska och känsliga stämningar.»

Synnerligen förtjust var Emil Kleen i »Kristianstadsbladet». Han ansåg, att Fröding var »i begränsat omfång» uppfyllelsen av Snoilskys i »Folkets sångmö» uttalade längtan efter en dikt, i vilken folkets eget kynne speglades. Bredvid de värmländska låtarna voro de andra dikterna något matta; i »Griller och grubblerier» funnes stark påverkan av Heidenstam, i »Mefisto» rent av efterbyronism, i »Stämningar och stämningsbilder» vart Fröding åter sig själv: »Borta är här allt, som minner om efterklang och koketteri, stilen blir ledig och naturlig, känsligt vek och färgad av den symbolik, som är för dikten vad dagern är för ett landskap. Hr Frödings teknik är städse träffsäker och korrekt. Huru djärvt och vågat ett uttryck än kan vara — och förf. är inte den, som väjer för det nya och ovanliga — törnar det dock aldrig emot läsarens estetiska känsla, ty i så hög grad besitter han vad man skulle kunna kalla språkligt taktsinne. Hans formgivning är också genomgående klangfull och melodiös, synnerligast i dikter av det gladare slaget. Vokalernas musik spelar en framstående roll i hans

rytmik. Med 'Guitarr och dragharmonika' har Gustaf Fröding ryckt upp i våra diktares främsta led. En debut sådan som hans bådar gott för framtiden. Ty i vår diktnings symfoni har han infört länge bortglömda toner — skogssusets och vallhjonlåtarnas melodier.»

Bland de många uttalandena märkas ytterligare J. A Runströms korta, men entusiastiska anmälan i Ny illustrerad tidning (n:r 24); en vänlig, men intetsägande artikel i »Stockholms Dagblad»; en kort, erkännsam granskning 2 juni i »Nya Värmlandstidningen», konkurrenttidningen, som alltså ej följde Upsalapostens exempel mot motståndaren. Naturligtvis fanns det även mera kuriösa ting; »Östgöten», vars anmälan fördröjts av att Frödings »poembok kommit att gömma sig under åtskilliga, förbrukade papper», meddelade: »Föreliggande samling tyckes oss vara en efterdallring av de strängar, vilka med inspiration och talang anslogos av rätt många i Brauns, Sehlstedts och Leas glansdagar.» I »Arbetet» berömdes han som folklivsmålare: »Hans lyra har alla folkvisans strängar — den högtidliga orgeln, den muntra fiolen och det veka vallhornet — alla klinga de här. Men sedan har boken intet av verklig originalitet eller bestående värde. Det är, om vi undantaga några få stycken, för lite friskt eller för mycket släkt med Heidenstam och Levertin.»

Från Finland kom bl. a. en hänförd kritik: Ernst Gråstens utförliga i »Nya pressen». Gråsten framhåller skaldens mångsidighet. »Men vilka vägar han än beträder — överallt går han fram med bildningsaristokratens stolta medvetenhet och konstnärens hänsynslösa mod, som icke ryggar tillbaka ens för en vågad dissonans, då en sådan är nödig för totalverkans skull ... Uti nutidsdikterna ... röjer sig en individualitet, vilken utan att besitta det stora geniets originellt skapande förmåga, icke dess mindre intresserar genom det manliga, finkänsliga, aristokratiskt reserverade i karaktären och humorn, som allt emellanåt bryter fram.» Han fann värmlandsbilderna mest och stämningarna minst (»det klingar Böttiger och Gellerstedt och Tavaststjerna och Topelius och de sju signaturerna») egenartade, fann det ogörligt att spå, i vilken riktning Fröding skulle utvecklas; fast stode, att han »redan nu är en bekantskap att göra till och med för den i litteraturväg mycket kräsne». Även i Norge och Danmark (t. d. Köbenhavns Börstidende) fick Fröding en god press. Särskilt gladde det honom givetvis, när i juni 1893 Georg Brandes, den beundrade, skrev en både karaktäristisk och lovordande anmälan i »Politiken»; den återfinnes nu i fjärde bandet av hans »Samlede skrifter». Fröding hade icke velat omaka mästaren med sin

bok; »Jag tror icke jag kan sända Georg Brandes min bok», skrev han 20 maj 1891, »Han skulle möjligen visa sig vänlig, ty jag tror, att han är en sympatisk natur trots sin kritiska skärpa. Men han är naturligtvis överlupen av unga versmakare, som vilja ha hans vingars skugga att flyga i. Jag vill icke gärna uppträda bland supplikanternas mångfald, vare sig nu det är av högfärd eller av skygghet.» — Som en egendomlighet anmärkte Fröding (i brevet 11 juni), att »i allmänhet ha skåningarne visat sig vänligast, vilket är högst besynnerligt, eftersom jag tänkte, att mina dikter hade en utpräglad uppsvensk karaktär» — en kritiker i Malmö var sålunda den ende — utom Richard Steffen — som förstått »En hög visa» och även för övrigt »var glad i» diktsamlingen. Av tidskriftsgranskningarna äro två nämnvärda: den i »Finsk tidskrift» av B. Estlander (i en »Öfversigt») och den i »Svensk tidskrift» av Richard Steffen, båda med starka, den senare med även väl motiverade uttryck av beundran.

I själva verket var detta emottagande fullkomligt enastående: varken Selma Lagerlöf eller Verner von Heidenstam hade vid sitt första framträde mottagits med en så allmän, så mångstämmig förtjusning; Per Hallström, som debuterade alldeles samtidigt, trängdes avgjort i skuggan av Fröding, och Levertins »Legender och visor» kunde varken

bland publik eller kritik tävla med »Guitarr och dragharmonika». För Fröding tedde sig framgången ingalunda lika hel och varm, som vi nu kunna se den: recensionerna kommo en och en; han sökte fåfängt i dem en samlad, djupt begripande kritik av sin individualitet och mötte motsägande, delvis rent omöjliga påståenden, missvisande klander och lovord, som det var honom omöjligt att finna på sin plats. När han skrev till Hellberg den 11 juni — då det bästa, som skrevs om hans bok, ännu icke publicerats — var hans intryck icke mycket gynnsamt: »Vad jag själv tycker om min debut och dess mottagande? Hå ja, det är en blandad känsla. Jag var nog glad åt bifallet, men det blev litet tröttande i längden ... Den fördömde 'Jan i Nackabyn' kom alltför ofta igen [den nämndes ofta som ett 'praktstycke'] och man tycks i allmänhet funnit mest behag i det grövsta godset, medan det finare gått näsorna förbi.» — Wirséns granskning hade han haft det största nöjet av, men »huvudintrycket av hela den kritiska symfonien är emellertid det, att man icke har smak för verklig lyrisk poesi, men väl för det målande drastiska (såsom det framträtt i en del av låtarna), samt att kritiken icke är något att rätta sig efter. Det är bäst att skriva precis som man har lust. Emellertid har jag funnit, att jag är en, som 'det går an för', och det ger en

viss trygghet — man känner sig obesvärad.» Borta var således hans förhoppning att kunna lära sig den rätta vägen av kritiken — den var oduglig. Men han behövde den inte heller, han visste i alla fall, att han dög.

Det drog två år, innan de 1,500 exemplaren voro slutsålda, och likväl var Fröding då ensam bland sina jämnåriga om triumfen av en ny upplaga. Den 1 oktober 1893 undertecknade han ett exemplar av det nya kontraktet, enligt vilket en andra upplaga skulle utgå med likaledes 1,500 ex. I bokens innehåll skedde följande förändringar: inledningssången, »De gamle och de unge», »En uppländsk runskrift» och »Eine alte Geschichte» uteslötos; däremot infördes »Landsvägsmaja», »Sjöfararen vid milan», »I ungdomen», »En vintervisa» och »En fattig munk från Skara». Han företog en strykning i »Bjällerklang» och tillfogade: »Åtskilligt annat borde nog rättas, men jag tycker knappt det är mödan värt.» Denna andra upplaga gick trögare att få slutsåld; först 1896 på våren vart den tredje upplagan behövlig; den omfattade 2,000 ex. Någon ytterligare upplaga har sedan ej getts ut; 1901 utkommo ju »Samlade dikter» och i dem ingingo samtliga den tredje upplagans stycken med undantag av »Sigurd

Jorsalafar», som uteslöts av okänd orsak, kanske rent av genom förbiseende.

När diktsamlingen nu åter utkommer som en enhet, innefattar den samtliga de stycken, som funnits under dess titel, med ett undantag. »Eine alte Geschichte» har uteslutits och tilldelats bandet »Ungdomsdikter» för att kunna ställas tillsammans med »Lieder der Langeweile», till vilka det var Frödings avsikt att föra den.

Ruben G:son Berg.

II.

GITARR OCH DRAGHARMONIKA

GITARR OCH DRAGHARMONIKA.

Två grannar jag har i min boning
— den ene är sentimental
— jag hör honom högt deklamera
om sorg och livets kval.

Ibland är han dyster och bitter
och melankoliskt bisarr,
ibland litet svärmiskt elegisk
och sjunger ibland till gitarr.

— Den andre är munter och lustig
och bondsk och grovt burlesk.
För honom är sorg och bekymmer
blott skrymt och skrock och fjäsk.

Han grubblar ej alls, han skrattar
åt livet helt sonika
och visslar och sjunger och spelar
på dragharmonika.

— Man tröttnar att lyssna på sådant!
— och dock har jag vant mig därvid;
den ene han liknar min nutid,
den andre min gångna tid.

Och stundom, när ledsnad mig trycker
och dagen mig tycks för lång,
jag präntar och sätter i noter
små stumpar av bägges sång.

Och sägs det ibland, att musiken
är mindre melodiskt fin,
och är icke allt som det borde
ibland med harmonin,

så kommer det av, att gitarrsång
och dragharmonikesång
stämts upp från höger och vänster
ibland på samma gång.

* * *

VÄRMLÄNDSKA LÅTAR

EN HÖG VISA.

Min kära är såsom en smärt gran,
såsom en sjungande vattubäck
och såsom en ung ros,
när daggen faller vid morgontid.
Och hennes däjelighets makt är såsom en stor krigs-
här,
den där nederslår sina fiender
med starkt dån och vagnar och resenärer
och högt ropar: ho kan motstå mig?

Sägen mig, I Värmelands döttrar,
I, som vallen i bergen
eller sitten utefter vägakanten
glammandes,
haven I sett min kära,
haven I sett, om min unga ros
gått denna vägen framföreåt?

Si, hennes gång är som en dans över ängarne
och såsom en stor konungs dotters dans,
och hennes röst är såsom ett vackert läte
och såsom en lustig musik i bergen,
och hennes anletes glädje
är såsom en sol över sjöar,
de däjeliga sjöar i dalarne.

Jag kom till min käras boning,
när aftonen svalkades och skuggan förlängdes,
och min käras faders björkar stodo gröna,
och doften av de björkar var ljuvligare än
myrrha
och nardus och alla de apotekares pulver.

Si, min kära lustvandrar i örtagården
och hon döljer sig för mina ögons åsyn
under buskar av stickelbär och vinbär.
Såsom ett ungt lejon lurar hon i sitt förstäck
och såsom en modig rövarskara i sitt bakhåll,
läggandes råd i sin själs ondsko,
huruledes hon må gripa den hon kär haver,
på det hon må uppfräta honom
med sin mun, som icke mycket stor är,
och med sina läppar, röda som gott vin.

Såsom ett oväder kom hon fram av buskan,
såsom ett starkt oväder med storm och regn och
hagel,
där hagelkornen äro såsom fall av liljor
och regnet är såsom rosors regn
och stormen såsom ett högt leende
och klang av många cymbaler.

Och hon föll över mig och tog mig till fånga
till att vara henne en krigsfånge och en träl
och for fram över mitt ansikte med sina läppars
vrede
och gjorde en dom över mig och sade:
du är välkommen till min faders boning,
si, du är mycket kär hållen och ganska väl-
kommen.

Och hon tog fram av fataburen
saft av hallon från örtagården
och kosteligt bakverk och många kakor,
och vi åto och glammades allt intill solnedgången.

Men si, många dagar äro farna,
sedan jag såg min käras ögon,

och mina tankar gå vill på gamla villstigar,
ty min kära är framföre alla andra
i detta landet,
ty hon är såsom en ung gran
och såsom en sjungande vattubäck
och såsom solskenet över sjöarne,
de däjeliga sjöar i dalarne.

Sägen mig, I Värmelands döttrar,
I, som vallen får och nötboskap i bergen
eller glammen utefter vägakanten,
haven I sett den min själ kär haver,
haven I sett, om min kära
gått denna vägen framföreåt?

* * *

VACKERT VÄDER.

Klar låg himlen över viken,
solen stekte hett,
och vid Haga ringde Hagas
gälla vällingklocka ett.
Brunnskogs kyrka stod och lyste
som en bondbrud, grann och ny.
Över björkarne vid Berga
som ett hattflor på en herrgårdsfröken
svävade en sky.

Och som jättelika nämndmän,
samlade till häradsting,
stodo skuldra emot skuldra
mörka höjder runt omkring,
och som högtidsklädda långskepp
summo Värmelns holmar fram,

över stäven susa granar,
alar susa över toften,
tallar över akterstam.

Gamle Hurra stod på branten
vid sin stugudörr,
kanske i hans gamla hjärta
lyste solen, lyste livet
litet varmare än förr.
Gamle Hurra, gamle Hurra,
kanske tänkte han som jag:
det är ändå skönt att leva
— vilken strålande, orimligt
obeskrivligt vacker dag!

Men vad är det, hör, det fnissar
bortom holmarne vid näset,
vad är det för sällsam låt?
Är det flickor som i viken bada
eller är det
flickor i en båt?
Tio vita frökenhattar
stucko plötsligt fram ur vassen,
just där sundet vidgar sig,
tio skadeglada halsar
skrattade åt mig.

Jag blev verkligen förargad
över denna skrattsurpris,
men jag rodde ändå ditåt,
mitt i skocken satt ju själva,
själva självaste Alice.
Och jag reste mig i båten
och jag tog ett tag åt mössan,
ett förläget tag,
och jag rodnade och sade:
det är utmärkt vackert väder,
vacker väderlek i dag!

»Mycket sant och mycket snillrikt,
bravo, bravo, bravo, bra,
högst poetiskt, sant och snillrikt,
högst poetiskt, hahaha,»
skreko alla flickorna,
och de öste vatten på mig
och Alice var obarmhärtig,
hennes hjärta var som is,
och jag snubblade i båten
och jag föll på knä och sade
smärtefullt på Cæsars vis:
även du min, även du min,
även du, Alice!

* * *

INDIANER.

Låt den flicktyckmyckna minen fara,
eller göm den till din nästa bal!
Här är vilt och här är gott att vara,
här är mossan mjuk och skuggan sval.

Låt mig lägga i ditt knä min nacke
och var hygglig för en stund — se så!
Det är brant och tungt i livets backe,
vi få gräla övernog ändå.

Det är sant, jag ämnar bli en hedning,
en förskräcklig, glupande tyrann,
du skall ledas av min viljas ledning,
jag skall bli en ryslig äkta man.

Jag skall murra åt dig över maten,
jag skall grina åt varenda rätt:
»fy för katten, vidbränd är spenaten!
— kvinna, säg, är detta kalvkotlett?»

Då blir tid att tala, cara mia,
kvinnans rätt och annat tanteri.
Fri är skogen, låt oss vara fria
än från livets strids pedanteri!

Låt oss låtsa, att vi bo i skogen,
vilda indianer, du förstår,
och vår wigwam är den dära logen
och jag själv, förstås, är Sagamor.

Jag är grym i strid och lat i freden
och jag heter Miantonimah.
Du skall följa mig på krigarleden,
bleka, vita Tith-oh-Wah-ta-Wah!

Men när tomahawken lagts i jorden,
skall jag ligga liksom nu på rygg,
trött på vandringen och trött på morden,
ligga trygg på rygg och fånga mygg.

Tith-oh-Wah-ta-Wah får gå och leta
efter möss och mask, som jag skall ha,
hon får slita, släpa, hon får streta,
stackars, stackars Tith-oh-Wah-ta-Wah!

Hon får bulla upp med mask och rötter,
och ett ormbunksblad får vara duk,
och till tack vid Sagamorens fötter
får hon sitta som en katt på huk.

Och när jag fått nog av matens gåva
från den store anden Manitu,
skall jag lägga mig till ro och sova,
lugn och lycklig mot ditt knä som nu.

— Nej, låt bli, skall du dra av mig håren?
Skall jag skäms, min vilde indian?
Det är verkligt sant med Sagamoren
och hans fru — det stod i en roman.

* * *

VALLARELÅT.

Hör du ej bjällrorna, hör du, hur sången
vallar och går och går vilse i vall?
Korna de råma och påskynda gången,
följa i lunk efter jäntans trall.

Hör, hur det ljuder kring myr och mo:
Lilja — mi Lilja — mi Lilja — mi ko!
Eko vaknar i bergigt bo,
svarar ur hällarne
långt norr i fjällarne:
Lilja — mi Lilja — mi ko!

Bjällklangen dallrar och faller och stiger,
suset är stilla och vilar i ro,
skogen är kvälltung och sömnig och tiger.

Endast den vallande
låten går kallande
fram genom nejden kring myr och mo.

Natten är nära och solskenet rymmer,
ser du på tjärnet, hur töcknet står!
Skuggan förlänges, förtätas och skymmer,
snart över skogarne mörkret rår.

Mörk sover tallen, mörk sover granen,
dovare sorlar en bergbäcks fall.
Fjärmare klingar den höga sopranen,
vallar och går och går vilse i vall.

* * *

SKOGSRÅN.

Åt Gösthultskanten i Gunnerudsskogen,
bortom Västanmossen vid Bråttorpslogen,
just där håller skogsrån till,
gå dit och se, om ni vill!

Hon är älskogsaktig och manfolksgalen,
för Vickbomspojken från Niklasdalen,
han såg henne själv en kväll
på vägen till Anna i Fjäll.

Hon var grannlåtsklädd som en påskdagspräst,
hade ormbunkskrans och kattguldsväst
och till knäna en granriskjol
och doft som av nattviol.

Hon var ungtallsmidig och enstamvig,
och hon skepade, snodde och vrängde sig
som en orm på en lie trädd,
så Kalle i Dalen blev rädd.

Och hon råbocksprang, gjorde lokattbukter
och trollpackskonster och sattygsfukter
och stod bak en furustam
och glyste och gluttade fram.

Och Vickbomspojken från Niklasdalen
blev vettskrämd, veckvill och månadsgalen
och går ännu som en fant,
så nog kan en se det är sant.

* * *

VÅRAN PROST.

Våran prost
är rund som en ost
och lärd som själva den onde,
men gemen likväl
och en vänlig själ
och skäms ej, att far hans var bonde.
Han lever som vi
och dricker sitt kaffe med halva i
som vi
och ratar icke buteljen,
älskar mat
som vi
och är lat
som vi
— men annat är det vid helgen.

Så fort han fått prästrocken på,
vi andra känna oss ynkligt små,

men prosten likasom växer,
för då är han prost från topp till tå
och det en hejdundrande prost ändå
i stort pastorat med annexer.
Jag glömmer väl aldrig i all min dar,
hur vördig han var
här om sistens i kappan och kragen,
hur världens barn
han malde i kvarn
och läste för köttet lagen!
Och prosten grät
— tacka för det,
han talte om yttersta dagen!

Och alla gräto vi ymnigt med,
ty köttet sved
och själen var allt satt i klämma.
Och kyrkrådet smög sig med ryggen i kut
vid tjänstens slut
efter prosten ut,
ty rådet var kallat till stämma.
Men det förståss,
vi repade oss,
när prosten klarade strupen
till sist och sade: »välkomna
till smörgåsbordet och supen!»

* * *

JONTE OCH BRUNTE.

De kommo från ängen,
och Brunte var hästen
och Jonte var drängen,
som tjänte hos prästen,
och gammal var Jonte
och gammal var Brunte
och stocklat förresten.

»Hå ja, gamle Brunte,
för jämnan det tölas
att vi två,» sa Jonte,
»bli sist med vårt hölass,
— när vägen är krokig,
vem raggen kan hjälpa,
att litet det sölas?»

Och Jonte han runkade
sävligt på nacken
och Brunte han lunkade
sävligt i backen.
»Och jämt få vi ovett
för mödan,» sa Jonte,
»skall det vara tacken?»

Men Brunte han vände
den åldriga mulen
tillbaka och sände
försiktigt förstulen
en blick under lasset
att se, om det ännu
gick runt om med hjulen.

Och lugnad han svängde
med svansen åt Jonten.
Men Jonten han blängde
blott sömnigt åt Brunten.
Han hör ej, han ser ej,
han glömmer snart allting,
den utgamle strunten.

»Ja nu är han utgammal
bliven hos prästen,
och jag är väl skjutgammal
själv,» tänkte hästen,
»men gott är att sova
och få sig till kvällen
en hötapp i västen!»

Och Jonte han fumlade
druligt med tömmen,
och Brunte han drumlade
framåt i drömmen,
han stötte, han stracklade
— hölasset vacklade
fram utmed strömmen.

* * *

ÄKTENSKAPSFRÅGAN.

En plog ska vi ha, en harv ska vi ha,
en häst ska vi ha, som kan streta och dra!
»En täppa med bönor och kål och spenat!»
Erk du!
Maja du!
Så ska vi ha't!

En gris ska vi ha att ge skulorna till!
Och ankor och höns kan vi ha, om vi vill!
»Och kaffe och socker och sovel till mat!»
Erk du!
Maja du!
Så ska vi ha't!

En ko ska vi driva i bet på vår äng!
»Och bolster av dun ska vi ha i vår säng

och fint postelin och glaserade fat!»
Erk du!
Maja du!
Så ska vi ha't!

Men, Maja du, Maja du, var ska vi ta't?
Jag är för fattig och du är för lat!
Du går på roten och jag går på stat!
Erk du!
Maja du!
Var ska vi ta't?

* * *

JAN ERSA OCH PER PERSA.

Jan Ersa ägde Nackabyn,
Per Persa ägde Backabyn
i By i Västra Ed.
Jan Ersa,
Per Persa,
de höllo aldrig fred.

Var havren god i Nackabyn,
så slog den fel i Backabyn.
Då blev Per Persa vred,
då svor i mjugg Per Persa,
då gren och flen Jan Ersa,
så mun gick halvt ur led.

Var klövern grann i Backabyn,
så var den klen i Nackabyn,

där växte blomst och bär.
Då gren och flen Per Persa,
då hyttade Jan Ersa
med näven bortåt Per.

Gick det på tok i Nackabyn,
var det kalas i Backabyn
och glädjen stod i tak.
Var mörk i håg Per Persa,
som solen sken Jan Ersa
och gjorde brygd och bak.

De trätte och processade.
Om friden prosten mässade
— det var som vått på gäss.
Ty vann en gång Jan Ersa,
så började Per Persa
en splitter ny process.

Ju mera de bedagades,
dess mer det stämdes, klagades
och tappades och vanns.
Var domen för Per Persa,
så vädjade Jan Ersa
till närmaste instans.

Så stredo de, så trätte de,
så levde de, så mätte de
varandra skäppan full.
Processen bröt Jan Ersa
och brännvinet Per Persa,
för bägge gick det kull.

Och ingen av dem mjuknade,
när de på slutet sjuknade
och stoppades i jord.
»Ve' nästa ting, Jan Ersa!»,
»vi möts, vi möts, Per Persa!»,
var deras sista ord.

Men »trilsk som Jan i Nackabyn»
och »ilsk som Per i Backabyn»
är stäv i Västra Ed.
Jan Ersa,
Per Persa,
de höllo aldrig fred.

* * *

DET VAR DANS BORT I VÄGEN.

Det var dans bort i vägen på lördagsnatten,
över nejden gick låten av spelet och skratten,
det var tjoh! det var hopp! det var hej!
Nils Utterman, token och spelmansfanten,
han satt med sitt bälgspel vid landsvägskanten,
för dudeli! dudeli! dej!

Där var Bolla, den präktiga Takeneflickan,
hon är fager och fin, men har intet i fickan,
hon är gäcksam och skojsam och käck.
Där var Kersti, den trotsiga, vandrande, vilda,
där var Finnbacka-Britta och Kajsa och Tilda
och den snudiga Marja i Bäck.

Där var Petter i Toppsta och Gusten i Backen,
det är pojkar, som orka att kasta på klacken
och att vischa en flicka i skyn.

Där var Flaxman på Torpet och Niklas i Svängen
och rekryten Pistol och Högvaltadrängen
och Kall-Johan i Skräddarebyn.

Och de hade som brinnande blånor i kroppen,
och som gräshoppor hoppade Rejlandshoppen,
och mot stenar av klackar det small.
Och rockskörten flaxade, förkläden slängde,
och flätorna flögo och kjolarne svängde,
och musiken den gnällde och gnall.

In i snåret av björkar och alar och hassel
var det viskande snack, det var tissel och tassel
bland de skymmande skuggorna där,
det var ras, det var lek över stockar och stenar,
det var kutter och smek under lummiga grenar
— vill du ha mig, så har du mig här!

Över bygden låg tindrande stjärnfager natten,
det låg glimtande sken över skvalpande vatten
i den lövskogsbekransade sjön,
det kom doft ifrån klövern på blommande vallar
och från kådiga kottar på granar och tallar,
som beskuggade kullarnes krön.

Och en räv stämde in i den lustiga låten,
och en uv skrek uhu! ifrån Brynbärsbråten,
och de märkte, de hörde det ej.
Men uhu! hördes ekot i Getberget skria,
och till svar på Nils Uttermans dudelidia!
kom det dudeli! dudeli! dej!

* * *

STINA STURSK.

»Och fy skäm ut dig, och fy skäm ut dig
för allt ditt spring efter vännen din!»

Och håll du truten! och håll du truten!
för du är uttäck och du är kutig
och håvar själv efter vännen min!

Och var jag skapt som ett tocket skrälle,
jag höll mig undan för vännen min.
Men jag är svarvad och fin om snuten
och vackert växt på vartenda ställe
och värd att vara när vännen min!

Gör dig ej grön, det gör ingen nytta,
— när det blir kväll, kommer vännen min,
och vill du då stå på lur vid knuten,
så håll till godo, din skvallerbytta,
och ränn kring socknen med truten din!

* * *

FARVÄLL.

En sorgens ton från Amerka.

Farväll, du grymma vänd i Sveden,
du grymma vänd, som glömde eden,
du svärjade en lordaskväll,
ja faderväll, ja faderväll!

Ja faderväll, ja fadervädel,
jag var en skrädaregesädel
i Svedens land här långt ifrån,
nu är jag mister Johansson.

Tre dollars haver jag om dagen
och är en herrkar efter lagen,
du kunde varit misstriss nu,
men den som slapp te bli't, va du.

Du kunde gått i hatt och handsker
ibland tjangtila amerkansker
och lefft på gås och rebbenspjäll,
men faderväll, men faderväll!

Ja faderväll, ja fadervädel,
jag hopas Erk är såppas snädel,
att han ej slår min grymma vänd,
fast han är sinnt och illa känd!

Jag hopas, att det nötet Erker
med sett lell arrbett såppas lerker
att han kan gi dig brö för dan
och littet kaffi ifrån stan.

Jag hopas, att du är belåten,
att du tog Erk och gav på båten
en fattig skrädaregesäll,
som nu är rik, men itnåt säll.

I ensamhetens dystra tankar
går mister Johansson och vankar,
och tåren far på kinden kall
som Niagadras vilda fall.

Han tänker på sin falska flicka,
som gav sin ungdomsvänd att dricka
av sorgens suraste butäll,
farväll, farvädel, faderväll!

* * *

BEVÄRINGA.

Se beväringa där i sin krigsmansprakt,
hon är grann, hon är gul, hon är blå!
Hon har supit sig full och hon dansar i takt,
hon kan hoppa, men kan inte gå.

Se, hon girar och far och slår klack emot klack,
se, hur kaskarne hänga på sned!
När den ene går fram, gör den andre en back,
för se så är beväringas sed.

Och en långskankspojke i kortbensbyx
hoppar före med flaskan i hand
och ger attane fan, vad det tänks eller tycks,
när han tar sig en tår uppå tand.

Se beväringa där se beväringa där!
Hon kan hoppa, men kan inte gå.
Se beväringa där, hur lycksalig hon är,
där hon skuttar på klack och på tå!

* * *

SKOJARE.

I Kattebohult bor det tattarepack,
i Kattebohult bort i Bo,
och där är det rackel och snatter och snack
och skojareliv, må ni tro.

Där hålla de svarte Boneckerna till,
de värsta i vårt fögderi
— vad prästen och lagen och länsman vill
det strunta Boneckerna i.

Den gamle vallackarn gick ännu och slog
på vägarne sistlidne vår
— till vildskytt och hästtjuv dugde han nog,
fast nära på åttio år.

Och käringen hans, som är sjuklig och skral
och hisklig att titta uppå,
gick ännu i höstas och tiggde och stal,
fast knappast hon orkade gå.

Nu sitta de hemma i Kattebohult
och sköta sitt lönnkrögeri,
och alltid är huset av rackare fullt,
det hörs, när en går där förbi.

Och pojkarne spela och skäras med kniv
och ruckla vareviga dag,
och kvinnfolken föra ett liderligt liv
med utskum av alla de slag.

Och nog har väl länsman gjort vad han kan
att göra på levernet slut
— men var gång ett följe ur trakten försvann
ett nytt kom ur buskarne ut.

Och för Alsterin, en missionspredikant,
som vågat sig dit, var det lett
— den tjärbrådde de över ryggen grant,
de äga ej tecken till vett.

Vrid rätt den granen, som skapades skack,
gör lamm av ulv eller lo
och folk av Boneckernas rackarepack
i Kattebohult bort i Bo!

* * *

ELIN I HAGEN.

Den dära stugan vid ån är Hagen,
där gamle Anders i Hagen bor
— jag minns, hur Elin, den enda dottern,
gick förr och trallade hela dagen
i mon därborta med Hagens kor.

Hon var den gladaste bland de glada,
i lek och dans var hon alltid bäst,
och flink i spisen och flink på logen
— men ofta ser en, att det tar skada,
som växer vackrast och lovar mest.

Det kom en främmande man till dalen,
han mötte Elin i skogen titt,
och det gick rykten omkring i bygden,
och stackars Elin blev vild och galen
— i våras dränkte hon barnet sitt.

Jag minns den stunden, då hon blev tagen,
hon skrek ej, grät ej, blev bara vit
— till fyra år blev hon dömd av lagen
— en kan förstå, det är sorg i Hagen,
och det är ingen, som nänns gå dit.

Och gamle Anders han står vid skjulet
betryckt och krokig och hugger ved.
Han var en gubbe, som log beständigt,
— nu är hans ansikte skyggt och mulet,
hans läppar skälva, han tittar ned.

Han viker undan för folkets blickar,
han talar icke med någon mer,
han går och grämer sig djupt i själen,
han ser åt sidan, när någon nickar,
och gråter bittert, när ingen ser.

* * *

LARS I KUJA.

Vid Bymon på vägen till Byn,
där bor Lars i Kuja i skogens bryn.
I hemmanet Byn, om jag ej tar fel,
de äga, han och hans käring,
en hundradetrettiotredjedel
med äng och med åker och äring.

Men ängen är skäligen klen
och åkern mager och äringen sen,
ty allt som växer åt Lars är sten,
och sten är dålig förtäring.
Men Lars har armar och Lars har ben,
och gnidig och seg är hans käring.

Han plockar och gräver och sliter och drar,
och käringen spar,
den som spar han har,

av nävgröt ha de sin näring.
Och länsman kommer och länsman tar,
och Lars han sliter och Stina spar,
och fast han knappt äger skjortan kvar,
så tror Lars i Kuja på bättre dar,
så ock Lars i Kujas käring.

* * *

LANDSVÄGSMAJA.

En afton, när dagern föll mulen och grå
på ljunghedens våta, förtvinade strå,
då såg jag de trasiga kjolarna vaja
på Landsvägsmaja,
den tokiga flickan från Sunnanå.

Hon svängde sig runtom med kantiga språng,
hon sjöng på en gammal förunderlig sång:
»kom, sola mi,
nu skola vi
i jorden, för där få vi fred en gång!»

Hon låddes hon hade ett barn på sin arm,
hon tryckte det tätt till sin vissnade barm:
»kom, sola mi,
nu skola vi
i jorden, för jorden är god och varm!»

Hon svepte det in i sin trasiga schal:
»nu vandra de döde i Mörkolands dal!»
Hon satte sig ned på en tuva i ljungen
och vyssade ungen
till vila med visor och fagert tal.

* * *

BJÄLLERKLANG

Han svängde trotsigt den fina nacken,
vår svarte Pluto, och föll i trav,
och släden slängde och utför backen
i fläng och flygande bar det av.
Och rimfrost hängde i ögonbrynen,
och snöstoft piskade oss i synen,
och middagshimlen var klar och skön,
och solen glittrade skarpt mot snön.

Bakom oss ringlade hela raden
av unga utsluppna par från staden
och femton bjällror och vår därtill
i korus pinglade som besatta
— jag hörde någon i skogen skratta
en riktig flickaktigt lustig drill.
Det var väl, Ekos befängda stämma,
hon tyckte väl att det lät så bra,
när någon gäckande hjärteklämma
slog upp ett klingande hahaha.

Men vid min sida det ljöd en annan
och mera spotsk melodi av skratt.
Vad hon var putslustig, där hon satt,
med sin förvildade lugg i pannan
och sin parisiska bäverhatt!
Det låg en guldglans ifrån Golkonda
i detta lockiga vilda blonda,
som flöt med solskenet hop till ett,
och röd och rosig och väderbiten
om runda kinder var stackars liten
av vintervindarnes arga bett.

Men stackars liten gav frosten katten
och log åt allt, som i sikte kom.
Med ögon klarblå som insjövatten
hon såg sig muntert i livet om.
Hon klippte knipslugt med ögonlocken,
gestikulerande med sin muff,
och då och då genom överrocken
jag kände varmt en förlupen puff.

Och hennes läppar det var som vin i,
fast isvind kylde den drycken sval,
och munnen gick som av Paganini
en stollig strof ur hans karneval.
Det regnade som konfekt och nötter,
det snattrade som på maskerad,

det traskade som små nätta fötter
på piazettan i Marcos stad.

Det var som flickornas dans på Lido,
det var som polka, galopp och vals,
men vad hon sade, det vet Kupido,
ty jag för min del begrep ej alls.
Jag tyckte fröken var tokig bara,
och halvt ironiskt jag hörde på,
jag var så vis som en man kan vara,
när han har fyllt sina tjugutvå.

Men vill man ock hålla sig för god,
och är man kall som en marmorstod,
det är ändå något varmt som snuddar
vid den, som sitter på samma kuddar
med slikt ett knyte av kött och blod
och muff och boa och bävermuddar
och muntert gäckande övermod.
Ack, flickan var som en Leydnerflaska,
en Voltas stapel, ett batteri
med starkt elektriska krafter i,
min vishet brändes till stoft och aska
av gnistkaskaden, som föll däri.

Ja det var då — nu ha vintrar snöat
och höstar regnat och vårar töat

och somrar bränt med sitt heta sken
— ja det var då, det är längesen!
Men varje gång jag hör bjällror sjunga
och ser, hur hästarnes manar gunga
och traven stolt genom staden går,
då känner jag som ett sting i barmen,
och nedstämd lämnar jag fönsterkarmen
och tar ett tag om mitt tunna hår.
Det spökar prat i mitt vänstra öra
och karnevalen jag tror mig höra,
som käckt från vinröda läppar sprang,
när skogen genljöd av bjällerklang.

GRILLER OCH GRUBBLERIER

EN GHASEL.

Jag står och ser på världen genom gallret;
jag kan, jag vill ej slita mig från gallret,
det är så skönt att se, hur livet sjuder
och kastar höga böljor upp mot gallret,
så smärtsamt glatt och lockande det ljuder,
när skratt och sånger komma genom gallret.

Det skiftar ljust av asp och al och björk,
där ovanför står branten furumörk,
den friska doften tränger genom gallret.
Och över viken vilket präktigt sken,
i varje droppe är en ädelsten,
se, hur det skimrar härligt genom gallret!

Det vimlar båtar där och ångare
med hornmusik och muntra sångare
och glada människor i tusental,

som draga ut till fest i berg och dal;
jag vill, jag vill, jag skall, jag måste ut
och dricka liv, om blott för en minut,
jag vill ej långsamt kvävas bakom gallret!

Förgäves skall jag böja, skall jag rista
det gamla obevekligt hårda gallret
— det vill ej tänja sig, det vill ej brista,
ty i mig själv är smitt och nitat gallret,
och först när själv jag krossas, krossas gallret.

DÖDEN.

Jag har skymtat hans skumma, jordgrå drag,
redan jag trodde min vandring slutad,
över min säng stod han redan lutad,
lyssnande efter mitt sista andetag.

Ingen älskande blick såg sorgset ned,
ned i min egen en avskedshälsning,
ingen tröstande tro på frälsning
lindrade våndan, som flämtande anden led.

Stillsamt lade den skumme sin våta hand
över min brännande feberpanna,
plötsligt kände jag hjärtat stanna,
blott konvulsiviskt och matt det slog ibland.

Allt, som fordom mig bränt och grämt och tärt,
kylande, svalkande glömska släckte,
tomhetens slöjande mörker täckte
allting, som förr var mig gott och skönt och kärt.

Svaga ljud som av skvalpande böljeslag
nådde i susande rytm mitt öra,
smekande doft, som försommarvindar föra,
smekande doft av ängsblommor kände jag.

Var detta ett sista vänligt och milt farväl
livets skönhet till sällskap i döden sände,
eller var det en räddande okänd strand jag kände
nalkas med vågslag och doft min drunknande själ?

— Åter min hjärna i vansinnig feber brann,
åter kände jag strupen av törst försmäkta,
pulsarne bulta och yrande tankar jäkta,
medan tyst min stillsamme gäst försvann.

* * *

EN FRÄMMANDE MAN.

Han var ej ung, ty håret hade grånat,
hans rygg var krökt av något tungt, han burit,
och livets färger hade livet rånat,
och djupa fåror hade tiden skurit.
Hans läppar voro fast tillsammanslutna
som kring en sorg, ett brott i det förflutna.

Förgäves log han stundom för att skyla
den grämelse, som ruvade och tärde;
om kall förtvivlan talte ögats kyla:
för mig har livet ej en gnista värde,
mitt skepp är bränt och mina vapen brutna,
jag lever än, men blott i det förflutna.

Han var så skygg, så tyst, så ödsligt ensam,
min själ blev vek, jag kände lust att gråta,
som var hans gömda sorg för oss gemensam,

jag ville in i denna tysta gåta,
jag ville öppna detta tunga slutna
och leva med som vän i hans förflutna.

Jag ville närma mig, jag ville bära
den tunga tyngd, som gjort hans liv eländigt,
men han vek undan, när jag nådde nära,
och mellan oss låg svalget vitt som ständigt.
Hans läppar voro fast tillsammanslutna
omkring det bittra tärande förflutna.

* * *

HYDRA.

Det var i feberns tid — jag drömde det
— jag låg på marken med det ena knät,
hon höll mig pressad hårt i sina slingor.
Som kautschukfjättrar låg det om mitt bröst,
till skrik och rossling blev min röst,
min blick var skymd av etterskummets flingor.

Och dödskall kyla kom i varje lem,
jag var betäckt av slipprigt slem
och för mig själv jag måste vämjas.
En dunkel tanke i min hjärna brann:
det är det lågas makt i människan
— det kan, det skall, det måste tämjas!

Jag tog mig kraft, blev fri, fick luft,
och styrka kom i vilja och förnuft
— det kom som ett beslut: jag skall ej ge mig!

Om också aldrig tryckets pressning hävs,
och till den stund, då andedräkten kvävs,
så skall jag hoppas, skall jag aldrig ge mig!

I samma stund jag sjönk ihop
— jag hörde sorl och bravorop,
och tusen händer klappade applåder.
Jag visste det, i prakt och rikedom
kring brottarbanan satt ju Neros Rom,
betraktande min svaga strid i nåder!

Nog är den tung, en kamp i ensamhet,
som intet väsen ser och ingen vet,
men mera tung, när tusen ögon se mig
— att ligga utsträckt med förlamad makt,
ett mål för tusendens förakt,
men ensam än — dock skall jag aldrig ge mig!

Jag gav mig ej, jag reste mig på nytt,
i varje muskel kom den kraft, som flytt
— vad rör det mig, om tusenden bele mig!
Dock sjönk jag åter, hjärtat låg i press,
och »bravo, bravo, nye Hercules»,
ljöd folkets hån — dock skall jag aldrig ge mig!

* * *

LIVSGLÄDJEN.

Säg, har du gästat längre än en timma
i forna dagar någon gunstomsluten
— i vår tid är du gästvän för minuten!
Du visar dig som meteorens strimma,
raketens båge, sprakande och bruten,
men just som vi din härlighet förnimma,
vi svepas åter in i kvalm och dimma,
och du är död i samma stund som njuten.

Du är citronen blott, som sparsamt delas
bland öknens karavan, när den försmäktar,
att rädda livet efter törstens pina.
Men mången gång du i förrådet felas,
då skämda vätskor vore himmelsk nektar,
och tungan bränns och blodets källsprång sina.

* * *

VÄNNER VID SJUKBÄDDEN.

I talen ordspråk, talen som från ovan,
och köksmoralens senapsdeg I bringen!
Jag hör det nog, I han predikogåvan
— en tröst för er, men tröst för annars ingen!
Men läggen nådigst band på tungorna,
de smidigsmorda visdomsslungorna,
och bort med salvelsen, som höves ingen!
Låt mig ha fred och sparen lungorna
— min själ är sjuk, men fraser hela ingen!

Tag edra visors buller bort
och bort med maningar av gammal välkänd sort,
som ropa flyg! åt den, som brutit vingen!
Och bort med fingrarne från sår, som svida,
jag vill ha rätt att ensam genomlida
mitt eget kval — jag vill ha tröst av ingen!

* * *

VAD ÄR SANNING?

»Då frågade Pilatus: Vad är sanning?»
och eko svarade — profeten teg.
Med gåtans lösning bakom slutna läppar
till underjorden Nazarenen steg.

Men gudskelov, att professorer finnas,
för vilka sanningen är ganska klar!
De äro legio, ty de äro månge,
som skänkt den tvivelsamme romarn svar.

Dock syns mig sällsamt, att det enda sanna
så underbart kan byta form och färg.
Det, som är sanning i Berlin och Jena,
är bara dåligt skämt i Heidelberg.

Det är, som hörde jag prins Hamlet gäcka
Polonius med molnens gyckelspel:
»Mig tycks det likna si så där en vessla
— det ser mig ut att vara en kamel!»

* * *

DEN RYSKE ANAKORETEN.

Jag möter honom då och då — vi vandra
tillsammans framåt vägen långa stunder.
Visst är han sträng och dyster mer än andra
och tungsint hård, men det är godhet under.

Jag håller av den gamles vita lockar,
hans läppars kvalfullt bittert sorgsna skälvning
och harmen själv, som i hans röst sig stockar,
och pannans höga, tanketunga välvning.

Så vandra vi igenom sommarlandskap,
där livet lyser varmt om berg och dalar
men döden känner jag i hjärtats grannskap,
när han, den gamle, vid min sida talar:

»Se, sommarn är en synd, se, vår är villa,
se, det är gift i vårens svala skurar,
hör, det är lögn, som alla fåglar drilla,
och livets skönhet är ett svek, som lurar!»

»De glada färgerna, som livet sminka
och kläda varandet i hoppets dager,
de täcka dunster, som förruttnat stinka,
de täcka brand, som tär, och matk, som gnager!»

»— Vänd dina ögon bort från konstens riken,
i lömska färger doppas konstens pensel!
Förbanna tonerna, fördriv musiken,
som droppar vällustgift i blod och känsel!»

»— Du tycker skönhet är i man och kvinna,
när mänskodottern famnar mänskosonen
— men gömd i brudgum, dold i älskarinna,
bor synd, bor död, skelettet och dämonen!»

»Den ljusa locken flickan bär om pannan,
den är en eld, av den skall mannen bränna!
Den varma blick, som söker upp en annan,
är blott en glimt av Tofeth och Gehenna!»

»Du blickar vänligt på det unga paret,
du tror, att lyckan tänds i bröllopsnätter?
— I Dantes helvete du finner svaret,
där hatet kysser hat i lustans fjätter!»

— Men säg mig, gamle man från öknens håla,
är det ej livet självt du så förbannar
och hör du ej, hur död på filtad såla
bakom dig tassar tyst och lyss och stannar?

Är ej den kraft, som sammanslingrar kroppar,
densamma kraft, som knyter cell till celler,
från nerv till muskel som en gnista hoppar,
i röda vågor ur vårt hjärta väller?

Är ej den kraft, som midjor sammantvingar,
densamma kraft, som gror och öppnar knoppar,
som över molnen lyfter örnens vingar
och svanens vingar i kristallen doppar?

Är ej den kraft, som avlar och som njuter
i mänskoformer, dock den evigt samma,
som sammanför atomerna och gjuter
i rymdens kvedar livets varma flamma?

Är andens död en följd av alstringsgåvan,
en bröllopsbädd, en avgrund blott, som gapar,
— hur går det anden, som är vigd därovan
vid alltets moderssköt och evigt skapar?

— Han sänker huvudet. Mot marken ser han.
Han suckar djupt. Han gitter icke svara.
Men tungt och tyst och svårmodsbittert ler han,
som om han hatar själva alltets vara.

* * *

BOKEN.

En helig skrift mig tyckes firmamentet
med fornebraiskt språk och urtidsstämpel.
Emellan skyar skymtar silverpräntet
som ur en förlåt i ett Zions tempel.

Där står att läsa om vårt släktes vårtid.
Vårt upphovs gåta finnes där förklarad.
Där finnes balsam för vår sorg- och sårtid.
Vår fråga: vi? varthän? står där besvarad.

Där står om väg ur öknen, där vi irra.
Där står om landet, som av honung flyter.
Men språket är oss okänt. Blint vi stirra
på dunkla tal, vi portens proselyter.

Vi öva oss, vi möda oss, vi stamma,
vår tunga mäktar ej, o Elohim!
— och stava meningslöst och tungsamt: Lamma
— rageschu — gojim!

* * *

VÄRLDENS GÅNG.

Havet välte, stormen ven,
vågorna rullade asklikt grå.
»En man är vräkt över bord, kapten!»
Jaså.

»Ännu kan ni rädda hans liv, kapten!»
Havet välte, stormen ven.
»Ännu kan en lina den arme nå!»
Jaså.

Vågorna rullade asklikt grå.
»Nu sjönk han, nu syns han ej mer, kapten!»
Jaså.
Havet välte, stormen ven.

* * *

MEFISTO.

Han gör sig till och låtsar vara vän.
Jag ville, att jag vore kvitt den skurken.
Nå, drag åt Häcklefjäll och ryk och ränn!
— Han lystrar ej, han flinar blott, den lurken.

Hans bockfot såg jag redan såsom barn,
den skrämde mig från dans och glam och lekar.
Nu har han snärjt mig i sitt lömska garn,
den bittra anden, han, som alltid nekar.

Han följer mig som skuggan, var jag är,
och visar mig, hur allt är dumt och dåligt,
och allting lytt och fult och allt, som skär,
han pekar ut och skrattar hånfullt håligt.

Han visar mig, hur storhet är ett skal
och alla ljus, som prisats, äro dankar,
och glädje är en lögn och kärlek fal,
och vishet är en bakfram lek med tankar.

Och när jag hjärtetrött och led vid allt
åtminstone min sorg vill ärligt bikta
och ge den klang och färger och gestalt
och tar ett ark och tror mig kunna dikta,

då lägger han sitt ansikte i veck,
i visa veck som Senecas och Platos,
gör tragisk gest åt alla väderstreck
och deklamerar med gudsnådlig patos

Och kommer han till ord som »ack förbi»,
»ack längesedan» eller »ack förgäves»,
då suckar han med nedrig ironi
och snyter sig och låtsar, att han kväves.

Än som av gråt hans röst är grötigt tjock,
och än den piper ljuvligt i falsetten.
Till slut han gör en grann teaterbock.
Försmädligt nickar fjädern i baretten.

Och blir jag då nervös och vild och vred
och skriver smädedikt, som slår och gisslar,
då grinar han, så käken går ur led,
och skrattar, så det vriner, så det gnisslar.

Han blinkar kitsliglistigt under lugg
— jag vet hans mening — alltför väl jag fattar,
det är åt mina vänsterhänta hugg,
ej åt de slagne, som den boven skrattar.

Den falska stämman gnäggar, tunn och vass,
han ropar: »Bravo, bra, gudomligt skrivet!»
Håll mun, ditt djur, vik hädan, Satanas!
— han stannar kvar, han är min vän för livet.

* * *

STÄMNINGAR OCH STÄMNINGS-BILDER

I SKOGEN.

I skogarnes djup bor skuggan,
och tystnaden slumrar där,
och viskande bud från bygden
den suckande vinden bär.

Och molnen komma med vinden,
och solen skymmes därav,
och fåglarnes röster tystna
och luften är tung och kvav.

Men vad som av vinden viskas,
är ingen av oss, som vet,
ty susande språkets mening
är skogarnes hemlighet.

Kanhända om nya illdåd
han viskar i klyft och mo,
om mänskornas hätska strider,
om brott och om bruten tro.

Jag vet blott, att vemodsslöjan
sig sänker kring furans skrud
och källan och bäcken mörkna,
när vinden går fram med bud.

Det är liksom onda ögon
jag såge bland snårens nät
och hörde ibland bakom mig
som tassande lömska fjät.

*

Jag kände en trast, som sjöng för
sin käresta dagen lång,
och ljungen och lingonriset
beundrade djupt hans sång.

Och blåklockan ringde sakta
i takt med hans kärleksglöd.
och skogsstjärnans öga lyste
och smultronets kind blev röd.

Då hördes en vinge flaxa,
och klorna en glada slog
i sångarens bröst, och sången
om kärlek för alltid dog.

*

Det vackraste tjärnet i skogen
låg ensamt och tyst och klart
och växlade blickar med solen
och drömde så underbart.

Det speglade härliga skatter
av skiftande ljus och färg,
det famnade alltets riken
i ramen av skog och berg.

Det drömde om eviga rymder
av evigt skimrande glans,
om stjärnor och soliga världars
oändliga rytmiska dans.

Men nu ligger skogens öga
av starren för alltid släckt,
en stirrande glanslös yta,
av smutsiga mossor täckt.

*

En ekorre satt i toppen
och tittade ned och teg,
ty älgen gick fram i skogen
med spänstiga, stolta steg.

Det var just i parningstiden
och trotsig och djärv han var,
ty driftens mäktiga sjögång
i svallande blod han bar.

Han förde med kunglig hållning
sitt greniga vackra horn.
Det rasslade svagt bakom snåret,
en krypskytt tog säkert korn.

I stoftet släpades kronan
på stönande, fallen kung,
det trotsiga, vilda blodet
förrann mellan fredlig ljung.

*

Du trotsiga tall, som sträcker
mot himlen din smärta topp,
jag känner din stolta strävan,
ditt anande starka hopp.

Du tror att den vackra stjärnan
på himlen du en gång når,
om också din trogna längtan
skall räcka i hundra år.

Hur trygg skall ej stjärnan gunga
på knotig och kraftig gren
och sprida från barrig krona
sitt blinkande milda sken.

Du skjuter med makt i höjden
ditt åtrådda mål emot,
du banar dig fram, du växer,
du höjer dig fot för fot.

Ack, känner du icke döden,
som fräter i stam och rot,
och ser du då ej, hur stjärnan
flyr undan dig fot för fot?

*

Jag gitter ej längre vandra
omkring i min gamla skog,
vi äro ej längre vänner,
jag känner, jag vet det nog.

Ty skogen är god som fordom
och vänlig och innerlig,
det finnes ej längre samklang
emellan honom och mig.

Min anfrätta mänskotanke
förstör vad naturen byggt,
i färgspel och barrdoft och gransus
det blandar sig in något styggt.

Tillbaka jag vill till bygden,
där striden är hatfullt hård
— där smälta förbittrade tankar
med livet till ett ackord.

* * *

I SOLNEDGÅNGEN.

Satte jag mig på bergets kam,
spejade ut över fjärden,
såg, huru solen i väster sam,
långt, långt i väster gick färden.
Tiden förgår,
nyss var det vår,
snart ligger höst över världen.

Dagar ha kommit och dagar ha gått
en gång väl kommer den sista,
flyktig är lyckan och knappt dess mått
tung är den ändå att mista.
Luftbyggda slott
skimra ju blott,
skimra och locka och brista.

Dårar de tänka och dårar tro,
dårar de mena och hoppas,
hoppas, att frön, som i jorden gro,
växa till skördar och knoppas.
Brodden den dör,
frosten förstör
det som i markerna stoppas.

* * *

VIKEN.

Jag tror det är fjorton dagar,
sen solen var framme sist.
Bland lönnarne stormen jagar
och skövlar varenda kvist.

Ibland vill han andan hämta,
försprungen och genomvåt.
Jag hör, hur hans lungor flämta,
hans rosslande vilda gråt.

Jag hör, hur han slår och rister
i fönster och tak och knut,
jag hör, hur hans vanvett brister
i tjutande klagan ut.

Men långt bortom park och gärden,
där ligger min kära vik,
den vackraste vik i världen,
när förr hon sig själv var lik.

När ängarne vällukt strödde
med vårliga vindars tåg
och strålarnes kyssar glödde
på vilande vänlig våg.

När mörklagda höjder sågo
däri sina egna drag,
och grönskande stränder lågo
och hörde på böljans slag.

Men nu är min spegel bruten,
förstörd är min vågs musik
av skummet, som rörs, och tjuten,
som vina kring piskad vik.

Min utsikt, av färger smyckad,
är ödsligt gul och sjuk,
min tavla en förolyckad,
av fläckar besudlad duk.

Må hellre förvildad bölja
i fjättrande isar slås
och drivornas svepning hölja
mitt landskap, som nu förgås.

* * *

VID MYREN.

Över myren mörknade kvällens skugga,
tyst och töcknigt och tomt var allt.
Blygrå molnvalv upphörde ej att dugga
silregn, ljudlöst och isigt kallt.

Ingen enslig en eller grönklädd tuva,
ingen kulle, av ljungris klädd,
störde dödens färg, som sig lagt att ruva
på den sumpiga mossans bädd.

Kretsande kring på regntunga vingar irrar
— ensam — svulten — en hök omkring.
Skogen, mörk och stum, ifrån dunklet stirrar
över tomrummets ingenting.

Blott i väster skymtar ännu den matta
sista resten av dagern fram
över klippans kala, av regnet glatta,
aldrig mossöverväxta kam.

Här är stilla vila för trötta tankar,
här kan grämelsen andas fritt,
icke störd av hoppet, som utan ankar
styr, där livsvimlets skum går vitt.

Här kan nedbränd lidelse smärtsamt kyla
heta askan i nattkall vind,
här kan ångern sorgset i skymning skyla
skammens rodnad på avtärd kind.

Här kan sinnet slita det sista bandet,
som vid sorgen och livet band,
här går vägen fram till det skumma landet,
till det eviga intets land.

* * *

VINTERNATT.

Låt oss åka sakta,
låt oss dock betrakta
skogens vita slott,
golvens marmorstenar,
vita valv av grenar,
som till himlen nått.

Ej ett snöstoft röres,
under valven höres
ingen vinds musik,
snön har rett alkover,
och därinne sover
sommarns frusna lik.

Iskristaller stöda
lägret, där den döda
sig till vila lagt,

vita sängomhängen
sväva över sängen,
enar hålla vakt.

Och metalliskt kalla
månestrålar falla
ned i öde sal,
och från alla kanter
gnistra diamanter
i oändligt tal.

Stjärnorna med sorgens
silver smycka borgens
genombrutna tak,
dunkla skuggor glida
sakta genom vida
skymtande gemak.

* * *

SORGEBUDET.

Tungt gick ett sorl ifrån Asgårdsvallen.
Balder är fallen,
glansen är släckt i Den Höges sal!
Balder är fallen! Balder är fallen!
klagade vinden till regnen, som snyftande gingo
i berg och dal.

Bäcken i bergen tog ljudet,
talte för forsen sitt sorgtunga tal.
Forsen högt gråtande budet
bar till en älv mellan vide och al.
Djupt i dess bölja begravet,
budet blev buret i havet:
Balder är fallen! Balder är fallen!
— havsvågor slunga sig jämrande högt mot Den
Höges sal.

* * *

JAG VILLE, JAG VORE.

Jag ville, jag vore i Indialand
och India vore sig själv
med pärlor till grus och rubiner till sand
och slott, som på vinken av Akbars hand
drömts fram vid en helig älv.

Jag ville mitt hus var av bambuns rör,
där västvinden svalkades sval
av palmer, som skuggade utanför,
och dschunglen sjönge sin vilda kör
om jakter och strider och parningsval.

En flicka med hy som mahognyträ
och silke om höfter och bröst
satt lutad i skuggan av palmernas lä
— jag lade mitt huvud mot finvuxet knä
och lyddes till viskerskans röst.

Hon talade tyst som ett skymningens sus
om själarnes tusenårsfärd,
om Karmas kamp och Akasas ljus
och slocknandets ro i Nirvanas hus
vid gränsen av varandets värld.

Jag ville min själ kunde lossas ifrån
det vaknas förhärjade strand,
från kalla, förtorkade ögons hån,
jag ville, jag vore ett drömlands son,
en infödd av Indialand.

* * *

TITANIA.

En klang som av små violiner
går svag som susning i hassel och björk,
och månen på ängarne skiner,
men skogen är midnattsmörk.
Det skymtar, det svävar som böljande hår,
det dansar på yra eteriska tår.
Ti ta! Ti ta! Ti ta!

Det skymtar som barmar och halsar,
det lyfter på släp som av silke och flor,
det vajar, det viftar och valsar
i nätta, bevingade skor.
Vem är det, som håller sin vindlätta bal
vid midnattens timme i månsilversal?
Ti ta! Ti ta! Titania!

* * *

SJÖFARAREN VID MILAN.

Vid milan har jag vaktat i vinter och vår
och längtat till havet i många långa år,
långt bort från min gammalmansmöda.
Från havet är den vind, som i tallarne går
och leker med stoftet från milan, som står
med mull över kolen som glöda.

Och seglen de glänsa på havets vida rum
och vågorna de kasta sig med dån och med skum
mot stränderna av främmande länder.
Till havet, till havet det vida jag vill
— vid milan är jag bunden, jag kastar av och till
med mull över glimtande bränder.

Och skuggorna de tätna och dagen den är all
och mörkret faller tyngre och natten kommer kall,

det glimtar och glimtar i glöden.
Och skogen av sångerna om havet är full,
min själ är bedrövad för vindsångens skull,
mitt sinne är sorgset till döden.

* * *

I UNGDOMEN.

Det glittrar så gnistrande vackert i ån,
det kvittrar så lustigt i furen.
Här ligger jag lat som en bortskämd son
i knät på min moder naturen.
Det sjunger och doftar och lyser och ler
från jorden och himlen och allt jag ser.

Det är, som om vinden ett budskap mig bär
om lyckliga dagar, som randas,
mitt blod är i oro, jag tror jag är kär
— i vem? — ack i allt, som andas.
Jag ville, att himlens och jordens allt
låg tätt vid mitt hjärta i flickgestalt.

* * *

EN VINTERVISA.

Jag sörja, jag sörja, jag sörja väl må,
ty stjärnorna så kalla på himmelen gå
och frusen och kall är hela världen.
Och mänskorna de kämpa i drivor och snö
och vandra och gå och förfrysa och dö,
vart vandren I, vart leder denna färden?

De tycka sig se ljus långt på villande stig,
de skynda, de tänka att snart få värma sig
och finna goda vänner i gårde.
Och kommer en i vägen, så slå de honom ner
och domna sedan själva och vakna aldrig mer,
I mänskor, varen intet så hårde!

* * *

DE GAMLE OCH DE UNGE.

Vi hurrade, medan vi skuttade ut.
De gamle de sutto och gluttade ut.
Farväl!
Se om er väl, när det blåser kallt,
välkomna igen, när ni sett på allt!
Farväl! Lev väl! Farväl!

De gamle de sutto och viftade ut.
Och flickorna parvis vi skiftade ut.
Lev väl!
Och var tog sin, och jag tog min.
Vi svängde med hatten och nickade in.
Farväl! Lev väl! Farväl!

De gamle de sutto och spanade ut,
ty våren och ungdomen manade ut.
Farväl!

Och hade de sluppit från åldern loss,
de skuttade väl i galopp till oss.
Farväl! Lev väl! Farväl!

Och speljakten sköto vi sjungande ut.
I livet vi färdades gungande ut.
Lev väl!
En gång är det vi, både jag och du,
som ropa åt sjön som de gamle nu:
Farväl! Lev väl! Farväl!

* * *

LIKT OCH OLIKT

SALOMOS INSEGEL.

Ni sade mig, jag saknar karaktär
och skolad tankegång och ordnade principer
och stadighet i tron och sådant där,
som håller mänskor uppe, när det kniper.

Det finns en gammal magisk hemlighet
om andarne och Salomos signet.
Det sägs, han tog en legion av dem
en vacker afton i Jerusalem,
kanhända var det också i Damasco,
och var och en han stack i ena flasko.
I halsen lät han fasta proppar slå
och satte sedan sitt signet därpå.
Det var ett fängelse, som höll mot slå och dra,
av bästa kvalitet, solitt och bra.

Nu vill jag säga eder i förtroende:
I ären andarne, i flaskor boende,
och eder stänger en förseglad propp,
var gång I längten ut och viljen opp!

Men jag vill hellre brännas ned till aska
än låta korka in mig i en flaska.
Och om kung Salomo på tronen satt
och bjöd att lägga sju provinsers skatt
åt höger till som lön åt varje träl,
som lydigt läte korka in sin själ
— den frie tiggarns stav åt vänster till
och sade välj! och ske dig som du vill!
— jag grepe staven utan lång förbidan
och sade tack och gick åt tiggarsidan.

* * *

TERSITES.

Jag kan ej annat än din lott beklaga,
du arme skorpion, som alla jaga.
Där sparkar vankas och där spö det slites,
där är du med, min stackars vän, Tersites!

Visst är du fulare att se än alla,
när darrande av hat du sprutar galla,
när du med naglar spärrade att rivas
och ettrigt spottande ur lägret hivas.

Och dock, du uslaste ibland elända,
i all din uselhet du är kanhända
ändå på sätt och vis ett stycke heros,
vad än förmälas månde av Homeros.

När Agamemnon alltför högljutt skrävlar
och när Odyssevs eller Nestor tävlar
i dunkla råd med delfiska oraklet,
du ensam vågar skratta åt spektaklet.

När Oïliden sina puts bedriver
för ädle skönbenskenade achiver,
som ropa: »Bravo, bravo, konung Ajas!»,
du är den ende, som törs ropa: »Pajas!»

Det är dock sanningen du ilsket slungar
i ansiktet på dessa stolte kungar,
på hela denna ädelborna liga,
som annars piskar varje knyst att tiga.

Och därför är du dock ett stycke heros,
vad än förmälas månde av Homeros
— en heros är du, en, som rivs och bites
och sliter spö, min stackars vän, Tersites!

* * *

APELLES I ABDERA.

I stammarnes och staternas historia
har mången vunnit namn och glans och gloria.
Av kloka, lärda folk jag känner flera,
men intet folk som folket i Abdera.

Det fanns en konstnär i den goda staden,
han fyllde templen och han fyllde baden
— ty stadens råd han kröp för som en fjäsker —
med sköna abderitiska alfresker.

Det sades också utav konnässören
Kalopedilon, skodonsfabrikören:
»Han målar bra! precis som andra målat,
det är som just på samma läst de sålat!»

Det var förträffligt talat av skomakarn,
som var det sagt av själva jordomskakarn,
och sedan dess begynte man värdera
skomakarsmakens domslut i Abdera.

Nu var det så, att alla målarskråna
om stilens renhet voro mycket måna,
och thy de gjorde karl med kropp och kläder
precis som han blev gjord av deras fäder.

Men deras fäder målade i livet
uti en stil, som svor mot perspektivet,
och därifrån så kan man derivera,
att allt blev snett, som målats i Abdera.

Då kom Apelles från Atén till staden
och gick och drev i templen och i baden
och såg på alla dessa mästerstycken,
Abderakonstens vittberömda smycken.

Han kom att stanna vid en led megera,
som skulle föreställa just Abdera.
Då svor han till på attiskt vis: »Nä kyna,
den dära gumman är ju sned i syna!»

Men det var dumt att svära si så döra,
ty många abderiter voro nära,
och genast höjde sig ett hotfullt mummel:
»Skall du Abdera chikanera, drummel!»

Kalopedilon, han ni vet, skomakarn,
tog också skarpt itu med vedersakarn
och sade: »Håll din mun, den arga leda,
vem målar nånsin mänskor icke sneda?»

Apelles tar ett kol och med en näsa,
som pekar rätt, ger svar på denna snäsa.
Abderas bild blev ganska presentabel,
när hon befriats från sin sneda snabel.

Men då blev vreden het i konstskomakarn:
»Vid Hermes och Kronion, dunderbrakarn,»
han sade, »du kan bruka kol och krita,
det ser jag nog, men inte kan du rita.

Ett kvinnfolk kan du skapa folklikt nog i syna,
men inte kan du måla alls, nä kyna!
Och kom ihåg det ordspråk, som för resten
befallt skomakarn hålla sig vid lästen!»

Det var Apelles' egna ord, som sades,
de hade icke sjunkit ned till Hades,
men spritts som ordspråk, välbekant i klangen
— det kom tillbaka liksom bumerangen.

Och folket tog upp stenar ifrån backen
och slängde dem Apelles uti nacken,
och han drevs ut av barn och unga stojare,
som skreko: »Drag åt Tartaros, din skojare!»

Apelles gick till lunden i Dodona
att fråga fåglarne i ekens krona:
»Finns det ett medel att hellenisera
och göra folk av folket i Abdera?»

Oraklet svarade med gåtfullt allvar:
»Gör guld av trä, gör hästar utav kalvar,
försök med bräckjärn och med tång, som biter,
att vrida rätt förvridna Abderiter!»

* * *

BELYSNINGSFRÅGAN.

De tändes, de nya elektriska tankarne,
det lyste, det sken i varenda vrå
— då skreko de gamla eländiga dankarne:
»Det tar eld i var knut!
Släck ut! Släck ut!
Låt pusten blåsa och saxen gå!»
Men skulle man sett något fräckare,
den heliga talgens gäckare,
elektriska lågor, stora och små,
sig läto ej släckas av talgljussläckare
men brunno ändå!
Tablå!

* * *

VÄNTAN.

Vår framtid tycks mig lik en dunkel vall
av tunga moln med kopparglans i färgen,
som mörkgrön brons stå skogarne på bergen,
som bläck är sjön och ån som smält metall.
Av ångest pressas livets hjärtekammar,
du starka makt, du makt, som slår och flammar
giv ljus, bräck sönder kvalmet med en knall,
slå tungt, slå hårt med dånets dova hammar.

* * *

TAKT.

Lakejerna gåvo mig skrapa
och skänkte mig stolt sitt förakt,
emedan jag ej kunde skapa
mig om till en svansande apa,
dresserad av dem, som ha makt,
till konsten att bocka med takt.

Ty sälja sin frihet för slantar
och gula galoners prakt
och tacka sig mjuka som vantar
för guldet, som rockarne kantar,
och oket på nackarne lagt,
det kalla lakejer för takt.

* * *

»BRISTANDE PIETET.»

Att samojederna ha ben till gudar
och medicinmän gå omkring i hudar
och skrämma negerbarn vid Tanganjika
— det kvittar mig lika.
Men komma svarta trollmän och predika
fetischpredikningar från Tanganjika
för vite män i Europas mitt
— då vill jag begabba dem fritt.

TILL PUBLIUS PULCHER.

När på ditt bord det skummande grekiska vinet,
druvor från Kios och Lesbos i guld och kristaller
lyste mot stuvade tungor av tusen fasaner,
när från svängande brons gick ett sken, som be-
glänste
marmor från Paros,

när under punisk purpur det memfiska dunet
lockade gästen till mjuk sybaritisk vila,
vaggad till drömmar av klangen från attiska flöjter,
dårad av Lalages dans över mattor från Indus,
dårad av vinet,

då var det smickrande sorl av patriciska stämmor,
då satt senatorn med leende läppar vid bordet,
då steg beröm från hjärtat av hundrade vänner:
du är den förste i Rom och den främste i Latien,
Publius Pulcher!

Nu är din boning ödslig och tom, och på bordet
sörjer falernen vid sidan av måltidens armod,
fattigmans bröd och fattigmans torftiga rätter.
Skum är din boning och naken och kulen och
kal som
Capreas klippor.

Skuggan sitter som gäst och som gammal förtrogen
mörk vid din sida och stirrar och nickar och tiger.
Tystnaden väntar och lyss efter vännernas röster
— öde och stum är din boning, en stämma ej höres
— icke en viskning.

Dock det kommer en tid, då du längtar tillbaka
hit till den torftiga koja, som nu är dig ödslig.
Hemlös — utan ett stöd för ditt värkande huvud
— ödmjukt böjd skall du gå ibland forna klienter,
tiggande brödet.

När som en stavman du sitter i låga tavernen,
målet för druckna hetärers och brottares löje,
kanske vid minnet av slösade hundra talenter
Lalages åldriga rusiga händer dig räcka
vin och oliver.

Sörj dock icke, att tiden har ändrat ditt öde,
skymt dina vänners ögon, att icke de se dig,
tömt dina skatter och gjort dig till trälarnes like
— livet har kastat sin mask, och med lättare sinne
går du till Hades!

* * *

UR ANABASIS.

— När så barbarerna fördrivits eller dödats,
lät Xenofon hellenerna slå läger
och taga fram av de förråd, som ännu ej förödats,
och bjuda in till gästabud hellenernas strateger.
Och runt omkring han lät soldaterna
få samla sig i jämna lag om sina matransoner
allt efter städerna och staterna,
arkader hos arkader och lakoner hos lakoner.

Och Xenofon, som jämt gav akt, när något samtal
fördes,
att få besked om tankarne hos männen,
förvånades och i sitt hjärta rördes
av tal, som gick från man till man, från vännen
och till vännen,
med tänkespråk från filosoferna
och trösterika stycken från Homeros
i växling med de glättigt sjungna stroferna
till Foibos och Athena och till Eros.

Och segervinnare i knytnävskamp bedömdes och
berömdes,
Euripides med Sofokles han hörde sammanställas,
och allt som glädjen steg och krus och skålar
tömdes,
blev männens sinne mer och mer liksom försatt
till Hellas.
De togo ris och löv och skönt bekransade
de gjorde lek och dans i trädens svalka,
och ganska väl och vackert dansade
stymfaliern Sofainetos citalka.

Men Xenofon, som kom ihåg den hårda vedermöda
hellenerna fått genomgå och ännu måste bida,
och hungersnöd och frost och efterblivna döda,
var stolt och glad att se hellener kunna lida
och ändå kunna glädja sig och höja sig
till mera ädla ting än sorgen över nöden
och icke som barbarer böja sig
i skräck och vanvett under hårda öden. —

* * *

SIGURD JORSALAFAR.

Och yret piskar och stormen snor.
Kung Sigurd sitter i tempelkor
och stirrar tungsint och folket tror,
att Sigurd lyssnar på psalmer.
»Vår store hövding, vår gode kung,
hans hår har grånat, hans själ är tung!»
— Kung Sigurd drömmer, att han är ung,
kung Sigurd drömmer om palmer!

Det vandrar vågor i Sudersjö,
det ståndar palmer på Sikelö,
där mogna druvor, där mognar mö
för hårde härmän på haven!
— Kung Sigurds panna är hög och bred,
hon sjunker tungt emot handen ned
— det går en viskning i folkets led:
»kung Sigurd lutar mot graven!»

Vid Akersborg ståndar striden hård
och yxa klingar mot hillebård.
Där rider hövding i bräm av mård,
hans häst är blodig i manen!
— Kung Sigurds blick vandrar skum och vild
från Helge Olavs till Jungfruns bild?
— »O helge Olav, var Sigurd mild,
kung Sigurd brottas med fanen!»

Och snöstorm viner om tempelknut,
och aftonsången är sjungen slut.
»Följ med, o kung, förrän snön fyllt ut
de sista stigade spåren!»
Han svarar icke, hans tanke flyr
från frost och vinter och storm och yr
— som segerherre kung Sigurd styr
med gyllne stam i Bosporen.

* * *

EN UPPLÄNDSK RUNSKRIFT.

Svein, Dagtrottes son,
drap drömmare
söder i
särkernas sund.
Blåste blåmän
bleka
med stridens stormvinge*
Sticktryne, fadersarvet.

Bet han blodiga
välskernas borgar
med slagfältets svärms**
spetsiga gaddar.
Bröt han murar,
brände han byar,
skar skräckrunor
bland sydskrälingarne.

* Svärdet.
** Spjutregnet.

Dvärgsmidet* dröp
i Dagtrottes sons korgar.
Mycket menfagert**
bar han till Miklagård.
Greno grekerna
girigt åt härbytet,
slickade sulorna
på Svein Borgbrytaren.

Gripar*** gav han
åt grinarne.
Log Svein
i lekares lag.
Hemsot honom
i hugen låg.
Vin vart honom
bot för värken.

Knäsatte i Miklagård
mör många,
lent lockiga
lögnviskerskor.

* Guldet.
** Många sköna smycken.
*** Dyrbarheter.

Trädde rödbrokiga tröjor
på trolösa,
gav guld åt snutfagra
sveksmiderskor.

Drap Svein Doksa,*
Nikkfares dotter,
slog Härklack,**
hirdens hövding.
Glad gav han
lönngiljaren giljarlönen.
Sörjde dådet,
att han Doksa drap.

Rävar rådslogo
att riva Svein.
Slog han trältrutarne
trasiga.
Gav griparne
för intet åt grekerna,
färdades vida
med väringavargar.

* Eudoxia, Nikoforos' dotter?
** Möjligen Heraklios?

Följde Ingvar,
fränden fracke,
härjade hårt
med Holmgårdingarne.
Såg Bjarmernas
båtbryggor,
Skridfinnarnes snöhögar,
nådde Svithiod.

Tänkte gästa Torgrima
i Tiundaland,
fäst med ed fordom
hos fosterfadern.
Följde mön, den falska,
Stenkettil till Falkholmen,
mötte med spott
Sveins sorgtystnad.

Hat högg i Dagtrottes
sons hug.
Brände han bräderna
bruna på Falkholmen.
Sot stänkte
av Stenkettil.
Torrbränd låg Torgrima
bland tallbränderna.

Skumsinnad i skogen
drog Svein.
Svårmodet sargade
svekdråparen.
Ristar han nu
rimsatta runor
i Storby stenar
vid Stormröjningen.

Liv skall Svein lösa
i Lögarviken.
Gå som niding
Nagrindar nedan.
Bredda äro hans bragder
vitt i bygderna,
storsvek har han övat,
straff skall han lida ständigt.

* * *

ETT HELICONS BLOMSTER.

Och skulle jag sörja, så vore jag tokot,
ty ingen gör rakt, vad Vår Herre gör krokot,
och ingen sorg på livsens stråt
kan tvättas bort av gråt.

Min glädje var ringa, min motgång var mycken,
min strängalek gjord till att falla i stycken,
och gjord att förlisa min levnads båt
— ro hit med vin för en plåt!

Så vill jag förhärda mitt hjärta och dricka
dag ut och dag in och i kruset blicka,
mitt öde i dräggen se
och ändå le.

Så vill jag ej fåvitskt med Herranom tvista,
men dricka och le, tills mitt hjärta vill brista
och själen får vila i dödens hus
— ro hit med än ett krus!

* * *

EN LITEN COMEDIA.

om kärlekshandeleu mellan
den saligen i Gudi afsomnade Her-
ren Herr Erik Stenbock, som var en arg
skalk, och den likaledes saligen hädanfarna äde-
la jungfrun Fröken Malin Svantesdotter
af den högvälborna och höggrefliga
Stureslägten,
korteligen och i enfaldiga rim ihopskrefven
till förnöjelses och löjelighets uppväckande
sampt
dygdesamma, välälskeliga Brita Lisa Elfvedahlia
på dess sjuttonde årsdag kärligen och ödmjukligen
tillägnad
af
Hon Vet Väl Hvem.

Teatrum skall vara föreställd att vara i mjölkekammaren på Hörningsholms gård och der skall vara fillebunkar och smörbuttor och andra sådana persedlor, som till en mjölkekammare rätteligen höra.

Fröken Malin skall taga något smör af buttone och knåda och vända det såsom skickeliga kvinnor det pläga, och hon skall sjunga visan om lindormen och hans fästemö.

Då skall Herr Erik insticka sitt hufvud af dörren och kväda det följande:

Min ädela fränka, god dag, god dag,
var intet rädd, det är baresta jag!
Att längta sent och tida,
det kunde jag intet lida,
kär Malin ville jag skåda,
jag kunde ej derför råda!

Svarar Fröken Malin:

Ack, hjertans frände, hvad gören I här?
I veten fuller, hvart detta bär,
I veten väl, att moder
på Eder intet är goder!
Hon hafver sagt, att hon Eder skall slå
och banka på ryggen brun och blå,
det slutar med stort elände,
min hjertans aldera käraste frände!

Säger Herr Erik:

Den gambla Fru Märtha är hård som sten
emot sitt eget kött och ben,
skall hennes hårda vilja
två kärliga vänner skilja,
som vuxit tillsamman likt rot och mark,
likt rot och stam och stam och bark,
det skolen I intet tänka,
min hjertans aldera käraste fränka!

Svarar Fröken Malin:

I veten det alltför mycket väl,
I talen ut af min egen själ,
jag ville all verlden gifva
att få hos Eder blifva,
men Herren Gud i himlen är vred
på kärlighet i förbjudna led,
vi måste sörja bara
och låta lyckan fara!

Säger Herr Erik:

Det är ej sant, det vill ej Gud,
det är blott ett dårligt menskobud
och det spanns upp till skam och sorg
av leda munkar i Romaborg

och aktas slätt af både
Kung Jan och Hans Förstliga Nåde,
I skolen ej derpå tänka,
min hjertans aldera käraste fränka.
Men viljen I följa i löndom mig,
då vill jag sträfva redelig
att vara Eder till måtter,
som voren I kejsarens dotter.
Jag hafver alltren åt Eder köpt
en gyldenring, i Välskland stöpt,
och andra ädela smiden
och samvet och atlask och siden.
Men viljen I intet följa mig,
då varder mig tungsam lifvets stig
— när jag hafver sörjt mig afdaga,
då skolen I sucka och klaga!

Svarar Fröken Malin:

Min själ är af gråtandes tårar full
alltför Eder myckna kärlighets skull,
och vore det intet för moderkär,
som hafvit för mig så stort besvär,
jag följde till verldens ände
min hjertans aldera käraste frände!

Säger Herr Erik:

I sen det sjelfver, I ären mig huld,
I ären i hjertat god som guld

— så låter oss komma tillsamman
i kärlighets frögd och gamman!
Kär Malin hafver bekymrat sig blek
allt utaf mycken sorg och kärlek
— kär fränkan skall intet sörja,
rättnu skall bröllopet börja;
det varder en lyster och lustiger dans
och fränkan skall hafva både krona och krans,
och röd skall fränkan skina
som tulipanerna fina!

Svarar Fröken Malin:

Kär fränden lägger så väl sitt tal,
hans kärlighet gifver mig intet val,
han kunde en sten beveka,
jag kan honom intet neka,
han är så bålder en riddersman,
Gud hjelpe mig, att jag intet kan,
ty verlden tager min heder
och moder blifver så vreder!

Säger Herr Erik:

Den gambla Fru Märetha
skall intet få till att veta,
förrän vi hafva tillsammans gått
och prästens läsning öfver oss fått
— hon får allt sin arghet svälja
och bjuda oss komma och helja!

Jag hafver befallit Pehr Stalledräng
i morgon tida gå upp ur sin säng
och hålla redo en åka
och så skall jag Malin råka
uppå det gambla stället
i morgon vid hanegället
— der stiga vi upp i slädan
och fara hastelig dädan!

In träder Fru Märtha och skriar:

Hvad sysslar du här, ditt leda skarn,
och vore du intet min systers barn,
så tage mig själfva Håken
jag ställde dig visst vid kåken.
Jag hafver ju redan sagt dig förr
att hålla dig dädan från våran dörr
alltsom ett skadeligt villedjur
— vad gör du här i min mjölkebur?

Svarar Herr Erik:

Min ädla Fru moders syster,
I varen intet så dyster,
jag ville blott smaka, innan jag dör,
på kära Fru fränkans färska smör
och öfver bunkarne gapa
och något fillemjölk lapa!

Skriar Fru Märtha:

Du tröstar att bjebba med munden mot,
jag vånne jag gåfve din trilska bot,
att dambet af dig ryker,
din dugenicks och stryker,
men packa dig genast hädan!

Då skall Herr Erik hasteligen gå fram till Fröken Malin och taga midt omkring henne frammanfrån och gifva henne ett *osculum* eller kyss på munden och säga lågt:

Förglömmer intet slädan!

Derefter skall han fortfärdigt gå ut af dörren och Fru Märtha skall banka honom i bakhufvudet med en vispekvast och Fröken Malin skall gråta bitterligen, vid det täckelset faller.

*

Nota Bene för Auctor. Här kan Nils Daniel, ty han är allt känder, få sin *Comediam* tillbaka. Han kan hädanefter låta vara att beskänka Brita Lisa med sine fransöske rimkonster och lättfärdighetsblomster. Hon är intet för honom, så mycket han vet det, och tör han hädanefter intet sticka sin näsa till prestegården, så frände han ock är.

Tör ock vara bättre för Nils Daniel att mera beflita sig om *Theologia* och *Grammaticis* än om *Comedia*, som är ett bländverk af lögnaren från begynnelsen och alls intet tacknämeligt för en *Studioso Theologiæ*.

Efter han är så förfaren i gambla händelser, tör han ock veta, hvad ynkelig ända, som på sistone kom ut af Fröken Malinses ock Herr Erikses ogudaktiga kärlighet och förhäfvelsefulla olydnad.

J:s Elved:ius.

* * *

CORYDON TILL CHLOE.

I dalens lugna famn en stilla bäck sig rörer
i gröna mossan fram bland sköna blommors släkt
och ifrån trädens valv man fågelsånger hörer
och bladen böja sig för små zefyrers fläkt.

På himlens blåa grund den stolta Phebus tågar
ibland de lätta moln som herden mellan lamm,
men av det höga ljus, kring gudens hjässa lågar,
ej någon stråles sken till bäcken hinner fram.

I skuggans svala skygd en nymf sig tyst förnöjer
med sina fingrar små att binda sig en krans.
Dess pudervita hår dess ljusa hy förhöjer,
som rosens hy förhöjs av solens klara glans.

En vit herdinnehatt, beprydd med röda ränder,
är fästad som ett tak på denna blomstidyll;
så satt väl mången gång vid greska floders stränder
den höga svanens nymf ell' modern av Hercule.

Dess lilla purpurmund om dygdens oskuld talar,
en klänning av muslin dess vita kropp beklär;
ej fanns det förr en nymf som hon i Thules dalar
så lik i skick och allt gudinnan från Cythère.

Då går en herde fram inunder trädens grenar,
dess rygg är krökt av sorg, dess hy är blek och tärd,
dess fötters matta steg dess trötta gång försenar,
som efter Hectors lik gick Priams dystra färd.

Han når till nymfens fot och faller ödmjukt neder
på bägge sina knän och tager hatten av
och ger sin kärlek luft i tårar och i eder
och säger: »Giv mig ja ell' går jag i min grav!

Till Finlands barska krig som fändrik går min bana
att emot ryssars svärd med tapperhet bestå
och under Martis sold och konung Gustavs fana
jag söker mig min död, om jag ej dig kan få!»

Så klagar han och ber och ymnigt tårar gjuter,
och herden det är jag, och nymfen, det är du.
Så säg mig, Chloe kär, vad rådslag du besluter:
skall jag i döden gå, ell' vill du bli min fru?

* * *

EN TYSK FLICKUNGE

Därinne i salongen
de gjorde fin musik,
det skrek och skröt i sången
och dröp av romantik.
Det var så mycket »Weinen»
och »Gluth» och »Heldenmuth»
— jag gäspade i mjugg och gick
i Wintergarten ut.

Jag lät musiken låta
och sökte mig en bänk
och såg fontänen gråta
sitt vemodsvåta stänk.
Och palmen stod och drömde
om Heinrich Heines tid.
Det var »die blaue Blume» visst,
som himlade bredvid.

En kaktus stod och tänkte
på »varats» gåta tyst,
och under lagern blänkte
en Kejsar-Wilhelms-byst.
»Der Heldenmuth», »das Denken»
och romantikens låt!
— jag var så led vid allting tyskt
och svor en »Schwere Noth».

Då hördes någon fräsa
— vad nu, finns här en katt? —
då stack det fram en näsa,
då klang det som ett skratt.
Då stack det fram en näsa,
en käck och fin och späd,
då kek det fram en liten en
bakom ett mandelträd.

Det var en liten pyssling,
kokett och graciös,
en tummelitens syssling,
en liten lustig tös,
och över vita gazer
föll hennes blonda hår
— det var en dam på si så där
en åtta, nio år.

Jag hade allt en aning,
en dunkel aning om
den högst diskreta maning,
som från buskaget kom.
Vi läste i varandra,
vi kunde gott förstå,
att det var kurra gömma, som
vi bägge tänkte på.

Nåväl, så gömma kurra,
så kurra gömma då!
Hon svängde som en snurra,
hon skuttade på tå.
Och jag smög listigt efter
med långa tysta steg,
och hon kröp in och gömde sig
och höll sig still och teg.

Hon lagade sig varligt
bland blommorna en bädd
— det var så rysligt farligt,
hon var så rysligt rädd.
Vi låddes, att hon råkat
i någon jättes sal
— hon var prinsessan Edelweiss
och jag var Rübezahl.

Och stackars hon blev funnen,
o sorg, o nöd, o kval!
— det vattnades i munnen
på jätten Rübezahl.
»Kom fram, kom fram, prinsessa,
nu skall jag äta dig!
Var snäll och gör dig riktigt söt,
ty jag skall äta dig!»

Hon kom på alla fyra,
prinsessa som hon var.
Då grep det oss en yra,
en trolsk och underbar.
Vi svängde och vi slängde
som på den värsta bal
— den vita fröken Edelweiss,
den svarte Rübezahl.

Då tystnade musiken,
»der Heldenmuth» tog slut
och hela romantiken
kom röd och svettig ut,
och vi, vi måste skiljas,
»adé, adé, adé!»
Vårt långa sorgliga farväl
var allt en syn att se.

Adé, adé, prinsessa,
vi äro vänner vi!
Du svettas ej som dessa
heroiskt tyskeri,
är ej Thusneldas dotter
med kejsar Siegesgreis,
men fén, som drager folk till folk,
prinsessan Edelweiss.

* * *

DEN SVENSKE CELADONS KLAGO-VISA ÖVER DE SVARTE MORHI-ANER I AFRIKA.

De svarte svarte Morhianer,
de gå med nakot ben
och bära ring i näsone
och göra mig stort men,
de svarte Afrikaner,
som kallas Morhianer.

Jag visade min luta
för desse svarte män
och sade: »Det är ljuvligit
att spela uppå den.»
De togo den i handen
att gräva uti sanden.

Och sade: »Dårlig spade
de vite hava må.»
Sen togo de min stövelknekt
och satte strängar på
och sade: »Du skall spela
på denna goda fela!»

De grävde med min luta
dess afrikanska grav.
Nu spelar jag på stövelknekt
och spelar ganska brav,
ty Celadon är vaner
vid svarte Morhianer.

HERR LAGER OCH SKÖN FAGER.

Eller en liten visa om huruledes kärleken
kommer och går.

Skön fager, I sen, hur de blomster och blader,
skön jungfru, de liljor så ljuvliga stå,
och göken han galer så nöjder och glader!
— »Herr Lager, Herr Lager, I låten mig gå!»

De björkar de luta sig samman vid stranden,
skön jungfru, oss lyster att lustvandra där,
skön fager och finer, I räcken mig handen!
— »Herr Lager, I gören er intet besvär!»

Ett gyldene skrin har jag ärvt av min moder,
det skolen I äga, skön fager och fin!
— »Herr Lager, Herr Lager, I ären för goder,
jag aktar ej guld eller gyldene skrin!»

Så gå, vart I vill, och så drag, vart Er lyster!
— »Herr Lager, Herr Lager, I ären mig kär!»
Då susade skogen och göken blev tyster
och ljuvligen doftade blomster och bär.

Men nu stå de björkar av kvälldagg begjutna
och skamröd är solen som blod eller vin.
På ängen vid ån hänga liljorna brutna,
vid åbrädden gråter skön fager och fin.

INGALILL.

Inga lilla, Ingalill, sjung visan för mig,
min själ är så ensam på levnadens stig,
mitt sinne är så ensamt i sorgen.
Inga lilla, Ingalill, sjung visan för mig,
den klingar mig så lyckosam, så god och tröstelig,
så milder i den ödsliga borgen.

Inga lilla, Ingalill, sjung visan för mig,
mitt halva kungarike det vill jag giva dig
och allt mitt guld och silver i borgen.
Min kärlek är mitt silver och guld i min borg,
mitt halva kungarike är hälften av min sorg,
säg, Inga lilla, räds du för sorgen?

* * *

EN FATTIG MUNK FRÅN SKARA.

Mitt liv är i nedan och klent nu mitt verk,
jag fattige olärde bortrymde klerk,
en bortlupen broder bara,
fördömd av kapitlet i Skara.

Nu är jag en gammal och böjder man,
åt den onde given av kyrkans bann
för dråp och trilska och kätteri
och av kungen förklarad för fågelfri.

Alltsedan Lasse Kanik jag slog,
de hava mig jagat som ulven i skog.
Det enda de funno till rätta,
det var min munkehätta.

Jag var väl en dårlig och genstörtig munk,
jag tog väl törhända för mången en klunk
i lönn ur herr Abbatis tunna
och syndade svårt med en nunna.
Jag hade armar och ben av järn,
med löskemän slogs jag i var tavern,
med konor och gigare drog jag
och Lasse Canonicus slog jag.
Och ånger och plåga kom ut därav,
jag levde i främmande land av drav,
det självaste svinen rata,
som det är sagt i Vulgata.

Dock var jag ej än i den ondes klor,
ty mycket gott i människan bor.
Jag var på en stormig och villsam stråt,
som när Väneren kastar en fiskares båt
och äntligen honom till stranden bär,
fast sargad och slagen av klippor och skär
och det som brister och felas
kan ännu lagas och helas.

Då satte de mig i en nattmörk bur,
sen drevo de mig, som när vilda djur

sig trängta att bytet slita
och riva och gnaga och bita.
De lärde mig dödssynd och dolskhet och hat
och bitterhet blev mig till dryck och mat.
Jag kände mig död och dömd och såld,
en förtappad i satans våld,
mitt hem var byggt i Gehenna,
jag ville mörda och bränna.
Men suset i skogen och forsens röst
och morgonens sken, som går upp i öst
och regn, som i hösten gråter,
de gåvo mig kärleken åter.

Och daggen och bäcken och fågelens sång
och ängarnes blommor och älgens gång
och ekorrens glädje i granens topp.
de gåvo mig åter levnadens hopp
och gåvo mig åter min ära
och lärde mig ny en lära.

Det är icke sant, som jag lärde mig förr,
att någon är utanför himlens dörr,
ty varje själ därinom går,
och ingen är get och ingen är får.

Den gode han är väl ej så god,
som själv han tror i sitt övermod.
Den onde han är ej så ond ändå,
som själv han tror, när kvalen slå.
Thy skall du ej mycket berömma,
ej mycket häckla och döma.

Och han, som sitter så mäktig i Rom,
han får väl utan mig sin dom
med munkar och höga präster,
som kalla sig doktor och mäster.
Och herren, som sitter så stolt i sin borg,
han får väl att bära, han ock, sin sorg,
och sorgen den träffar väl hertig och kung
på kejsaren själv faller sorgen tung,
och alla på villvägar vandra,
vi skulle jag banna och klandra?

Och människan vandrar på jorden om
och ingen vet, varifrån hon kom,
och ingen vet, vart leden bär,
och ingen vet, vad livet är.
Men fram genom långliga strider
det dagas väl bättre tider,

då ingen är ond och ingen är god,
men bröder, som kämpa i ondskans flod
och räcka varandra handen
att hjälpa fram till stranden.

Om världen ock min ära tog
och ensam jag sitter i mörkan skog
och aldrig skall bättre tider nå,
så vill jag ej sörja och klaga ändå,
ty fågelen flyger så glad emot sky
och solen går upp var morgon ny
och björken om vårarne knoppas,
vi skulle då jag ej hoppas?

Törhända, när tusende år ha gått
som skyar hän över kojor och slott,
det drager i skogen en ryttare fram
och binder sin häst vid björkens stam
och gläntar på dörren och tittar in
på torftigheten i hålan min.
Och då får han se mitt fattiga pränt,
med vildpenna skrivet på pergament.

Då säger han: »Se, han visste, han,
vad nu är känt av varje man,

men kostat så långan långan strid
på jorden i långan långan tid
— och ändå var han bara
en fattig munk från Skara!»

ANMÄRKNINGAR

E = Efterskörd af Gustaf Fröding, 1910
ES = Efterlämnade skrifter af Gustaf Fröding, 1914
GD = Guitarr och Dragharmonika af Gustaf Fröding; GD[1] = första upplagan, GD[2] = andra upplagan o. s. v.
KT = Karlstadstidningen
M = Gustaf Frödings samlade skrifter. Minnesupplagan 1911
SD = Samlade dikter af Gustaf Fröding, 1901.
UNT = Upsala nya tidning
r = rad, raderna
ä fr = ändrat från
ä t = ändrat till

Radsiffrorna räknas från och med en dikts första rad till och med dess sista.

GUITARR OCH DRAGHARMONIKA. Sid. 1.

Inledde diktsamlingens första upplaga, utgick ur de följande och återupptogs först i E.

Mskpt visar endast följande olikheter:

r. 20 min *ungdoms* tid.

r. 23 präntar *på papper* i [ä fr *med*] noter. Texten här = i GD = i E.

Om diktens tillkomst har inledningen till detta band berättat (se sid. XXX). Författaren var icke nöjd med detta sitt alster. Han sände det från Norge i slutet av mars, men redan i nästa brev, $^{8}/_{4}$, skrev han: »Jag tycker icke riktigt om inledningsversarne, men det ligger väl icke så mycken vikt på, om de äro bättre eller sämre än de övriga, endast de innehålla vad de skulle och det tror jag, att de göra.» I brev till Hellberg $^{20}/_{5}$ 1891 skrev han: »Den dåliga titeln har förstås tillkommit på Bonniers föranstaltning, liksom även inledningsdikten.» Till fru Alma Forsberg, som stod i korrespondens med Fröding rörande de översättningar till

norska av hans dikter, som hon förberedde 1893, skrev han $^{8}/_{2}$ detta år: »Den där inledningssången förtjänade egentligen inte att översättas — den är allt litet tarvlig och skrevs efter det andra på uppmaning av förläggarna, som tyckte att det borde vara någon förklarande inledning till det brokiga och motsägande innehållet i boken. Jag tycker nästan det är synd att ni kastat bort er talang på detta underhaltiga stycke. Annars tycker jag nästan också att det blivit litet mer stil i det under er behandling. Skulle jag anmärka något så vore det på "*min* Guitarr" och "*min* Harmonikasang" — det är kanske icke fullt riktigt, eftersom det förut sagts, att det är grannarne, som spela, och eftersom det är svårt för *en* person att spela *två* instrument på samma gång. Kanske borde det också häldre vara "nabor" än "vänner" i första strofen.» I ett senare brev, av $^{16}/_{3}$ 1894, återkom han med samma hårda omdöme till denna dikt: »Inledningsdikten är, som förut sagt är, mycket bättre än det dåliga originalet, men jag vill anmärka på "gjæste" — naboer gästa icke, de äro mer bofasta — kunde det inte stå "bo i min Bolig"?»

Dikten är översatt i »Udvalgte Digte». Autoriseret Oversættelse af Alma Forsberg, Cammermeyers Forlag, Kristiania, 1898. De två sista stroferna äro ej medtagna.

EN HÖG VISA. Sid. 5.

Trycktes första gången i kalendern »Svea» för 1891, sedermera i GD:s alla upplagor och i alla upplagor av SD. Texten här efter SD.

Frödings egen berättelse om, hur dikten kom till, läses i anmärkningen till »Skogsrån».

Följande textförändringar föreligga:

r. 6 Svea, *nedslår* mskpt, GD^{123} SD *nederslår*

r. 8 Svea, mskpt, GD^{123} *och ropar med basunaljud:* SD *och högt ropar:*

r. 9 Svea, *Vermlands* mskpt, GD^{123} SD *Vermelands*

r. 12 Svea, mskpt, GD^{123} *under mycket glam* SD *glammandes*

r. 16 Svea, mskpt, GD^{123} *såsom* en dans SD *som* en dans

r. 17 Svea, *konungadotters* mskpt, GD^{123} SD *konungs dotters*

r. 21 Svea, mskpt, GD^{123} såsom *solsken* SD såsom *en sol*

r. 22 Svea, mskpt, GD^{123} *de däjliga sjöar i dalen* SD *däjeliga sjöar i dalarne.*

Efter r. 22 följde i Svea raderna:

Sägen mig, I Vermelands döttrar,
haven I sett min kära?

r. 33 Svea, mskpt, själs *blodtörst* GD^{123} SD *ondsko.*

Efter r. 37 följde i Svea raderna:

Däjelig och mycket ung är min kära,
såsom årets början är hon, då allting knoppas,
ung och lustig och mycket däjelig.
Sägen mig, I Vermlands döttrar,
I, som sitten under lek och ras
utefter vägakanten
eller gån vall med boskap,
haven I sett den min själ kär haver?

r. 42 Svea, *såsom* ett mskpt, GD[123] *som* ett SD *såsom* ett
r. 45 Svea, mskpt, GD[123] *ena* träl SD *en* träl
r. 48 Svea, mskpt, GD[123] *thu äst* SD *du är*
r. 50 Svea, fram *utaf* mskpt, GD[123] SD fram *af*
r. 56 mskpt, GD[123] *de gamla stigar* SD *gamla villstigar*

Efter r. 56 följde i Svea raden:

och min själ trängtar sig svårliga

r. 57 Svea *framför* mskpt, GD[123] SD *framföre*
r. 62 Svea *däjeliga* mskpt, GD[123] *däjliga* SD *däjeliga*

Jämte »Vackert väder» ingick »En hög visa», som nämnts, i kalendern Svea för 1891, sedan förläggaren i brev av $^{18}/_{7}$ yttrat: »Gärna ville jag under tiden i årets årgång av "Svea" lämna

plats för några stycken ur samlingen, hälst ur de "Värmländska låtarna" och Fröding svarat $^{16}/_{8}$: »Ifall Ni önskar välja några stycken för införande i Svea, så har jag däremot intet att invända — likväl skulle jag önska att Ni undveke dem, som hava en alltför intimt personlig stämning,» en önskan, som härrörde från erfarenheterna av »Sol och pannkakas» (se I: 203 ff.) publicering i närmast föregående årgång av kalendern.

Fröding har flera gånger själv yttrat sig om denna dikt. I brev till sin översättarinna fru Forsberg skriver han $^{19}/_{2}$ 1893: "*En hög visa*" är visserligen konstig för annat folks öron, men för mina är den det bästa av alltsamman — den vill jag därför överlämna åt er nåd eller onåd.» Och när hon nämnt något om Wirséns kritik av den (jfr Inledningen!) i sitt svarsbrev, gav det Fröding anledning att ytterligare uttala sig i sitt nästa brev, $^{28}/_{2}$:

»"*Den höga visan*" är väl omöjlig att överflytta — den innehåller en besynnerlig blandning av den bibliska dikten i gammalsvensk kostym och det värmländska landskapet. Jag är rädd, att varken det ena eller det andra kan fördanskas [= förnorskas], allra minst efter den konstiga sammangjutningen. Naturligtvis har Wirsén alldeles missförstått mig. Det gamla testamentet tilltalar mig både poetiskt i allmänhet och även humoristiskt

— det är ett sådant naivt och friskt liv i den boken, förutom det tragiskt storartade och djupsinniga. Men jag betraktar den fullt ut såsom människoverk, lika mycket som t. ex. Eddan och anser mig därför kunna behandla den med poetisk frihet. Att häda och smäda är alls icke min mening, endast att njuta av allt det fina och präktiga, lika väl som av det lustiga jag där finner.»

»En hög visa» hör till de dikter, som skalden under sin vistelse på Uppsala hospital 1902 försåg med detaljerade anmärkningar.

Vid raderna 4—8 läses:

»Erinrar väl om "Höga visan", men torde vara mindre lämpligt vid skildringen av en blond och ej överdrivet lidelsefull och ej särdeles stark lidelse framkallande Värmlandsflicka?»

r. 17 »bibliskt men ej värmländskt.»

Till *myrrha* och *nardus* i r. 26 o. 27 och *ett ungt lejon* i r. 31: »det orientaliska stämmer ej riktigt väl med det värmländska.»

r. 37 »"vinbärssaft" vore mera värmländskt».

r. 43 *cymbaler:* »bibliskt i strid mot det värmländska».

Som slutanmärkning läses:

»C. D. af Wirséns uppmaning till mig i anledning av detta stycke att hålla min stämma fjärran "från de heliga korerna" (i bet. att bibelns Höga

visa är för helig att skämta med) synes mig knappast berättigad, såvida han därmed ej menar endast att sköna dikter i allmänhet, vare sig bibliska eller ej, äro för goda att gyckla med — någon "helighet" utöver den som vackra kärleksdikter i allmänhet besitta (sådana av Burns, Goethe, Heine t. ex.) har jag nämligen icke funnit att Bibelns Höga visa besitter. Men möjl. bör denna helighet även den vara fredad för skämtan — dock är jag ej säker om ej godmodig skämtan även med sådana dikter kan vara oskyldig. Någon ond avsikt mot Bibelns höga visa, som jag möjl. funnit naivt komisk i sin gammalsvenska översättning, men för övrigt mycket älskvärd, kan jag ej erinra mig att jag haft. Dock kan jag medgiva att stycket är i någon mån misslyckat på grund av att den orientaliska färg- och lidelsestyrkan i den hebreiska dikten är i alltför stor kontrast till den värmländska svalheten (relativt sval även vid sommartid och vid erotiska tillfällen) och färgblekheten. Dessutom är även den svala erotik som uttryckts i dikten endast i ringa grad upplevd och därför i någon mån att betrakta såsom ljugen.»

Under titeln *A Song-of-Songs* är denna dikt översatt till engelska av Charles Wharton Stork i »Gustaf Fröding. Selected poems» The Macmillan Company New-York 1916.

Under titeln *Ein Hoheslied* är dikten översatt till tyska av Otto Badke i »Gedichte von Gustaf Fröding. In den Versmassen der Originale übersetzt» Albert Bonnier Leipzig o. Stockholm u. å.

VACKERT VÄDER. Sid. 9.

Trycktes första gången i kalendern »Svea» för 1891, sedermera i GD:s alla upplagor och i alla upplagor av SD. Texten här efter SD.

Följande textförändringar föreligga:

r. 4 Svea *vällingsklocka* mskpt, GD[123] SD *välling-klocka*

r. 13 Svea *runtomkring* mskpt, GD[123] SD *runt omkring*

r. 18 Svea *akter stam* mskpt, GD[123] SD *akterstam.*

r. 23 Svea, mskpt, GD[123] litet *mera varmt* SD litet *varmare*

r. 30 Svea, mskpt, GD[123] *mellan holmarne och näsen,* SD *bortom holmarne vid näset.*

r. 32 Svea, mskpt, GD[123] *i bukten* SD *i viken*

r. 43 Svea, mskpt, GD[123] *ty* i SD *mitt* i

r. 57 Svea, mskpt, GD var *värst av alla* GD[23] SD var *obarmhärtig*

Jämte »En hög visa» ingick »Vackert väder» i kalendern Svea för 1891 (jfr anmärkningen ovan, s. 166!).

Dikten var (jfr s. VII) med i den samling, som Fröding sände sin vän M. Hellberg ifrån Görlitz

i februari 1890. I sitt brev till Hellberg $^{16}/_{3}$ d. å. bemöter han på några punkter Hellbergs detaljkritik och skriver rörande denna dikt: »Även imperatorsropet i "Vackert väder" vill jag försvara. Att det är Heineskt, förnekas icke, men jag tror icke det kan anses göra sig viktigt genom att stå där — det är ju fullt motiverat och kan mycket sannolikt användas av vilken ung studiosus som hälst i en dylik situation» — både kritik och försvar utgå tydligen från strängt realistiska och så att säga allmänmänskliga synpunkter. — I brevet till fru Alma Forsberg $^{19}/_{3}$ 1893 heter det om denna dikt: »*Vackert väder* tycks mig däremot [i motsats mot »En hög visa»] i några avseenden misslyckad — där förekommer en del smaklösheter — men ifall ni ändå anser den värd att översättas, så ville jag gärna ha en del ändringar.» $^{28}/_{3}$ 1893 skriver han: »*Vackert väder* är kanske också bäst att låta vara — det är visst litet för "sött".»

Även »Vackert väder» nagelfors strängt av Fröding under hans vistelse på Uppsala hospital. Han anmärkte 1902 följande:

r. 10—11. »Dessa nämndmän torde vara i någon mån malplacerade — de giva visserligen anledning till den associerade föreställningen "bondbygd", men verka något "sökt". Däremot gillar jag "hattfloret-skyn".»

r. 14 till *långskepp:* »Kanske bättre "kyrkobåtar" — "långskepp" erinra omotiverat om vikingatid.»
r. 29 »*fnissar* torde vara alltför bondflicksaktigt för herrgårdsfröknar, vilka väl torde småle och skratta, men väl ej fnissa?»
r. 38: »*halsar* låter väl hårt».
r. 41 till *skrattsurpris:* »nödrim».
r. 43 till *skocken:* »ett alltför simpelt ord».
r. 51—54: »knappast fullt naturligt herrgårdsfrökenmaner».
r. 55 till *skreko*: »skrika skorrar på detta ställe i mina öron».
r. 58 i sin helhet: »för starkt uttryck».

Sammanfattande omdömet löd till sist:

»Detta stycke är i viss mån lögnaktigt, eftersom det ger sig ut att skildra något upplevat — "jagformen" antyder detta — utan att i verkligheten göra det.»

Till r. 5 o. 6 förtjänar anmärkas, att Brunnskogs kyrka 1878—79 undergått fullständig ombyggnad och därför tedde sig »grann och ny». — På Berga, nämnt i r. 8, bodde major Alstermarks (jfr Inledningen till I, s. XXIV!). Haga ligger också vid Värmeln.

Frödings bidrag till kalendern »Svea» blevo verkligen uppmärksammade här och där i pressen. I »Stockholms Dagblads» anmälan av »Svea»

hette det sålunda: »Frisk och originell är en dikt av Gustaf Fröding, kallad *Vackert väder.*» Men i regel tog man icke någon kännedom om det nya författarnamnet.

Under titeln *Kaunista säätä* översattes dikten till finska av Yrjö Weijola i »Valittuja Runoja», Otava, Helsingfors 1895.

Under titeln *Schönes Wetter* är den översatt av Otto Badke i hans bok.

INDIANER. Sid. 12.

Trycktes första gången i GD[1] och har omtryckts i dess följande upplagor och i SD.

Följande textändringar föreligga:

I mskptet är r. 43 ändrad till sin nuvarande lydelse från: lägga mig *i* ro *att* sova och r. 44 *i* ditt knä ä t *mot* ditt knä.

GD[1] har i r. 46 *Vet* jag skäms, GD[23] och SD *Skall* jag skäms.

Dikten är på tal i brevväxlingen med fru Forsberg. 19/2 1893 skriver han: »"*Vackert väder*" tycks mig i några avseenden misslyckad — där förekommer en del smaklösheter — men ifall ni ändå anser den värd att översättas, så ville jag gärna ha en del ändringar liksom i "Kanefarten". Detsamma kan sägas om "*Indianer*".» 28/2 s. å. skriver han: »I "Indianer" kunde vi kanske stryka den sista versen.»

I anmärkningarna 1902 heter det om »Indianer».
r. 1 till *flicktyckmyckna* : »omotiverad ljudlek»
r. 23 till *logen*: »*logar* torde ej förekomma så långt in i skogen — i skogsutkanten åter torde man ej känna sig särdeles indianskt stämd».
r. 26 o. 28 till *Miantonimah* och *Tith oh-Wah-ta-Wah*: »Från Cooper ["The deerslayer"]. "Tith" är egen uppfinning för meterns skull.»
r. 32 till *trygg-rygg-mygg*: »omotiverad ljudlek».
r. 45—48: »Denna vers torde hälst böra vara borta» — samma uppfattning som i brevet till fru Forsberg återkom alltså efter nio år.

Slutomdömet löd:

»Stycket anser jag vara lögnaktigt av samma grund som jag anser [de] bägge föregående ["En hög visa" och "Vackert väder"] lögnaktiga.»

Under titeln *Paa Krigsstien* ingick en översättning till norska i fru Forsbergs bok; som *Indianer* är den tolkad på tyska av Otto Badke och som *Indians* på engelska av Ch. W. Stork.

VALLARELÅT. Sid. 15.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i dess följande upplagor och i SD. Någon ändring i texten har icke ägt rum sedan mskpt.

Översättningen till norska vållade begripligtvis fru Forsberg stora svårigheter och Fröding gjorde

sitt bästa att hjälpa översättarinnan till rätta. $^{8}/_{2}$ 1893 skrev han: »I »Vallarelåten» har ni, tycks det mig, utmärkt väl träffat stämningen och melodien. Men månne icke »min» borde upprepas framför »Lilja» såsom i originalet? — Kanhända att det låter underligt för danska öron, men det är verkligen vanligt i sådana där värmländska lockmelodier. »Grublende» och »jublende» är kanske inte häller riktigt i stämningen. Kunde ni icke få något på »Bjelderne», »Fjelderne» i stället.

Lyttende Eko i Klippebo
svarer ur Fjeldene
Sangen fra (og) Bjelderne,
svarer: min Lilja, min Ko!

»Bjeldeklang—tier», men strax efter står det att »Fjeldsangen toner» — jag tror att både sången och bjällrorna böra vara hörbara ännu. Kunde ni icke få något om att skogssuset tiger i stället? »Melodier» är bra, men varför »Ur»? »Lister mot Fjeldenes Tinder» — »drömmende Skove det naa» — det är nog sant att mörkret sist når fjälltopparne, men däruppe är icke skogen, den är längre ned på branterna och i dalen. Första och sista stroferna äro utmärkta och det hela förefaller mig musikaliskt och verkar såsom original, vilket är den största förtjänst en översättning kan ha.» I brevet $^{16}/_{3}$ 1894 uttrycker

han sig kortare: »Paa Græsgangen är rent märkvärdig genom sin musikaliska klang, på samma gång som den håller sig troget till originalet. Det är endast ett par småsaker jag ville påpeka — »jubler» är kanske icke så lämpligt uttryck för vallsången, som vanligen har en litet vemodig stämning, ungefär som folkvisan. »Dölgende Dalen» är jag litet osäker på. Den sista versen är överdådigt bra.»

I anmärkningarna från 1902 är Fröding mycket sträng mot denna dikt. De lyda:

r. 2 till *går vilse i vall:* »Vad är att "gå vilse i vall"? — omotiverad ljudlek».

r. 4 till *lunk:* »ej bra.»

r. 6 i sin helhet: »Härstammar från ett musikstycke av min far, där ljuden äro mycket vackrare sammanfogade. Hans stycke torde i sin ordning ha föranletts av en verklig vallflickelåt.»

r. 13 till *kvälltung:* »väl tungt ord».

r. 14—15 : »konstlad ljudlek».

r. 22 till *bergbäcks fall:* »dessa bägge ord tyckas mig ej fonetiskt stämma samman».

r. 23 till *sopranen:* »kanske för mycket av salong för att vara i skogen».

r. 24 till *går vilse i vall:* »se första versen».

Slutomdöme:

»Stycket synes mig av litterära bedömare ha

överskattats — välljudet är delvis stört av missljud och innehållet är skäligen ringa.»

»Vallarelåt» har i hög grad lockat översättare I Yrjö Weijolas bok finns det under titeln *Paimenäänia* översatt till finska av R. Roine, fru Forsberg har översatt det under titeln *Paa Sæteren* till norska, Otto Hauser återgav det på tyska i »Aus fremden Zungen» 1902, Hanns von Gumppenberg likaledes, betitlat *Hirtinnenweise*, på tyska i »Schwedische Lyrik» München 1903, Otto Badke också på tyska (*Hirtenjodeln*) och Ch. W. Stork återger det på engelska som »*Pastoral*».

»Vallarelåt» är tonsatt av A. Andersen (Gehrman, St.), Anna Aurell (E. o. S.), G. G. Nyblom (Lundquist), O. Olsson (Gehrman, St.). K. Rossander (C. Johnn, St.) och Widéen (Lundquist, St.).

SKOGSRÅN. Sid. 17.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes sedan i följande upplagor och i SD. Ingen ändring i texten har ägt rum sedan mskpt. I SD står r. 21 *Vickblomspojken*, tryckfel.

I sitt brev till vännen M. Hellberg 16/3 1890 berättade Fröding om, hur »Skogsrån» och »En hög visa» kommo till, en genetisk undersökning av största intresse, som lyder på följande sätt:

»Det gläder mig att "Den höga visan" och "Skogsrån" äro jämförelsevis lyckade — jag

trodde ibland att de voro hypokondriska stolligheter — de voro i alla fall menade såsom stolliga experiment med något hittills oförsökt. Sällsamt att omtala härstamma de bägge två från det enda ordet »björksavsflicka» vilket du fann icke passa till stämningen. Om det roar dig vill jag berätta hur de togo gestalt, liksom Edgar Poe en gång beskrivit hur det gick till när »Korpen» föddes. Jag mötte en gång på vägen till Magneskog en bondflicka, frisk, vacker och spänstig, med smeksamma ögon och i ett brev beskrev jag henne och kallade henne bland annat för »björksavsflicka». — Jag tyckte det var ett så bra ord, men glömde det sedan. Men nu begav det sig att jag började tänka på att ge ut mina dikter och då föreföll det mig som skulle tonen vara alltför entonigt sorglig — det behövdes litet frisk skogsluft. Då dök björksavsflickan upp — det skulle bli ett äkta skogsbarn, målat med skogens färger. Men bondflickan blev alltför skogsaktig och omänsklig och jag tog därför ett raskt beslut att göra om henne till »Skogsrån». Men jag var icke nöjd ändå och gjorde ett nytt försök — denna gången med min gamla flamma, vilken skulle ställas i något (!) sorts innerligt samband med naturen — ha björksav i ådrorna i stället för blod, med mera lika finurligt — sysslandet med älskog och naiva bilder förde mig genom en naturlig association

till höga visan och på det viset kommo .... landskapet i Brunskog och den bibliska diktionen i samma degel och rördes om till den besynnerliga blandningen och så kom »ekorren» och den »smidiga tallen» med bredvid »basunaljud» och »cymbaler». Jag vet sannerligen icke hur jag skall hjälpa av dessa disharmonier — ty den nordiska landskapsstämningen hör lika mycket dit som den bibliska tonen. Att skära bort här och var går icke, tror jag. »Björksavsflickan», roten och upphovet till hela eländet, skall jag emellertid avlägsna.» — I samma brev försvarade han, med anledning av en Hellbergs fråga, ett uttryck: »*Ormen på lie trädd* kom på sin plats, emedan jag antog, att Kalle i Dalen skulle välja en sådan bild från slåttanna — det händer ju, att slåtterkarlarne träffa på ormar i klövern. »Trädd» är dock kanske icke rätta ordet.»

Anmärkningarna 1902 lyda:

r. 6 till *Vickbomspojken:* »*Vickbom* torde höra till staden, ej till landsbygden.»

r. 8 »Ej fullt klart om det är skogsrån eller pojken, som äro (!) »på vägen till Anna i Fjäll». Jag känner visserligen ett ställe, som heter »Fjäll», men »fjäll» äro väl sällsynta i Värmland.»

r. 13 o. 17 till *ungtallsmidig. enstamvig. råbocksprang, lokattbukter:* »låter för modernt litterärt för att vara naturliga uttryck för bondfantasi».

Slutomdöme:

»Kunde kanske bli rätt bra efter någon omarbetning.»

Ortnamnen i de första stroferna tillhöra Värmlands verklighet, såsom fallet är med de frödingska namnen i allmänhet, och det är oriktigt att, som Harald Nielsen gör i »Moderne Litteratur» (1904), tro, att »de to förste Liniers sære uoverkommelige Ord rejser Skellet mellem Menneskeverdenen og Æventyrets Land»; namnen fästa tvärtom dikten vid den närmsta trakten:

Gunnerud var Frödings farmors änkesäte; Göst[a]hult ligger öster om Gunnerud i Östra Fågelvik, Fjäll däremot uppe i Mangskog.

»Skogsrån» översattes till norska (*Huldren*) av fru Alma Forsberg. Översättningen var ju ytterst vansklig att verkställa, och Frödings brev 16/3 1894 har ett flertal anmärkningar att framställa, men slutar med: »Stycket blir nog bra med litet mer filning».

På engelska finns stycket, betitlat *The wood sprite*, i Charles Wharton Storks bok.

VÅRAN PROST. Sid. 19.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i dess senare upplagor och i SD. Den enda textändringen består i att mskpt

r. 33 var *satt som* i klämma, vilket redan i GD[1] ä t var *allt satt* i klän ma.

I sina anmärkningar mot dikten på Uppsala hospital 1902 skrev Fröding:

r. 10—14 sammanfattade: »är ej sannolikt att församlingen uttrycker sig så».

r. 17 till *känna oss ynkligt små:* »ej fullt det rätta».

r. 29 i sin helhet: »ej fullgott».

r. 31 till *med:* »ej fullgott rim» [Fröding uttalade ordet på värmländskt sätt: *mäd*].

r. 38 ff. »torde väl förekomma, att prosten bjuder kyrkrådet till middag? dock ej säker».

Slutomdöme:

»Kunde kanske duga efter kritik och omarbetning.»

Översattes under titeln *Meijän rovasti* till finska av Larin Kyösti i »Runoja», Tamperella, 1908. Det är vidare översatt till tyska (*Unser Probst*) av Otto Badke i hans samling och av Ch. W. Stork (*Our dean*) till engelska.

Jfr F. Böök, »Essayer och kritiker 1915—1916», s. 222 ff.

JONTE OCH BRUNTE. Sid. 21.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD.

Ingen ändring har företagits i texten, med undantag av att *runtom* i r. 32, hopskrivet i mskpt och GD[1], i GD[2], deltes i två ord, vilket sedan behållits.

Anmärkningarna på Uppsala hospital 1902 lyda:

r. 1 till *stocklat:* »stöter mitt öra».

r. 30 o. 32 till *Jonten* o. *Brunten:* »Är ej fullt belåten med dessa rim även om de verka putslustigt?» r. 35 till *strunten:* »*Strunten* är kanske ett alltför hårt (av rimnöd framkallat) omdöme om Jonte (isynnerhet om det är hans gamle vän Bruntes?)». r. 38 till *skjutgammal:* »Jag förmodar men är ej fullt säker att detta brukas om hästar, som närma sig den ålder då man plägar skjuta dem.» r. 47 till *stötte:* »Jag tror att detta är en term bland hästkarlar i Värmland — är dock ej fullt viss.»

Slutomdöme:

»Duger kanske (med någon liten retuschering) såsom karrikatyrartad komisk skildring, om sådan i och för sig är berättigad.»

Jonte og Brunte ingår i fru Alma Forsbergs norska översättningar från Fröding. Den är tolkad på finska av Larin Kyösti i »Runoja» (*Jusko ja Rusko*).

»Jonte och Brunte» är tonsatt av Seligmann (Wilhelm Hansen, Kbhvn).

ÄKTENSKAPSFRÅGAN. Sid. 24.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i de följande upplagorna och i SD.

Inga textändringar ha företagits i den.

Bland anmärkningarna från 1902 finnes följande om denna dikt:

r. 20 till *du är för lat:* »kanske osannolikt att "Erk" är så oartig — väl rimnöd som här framkallat oartigheten».

Slutomdömet löd:

»Stycket kan duga under samma villkor som föregående.»

Dikten är översatt till finska av Larin Kyösti i »Runoja» (*Naimahommia*) till tyska (*Ehestandsfragen*) av Otto Badke, tr. i »Drei Lieder vom schwedischen Dichter Gustaf Fröding» 1908 och av Hanns von Gumppenberg i »Schwedische Lyrik» (*Die Heiratsfrage*) samt till engelska under titeln *Matrimonial Queries* av Ch. W. Stork.

En tonsättning till denna dikt av Axel Hillfors var införd i jultidningen »Värmländingarne» för 1896; den är vidare tonsatt av Anton Andersén (Sv. kvart.-sångens främj. XVIII), A. W. (Lundquist), H. Berens j:r, (Abr. Hirsch, St.), Th. Hansen (Wilhelm Hansen, Kbhvn), Jacobsson (Sv. kvart.-sångens befrämj. IX) och Sven Scholander.

Den tyska översättningen av Gumppenberg är tonsatt av Rachlew (Skandinavisk Musikforlag, Kbhvn).

JAN ERSA OCH PER PERSA. Sid. 26.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i dess följande upplagor och i SD.

Följande textändringar föreligga:

r. 12 mskpt, GD[123] så *munnen gick* ur led, SD så *mun gick halvt* ur led

r. 46 o. 47 mskpt, GD[123]

»Må Raggen ta Jan Ersa»,
»Må Necken ta Per Persa»

SD *»Ve' nästa ting, Jan Ersa!»*
»Vi möts, vi möts, Per Persa!»

Den sista ändringen krävdes i de »Rättelser», som Fröding skrev 1901, då »Samlade dikter» skulle ges ut, och iakttogs vid utgivningen. Däremot åsidosattes hans samtidiga önskan: »I "Jan Ersa och Per Persa" ersättes Per Persa i titeln och hela poemet igenom med *Jan* Persa» — jag har icke nu velat vidtaga denna ändring.

I brev till fru Forsberg 19/2 1893 skrev Fröding om hennes översättningsförsök: »Samma livliga beundran [som den han egnade den finhet, varmed hon återgett ett par episoder i »Bjällerklang»] egnar jag »Sven (!) Ersa og Per Persa» — det är rent förvånande hur väl ni återgivit det burleska och lokal-karakteristiska i detta stycke.» 16/3 1894 återkom han till detta stycke: »*Sven* (!) *Ersa og Per Persa* är alldeles ypperlig — där finnes absolut intet att anmärka, utom möjligen att »Katten» kanske låter för försiktigt, jag tror det går gott an att sätta rent ut »Fanden» i stället.»

Anmärkningarna 1902 mot stycket lödo:

r. 7—8 »Möjligen alltför orimligt att låta årsväxten på detta sätt deltaga i böndernas fientlighet.»

r. 11—12 till *och flen* och *gick halvt ur led:* »ej fullt bra».

r. 13—14 »se föreg.» [d. v. s. anm. till r. 7—8].

r. 16 till *gren och flen:* »kanske väl forcerat lustigt».

r. 42 till *gick det kull:* »Ej fullt riktigt i fonetiskt avseende.»

r. 46—48 i sin helhet: »Ej riktigt bra.»

Slutomdöme:

»Mitt omdöme om näst föregående stycken gäller även om detta.»

Jan Ersa og Per Persa heter den norska översättningen av fru Alma Forsberg, *Jan Ersa und Per Persa* den tyska av Otto Badke i hans bok. »Jan Ersa och Per Persa» är tonsatt av O. Stengrimson (Carl Gehrman, St.).

DET VAR DANS BORT I VÄGEN. Sid. 29.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i dess följande upplagor och i SD. Texten har icke ändrats, med undantag av

r. 21 mskpt, G[123] *i* stenar *och* klackar SD *mot* stenar *av* klackar

Anmärkningarna 1902 mot stycket lödo:

r. 1 till *på:* »*(om)*».

r. 7 till *präktiga*: »kanske alltför entusiastiskt epitet».

r. 10 till *trotsiga, vandrande, vilda:* »kanske väl gammalromantiskt — se Meg Merrilies (!) hos Walter Scott».

r. 17 till *Högvaltadrängen:* »meterförkortningen ej berättigad».

r. 19 o. 20 »ej fullt berättigade bilder».

r. 22 till *rockskörten:* »dubiöst?» »rockskörtena?»

r. 24 till *gnällde och gnall:* »denna tavtologi är möjl. i bruk i Värmland för att förstärka gnällintrycket, dock ej viss».

r. 26 till *snack:* »?»

r. 28 o. 29 till *det var ras, det var lek* och *kutter och smek:* »kanske ej fullt riktig ton».

r. 31—36: »Jag har hört påstås att natten ej är stjärnfager vid klöverblomningstid — är själv ej säker.»

r. 32 anmärkte Fröding på de båda sammanstötande g-g i »låg-glimtande».

r. 33 mskpt *lövskogbekransade* GD[123] SD *lövskogsbekransade*

Slutomdöme:

»Duger kanske efter någon retuschering. Är möjl. dock lögnartad i betraktande av att jag väl knappast här skildrat något jag själv sett.»

Ortnamnen äro från Mangskog eller Brunskog (Takene t. d. finns i båda socknarna).

Dikten tolkades på finska av Yrjö Weijola (*Kävi maantiellä tanssi*), på norska av Alma Forsberg (*Der var Dans hist paa Veien*), på tyska av Otto Badke (*In der Sonnabendnacht da war Tanz auf dem Wege*), på engelska av Ch. W. Stork (*They danced by the road side*).

»Det var dans bort i vägen» är tonsatt av Helfrid Lambert (C. Gehrman, St.) och K. Wohlfart (Abr. Lundquist, St.).

STINA STURSK. Sid. 32.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Inga ändringar i texten ha företagits.

Anmärkningarna 1902 lödo:

»Efter trallen:

»Min kära Kari,
var har du vari,
du är så bossig på ryggen din, —
jo, jag har vari
i granngårslaa
och tröskat havre med vännen min.»

r. 4 till *kutig:* »kutig tör egentligen betyda puckelryggig men torde i trätor brukas även

till den som endast är mer eller mindre krokig i ryggen, dock kanske väl starkt för att vara sannolikt?»

r. 6 till *ett tocket skrälle:* »kanske väl hårt för att vara sannolikt».

r. 11 till *gör* o. *gör:* »upprepningen i någon mån stötande».

Slutomdöme:

»Totalomdöme = det om »Jan Ersa och Per Persa» m. fl.

Översattes på finska (*Kopea Stiina*) av Larin Kyösti.

FARVÄLL. Sid. 34.

Trycktes första gången i KT 6/12 1890, ingick sedan i GD[123] och i SD.

Textändringar:

r. 12 mskpt, G[123] *men du, du ville inte, du!* SD *men den som slapp te bli't, va du.*

r. 13 mskpt, GD[1] *hansker* GD[23] SD *handsker*

r. 15 mskpt, GD[123] *gåsfett,* rebbenspjäll SD *gås och* rebbenspjäll

I KT följde efter dikten några rader, som skulle ange, att dikten var »insänd»:

»Hopas redasionen är så god att intaga detta som innehåller en ynglings lidanden.»

Anmärkningarna 1902 lödo:

r. 8 till *mister Johansson:* »kanske osannolikt att J. kallar sig så».

r. 12 »ej bra» [den för SD ändrade lydelsen av versen har ej tillfredsställt Fröding].

r. 20 till *sinnt:* »Är ej säker på att "sinnt" kan brukas att beteckna en permanent stämning = "ondsint"? eller blott en momentan = "vred" — det sednare är åtminstone den vanligaste betydelsen.»

r. 28 till *itnåt säll:* »kanske ej sannolikt».

r. 32 »väl överdrivet falskt — patetiskt».

r. 35 »kanske väl överdrivet sorglustigt».

Slutomdöme:

»Detta stycke torde stå i reminiscensförhållande dels till visan om "Skräddaren som drocknade allt bredevid en sjö" — dels till Kiellands "Karl Johan Gustaf Adolf Torpander", dels Dahlgrens Herrkarlsbonde. Såsom utgörande en imitation av dessa och under erkännande av detta, torde stycket ha någon förtjänst såsom karrikatyr — dock torde det behöva retuscheras till mer sannolikhet i uttrycken av den förkonstlade dummerjönsigheten och uppstyltade falskpatetiska drumligheten hos denne gränsbo till den halvlitterära bildningen. Det är ej utan att något självironi,

om ock ytterligt överdriven, medverkat vid styckets tillkomst.»

»Farväll» gjorde en utomordentlig lycka. Den avtrycktes i en mängd tidningar och togs merendels på allvar. Så skrev »Upsala nya tidning» $^{10}/_{1}$ 1891: »En erotisk Haqvin Bager har dykt upp i den svensk-amerikanska pressen. Helt säkert skall det roa mången älskare av barocka lustigheter att åhöra denna utgjutelse» och meddelade dikten. I sitt nummer $^{7}/_{2}$ s. å. kunde sedan tidningen berätta, att »Farväll» var författad av herr Gustaf Fröding. — Den följdes av diverse tidningsbidrag, som sökte haka sig fast vid »Farvälls» framgång. I »Östgöten» kom sålunda ett »svar» på »Farväll» av Stina Jönsson — det bestod endast av ett slags omstuvning av de frödingska raderna.

Viktigare var emellertid, att Fröding själv tog upp den tacksamma figuren och på prosa berättade om hans levnad och hans besök i hembygden, K. T. $^{14}/_{2}$, $^{26}/_{9}$, $^{3}/_{10}$ och $^{17}/_{10}$ 1891 (se Bd IX av denna upplaga).

Som det ofta händer, vart skalden snart mera besvärad och förargad än glad över »Farvälls» ryktbarhet. För den och andra burleska stycken glömde man sådana dikter, där han nedlagt sin själs djupaste och finaste innehåll. Man hör hans förargelse, när han $^{8}/_{10}$ 1891 berättar sin kusin

Siri, att: »en postis höll ett långt högtidligt tal om »Farvädel», som i hans ögon tycktes vara det högsta poesien frambragt under de sista 2- eller 300 åren» och när han ännu 1894 skriver om »Guitarr och dragharmonika»: »Den skulle förmodligen delat öde med de flesta av sina likar, om den icke bland annat innehållit positivvisan om »mister Johansson». Positivsmaken är nu en gång den allmännast utbredda och min bok blev därför så pass populär, att den kunnat utgivas i en ny upplaga. Jag har haft mycken ära av mister Johansson — bland annat den att nämnas såsom kandidat till Svenska Akademien i likhet med »skaldekonungen» Ahlstrand och »skaldeynglingen» Chronvall.» Men faktum kvarstår, och i »Illustrerad svensk litteraturhistoria» uttrycker professor Warburg en förmodan, »att den populära "Farväll" ... skaffade Frödings bok ingång i kretsar, där man eljes icke stort bekymrade sig om lyrisk diktning».

»Farväll» är tonsatt av A. Nordholm (C. Gehrman, St.), i »Kuplett-Repertoire» 36 (A. Hirsch, St.), av Pelle N. (C. Gehrman, St.) och Seligmann (Wilhelm Hansen, Kbhvn).

BEVÄRINGA. Sid. 37.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i de följande upplagorna och i SD. Jfr s. XXX!

Följande textändringar föreligga:

r. 9 mskpt, GD[1] *långskankspojk, klädd* i GD[23] SD *långskankspojke* i

r. 11 mskpt, GD[1] ger *attan och* GD[23] SD *attane* fan

»Farväll» och »Beväringa», skrev Fröding $^{19}/_{2}$ 1893 till fru Alma Forsberg, »äro absolut omöjliga» [att översätta].

Anmärkningarna 1902 på Uppsala hospital lödo:

r. 2 till *hon är gul, hon är blå!:* »stöter mitt öra».

r. 11 i sin helhet: »ej fullt som det bör».

r. 12 till *uppå* »*uppå* är framkallat av meternöd».

Slutomdöme:

»Når kanske ej fullt upp till att vara värt ett långvarigare liv än det efemeriska i en tidning?»

En tonsättning till denna dikt av Axel Hillfors var införd i jultidningen »Värmländingarne» för 1896; den är vidare tonsatt av C. Lundqvist (Wibergh, St.) och pseudonymen H. Heide (Nord. musikförl.).

SKOJARE. Sid. 39.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Inga förändringar ha ägt rum i texten, med undantag av att mskpt i r. 6 har *värste*, men alla tryck *värsta*.

Dikten omnämnes flera gånger i Frödings brev till fru Alma Forsberg, som sökte översätta

den till norska. $^{16}/_{3}$ 1894 skrev han: »Kjæltringe-livet» är nu mycket bra, den också, men »Hyänen» gillar jag inte. Hela tonen i stycket anger, att det är en bonde, som talar, och han har väl mycket litet reda på öknens vilddjur — i alla fall brukar han icke hyänen till bild utan något mera nordiskt djur. Kunde det inte stå »eller ogsaa faa Ulven tam».

I anmärkningarna 1902 heter det om denna dikt:

r. 11 till *vildskytt och hästtjuv:* »låter tungt».

r. 12 *åttio år:* »hiatus — låter ej bra».

r. 14 till *uppå:* »meternöd».

r. 15 o. 16 till *gick* o. *gå:* »upprepningen störande».

r. 25 o. 26 till *gjort* o. *göra*: »upprepningen störande».

r. 31 o. 32 i sin helhet: »stöter mitt öra».

Slutomdöme:

»Ej självsett, vet knappast om något dylikt förefunnits i Värmland — stämmer bättre med Delsbo.»

Under namnet *Kjæltringeliv* översatt till norska av fru Alma Forsberg; kallat *Lenkarit* av den finske översättaren Larin Kyösti.

ELIN I HAGEN. Sid. 42.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring har

företagits i den tryckta texten; i mskpt är i r. 28 *in i* överstruket och *djupt i* insatt.

Vid »Samlade dikters» utgivning 1901 iakttogs ej Frödings rättelse till r. 2 o. 21, att *Anders* skulle bytas ut emot *Necklas* — jag har ej nu velat vidtaga denna ändring.

I anmärkningarna 1902 läses om denna dikt:

r. 5 till *mon:* »Mo = skogbeväxt sluttning — jag är ej säker.»

r. 13 i sin helhet: »dubiöst om det är rätta uttrycket? — möjl. är förkortningen av det skildrade förloppet alltför stark även för en balladliknande dikt?»

Slutomdöme:

»Är ej självsett och kanske i någon mån falsksentimentalt trots strävandet till realism?»

Översatt till finska under namnet *Ohmon Elli* av Yrjö Weijola.

LARS I KUJA. Sid. 45.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring i texten har ägt rum efter mskpt; i detta finnes en ändring av r. 19, som först löd:

och fast han har knappt mer än skjortan kvar,

I anmärkningarna 1902 är det endast två saker Fröding behandlar.

I r. 5 är det *hundradetrettiotredjedel*, varom han anmärker: »kanske alltför liten andel, $^1/_{96}$ har jag hört omtalas, men $^1/_{133}$ är kanske väl tilltaget», och i r. 18 anmärker han om *Stina:* »borde kanske stått "käringen", emedan hennes namn ej förut nämnts», samt ger slutomdömet:

»Stycket synes mig jämförelsevis vällyckat.»

Under namnet *Hyttelars* översatt till norskan av fru Alma Forsberg, kallat *Kuijan Lassi* i finsk tolkning av Yrjö Weijola och *Lorenz in Kuja* i tysk av Otto Badke.

LANDSVÄGSMAJA. Sid 46.

Trycktes första gången i kalendern »Svea» för 1893, upptogs i GD^{23} och i SD.

Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 3 Svea de *paltiga* GD^{23}, SD de *trasiga*

r. 10 » i *jola* GD^{23}, SD i *jorden*

r. 12 » tätt *mot* GD^{23}, SD tätt *till*

r. 15 » i *jola,* för *jola* GD^{23}, SD i *jorden,* för *jorden*

r. 19 *hon* vyssade GD^{23}, SD *och* vyssade

Dikten fick i anmärkningarna 1902 följande karaktäristik:

»Walter-Scott-romantik snarare än Värmlandsliv från min barndom?»

Översattes under titeln *Maantien Mari* till finska av Yrjö Weijola.

»Landsvägsmaja» är tonsatt av Ch. Kjerulf (Wilhelm Hansen, Kbhvn) och K. Wohlfart (Lundqvist, St.).

BJÄLLERKLANG. Sid. 48.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD.

Följande textförändringar ha ägt rum:

r. 2 i mskpt är *Cesar* överstruket och ersatt med *Pluto.*

r. 14 har M *flickaktig* (i st. f. *flickaktigt*) utan hemul.

r. 20 har M *en* mera (i st. f. *och* mera) utan hemul.

Efter rad 37 ha mskpt och GD[1] följande fyra rader, till samma stycke:

Hon svängde bångstyrigt ut med armen,
en arm, som Fidias ville kysst,
och vackert välvdes den unga barmen,
en plastiskt påpälsad melisk byst.

r. 45 mskpt *på gatorna i San* Marcos GD[123] SD på *piazzettan i* Marcos

r. 66 mskpt GD[123] nu *ha* SD nu *har* [otvivelaktigt av Fröding osett tryckfel]

r. 73 mskpt *stygn* GD[123] SD *sting*

Ingen av dikterna är i brevväxlingen med fru Forsberg så utförligt diskuterad som denna, vars formella gestaltning tidigt tycks ha förefallit

skalden otillfredsställande. I brev av $^{12}/_{2}$ 1893 skrev Fröding sålunda:

»Min "Bjällerklang" är allt här och där litet falsk i bildvalet och jag är rädd att detta även verkat på er översättning. Bland annat stämmer det kanske inte riktigt bra mellan "Havet" och "Skovguden", vilken senare dessutom är väl grekisk för det nordiska landskapet. "Eko" är också grekisk, men omtalas dock i dagligt tal i Värmland. Jag erkänner emellertid, att jag givit Er ett dåligt exempel med "Fidias" och den "Meliska bysten", vilka icke borde varit med, lika litet som den venetianska karnevalen och "Golkonda". Bildvalet borde varit helt igenom nordiskt. — — Min smaklöshet att likna en inpälsad flicka vid en oklädd grekisk staty är för övrigt så gruvlig, att den fördärvar hela stycket, som annars har sina goda sidor. Ni har försökt hjälpa saken med att låta pälsen öppna sig för armen, men jag fruktar, att pälsen icke gör sådana saker. I originalet är det likväl ändå värre, i det Fidias tänkes *kyssa* den påpälsade armen — det är onaturen i dess högsta fulländning. Kunde Ni icke helt och hållet utesluta episoden om Fidias? Själv ämnar jag göra det, ifall det blir fråga om en ny upplaga. Det ginge gott an att sluta strofen vid "Gedekid" — en bild som jag i förbigående sagt icke är fullt säker på, om

den är den rätta. Ja sedan kommer vi till Paganinis karneval, som jag djupt ångrar, även den. En "Skaal med Vin i" är kanske en något långsökt bild. I originalet tänkes det att det är själva läpparne, som äro fyllda med vin — det är rysligt, men har dock något sken för sig.

"Bölgernes Dands" är kanske något för mjukt att uttrycka flickans prat och skratt — "flickornas dans" tycker jag försvarar sin plats, efter det nu en gång (tyvärr!) skall vara venetianskt folkliv med.

Det som sedan följer är alldeles förträffligt återgivet — riktigt utmärkt bra. Det enda jag kan anmärka på är "Fyrverkeri", som Ni väl valt för "gnistkaskadens" skull. Möjligen kan man inte säga, att en elektricitetsmaskin åstadkommer en "gnistkaskad", men gnistor framkallar den dock och det är egentligen det *elektriska* jag ville ha fram. Månne inte "Voltas stapel" därför borde stå kvar? eller ännu hällre en vändning ungefär så här:

»fra noget kræftmættet Batteri».

Jag är dock osäker. Ni kanske i alla fall har funnit det rättaste.

"Golkondas Guld i dets varme Lue" är kanske för varmt i vintern — fastän jag nog givit anledning genom att tala om det tropiska guldlandet.

"Forelsket flöjtede Nordenvinden" är kanske för milt för Nordanvinden.»

På översättarinnans självförsvar följde Frödings brev ¹⁹/₄ 1893, där han skrev bl. a.:

»Naturligtvis har Ni rätt i att en översättare *måste* följa originalförfattaren, även när denne är mer eller mindre misslyckad, hur obehagligt det än ibland må kännas att återgiva en smaklöshet — och naturligtvis är jag icke så dåraktig att förebrå Er för Ert samvetsgranna återgivande. Mitt onda lynne över Fidias och Paganini var helt och hållet riktat mot mig själv. Jag vidhåller även om min stora avsky för sammanställningen mellan den Meliska Afrodite och flickan i pälsen — idéassociationen är för långsökt eller åtminstone för litet förmedlad. Däremot tror jag nästan att Ni har rätt i fråga om karnevalen — i Er tolkning är dessutom idéassociationen bättre förmedlad genom Regementsmusiken och "Sköjtebanen". Jag erkänner även min dumhet i fråga om "Batteriet". Danskan känner jag egentligen genom omvägen över Norge, där jag vistats längre tider. Men jag har dock läst åtskilligt av den danska litteraturen ända från Holberg till och med de senaste skriftställarne. Av de lyriska diktarna tilltala mig mest Emil Aarestrup och Holger Drachman [!] — jag vet knappast något skärare och finare än "Sakuntala", om icke möjligen bland Heines och Shelleys allra bästa smådikter.

För att nu återvända till "Kanefarten", så är den numera i alla avseenden överlägsen originalet. Isynnerhet beundrar jag den finhet, med vilken Ni lyckats forma om episoderna om Ekko och Karnevalen.»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 3 till *släden slängde:* »ej bra».

r. 21 till *putslustig:* »?varför putslustig?»

r. 40—45 i sin helhet: »bör göras om — "konfetti" men ej konfekt, än mindre nötter».

r. 49 »varför ej?»

r. 58 till *av kött och blod:* »stöter mitt öra».

Slutomdöme:

»Ej upplevat — jag har ej deltagit i slädparti och aldrig varit körsven åt en ung dam i släde utom en gång, då jag nära nog körde fast vid en grindstolpe. Stycket tör för övrigt vara rätt puerilt?»

Under namnet *Bjældeklang* översattes dikten till norska av Alma Forsberg.

EN GHASEL. Sid. 55.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. I fråga om textens gestaltning märkes följande.

Mskpt har r. 7—12 delade i två lika stora avdelningar. Detta kommer ej till synes i GD[1],

och GD[2], emedan r. 9 är den sista på sidan; i GD[3] åter stå alla sex raderna tillsammans i ett.

r. 24 mskpt, GD[123] *när själv jag krossas, krossas också gallret*

SD *och först när själv jag krossas, krossas gallret*

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 2 till *jag kan, jag vill:* »alltför forcerat längtansfullt».

r. 5 *smärtsamt glatt* är understruket och har fått en ogillande bock (v).

r. 11 till *droppe är:* »hiatus».

r. 13—16 försågos med klammer och frågetecken.

r. 17 »för forcerat — se *1:sta* versen».

Slutomdöme:

»Ett rätt sinnrikt bruk av ghaselformen, men väl mycket självsmek.»

Under namnet *Ristiranta* översatt till finska av Larin Kyösti.

DÖDEN. Sid. 57.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i dess följande upplagor och i SD. Inga ändringar i texten ha ägt rum. Mskpt har i r. 25 urspr. haft: Åter *kände jag*, men raden har aldrig skrivits färdig med denna början, utan de två kursiverade orden ha överstrukits och voro kanhända endast

en felskrivning, beroende på följande rads lika lydande början.

Dikten hade två strofer till, som utgingo efter kritiken av M. Hellberg i brev 11 mars 1890: »*Döden* utmärkt, ställvis charmant, men de parenteserade 2 sista verserna — sensmoralotrevliga — böra givetvis utgå.»

16 mars svarade Fröding Hellberg: »Lika riktig är också anmärkningen om "Dödens" sista verser — de kommo till långt efter det andra — jag ville hjälpa upp det, men det var dumt, horribelt dumt.»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 1 till *jordgrå:* »se Heidenstam "dödens mullgrå klut"».[1]

r. 4 till *lyssnande efter:* »hiatus».

r. 18 till *rytm mitt:* »m—m?»

Slutomdöme:

»Ej självupplevat — hör till de "stilövningar" Ruben G:son Berg omnämner.[2] Eljest en rätt lyckad stilövning.»

[1] Fröding sammanblandade uttrycken i två bredvid varandra stående dikter i »Vallfart och vandringsår». I »Livet och döden» talas det om Dödens »multna lunor», i »Höststämning» förekommer en docka, som ligger »svept i en mullgrå klut». Anmärkningen är i alla fall ett märkvärt intyg om det intryck Heidenstams första bok gjorde på Fröding.

[2] I »Gustaf Frödings skaldskap», nu 3:e uppl. s. 15.

Under titeln *Döden* översatt till norska av Alma Forsberg.

EN FRÄMMANDE MAN. Sid. 59.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i de följande upplagorna och i SD.

Ingen förändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 till detta stycke står det vid

r. 11 »är brutna — inkorrekt»

och slutomdömet:

»Stilövning i Byroniserande stil.»

Översatt under titeln *Ein fremder Mann* till tyska av Otto Badke.

HYDRA. Sid. 61.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen förändring har ägt rum i texten.

I brevet till Alma Forsberg 19/3 1893 skrev Fröding om denna dikt: »*Hydra* slår för mycket över i det falskt patetiska och bör strykas.»

I anmärkningarna 1902 hette det också:

»Självmedlidande och pjunk — för övrigt stilövning.»

Översattes med oförändrad titel till finska av Larin Kyösti.

LIVSGLÄDJEN. Sid. 63.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande uppl. och i SD. Ingen förändring har ägt rum i texten.

Det framgår av Frödings brev till Hellberg 16/3 1890, att vi här ha sista delen av en äldre och längre dikt eller, rättare, en följd av sonetter, varav den kvarlåtna var den sista. Han skrev nämligen: »*Livsglädjen* är ett gammalt stycke, för vilket jag hyst en viss aktning av ungefär samma slag som för en äldre ämbetsman, vars hjärna jag vet vara tom, men vars värdighet imponerar. Det är med en viss lättnad jag enligt ditt råd stryker alltsammans och behåller endast det sista.» I brevet till fru Forsberg 19/2 1893 utsträcker han domen till även sista delen: »*Livsglädjen* är ett barnsligt efterklangsstycke.»

I anmärkningarna 1902 skrev han endast:

»Stilövning — dock kanske något litet av verklig melankoli.»

VÄNNER VID SJUKBÄDDEN. Sid. 64.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I brevet till Alma Forsberg 19/2 1893 skrev Fröding om denna dikt: »Däremot [d. v. s. i motsats mot "Hydra"] anser jag "Vänner vid sjuk-

bädden" vara ett sant uttryck för en sann känsla.»

I anmärkningarna 1902 skrev han om denna dikt:

r. 6 i sin helhet: »ej bra».

r. 11 är ändrad till: *och dessa maningar av välkänd sort*

r. 12 *ropa* är överstruket och i stället står *säga? råda?*

Slutomdöme:

»Torde vara en rätt sann skildring av en veklings ömtålighet — men som sådan väl ej särdeles njutbar för allmänheten.»

Under titeln *Venner vid Sygesengen* översatt till norska av Alma Forsberg; kallat *Ystäville sairasvuoteella* i finsk tolkning av Yrjö Weijola.

VAD ÄR SANNING? Sid. 65.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

Fröding var synnerligen nöjd med fru Alma Forsbergs tolkning av detta stycke. »"*Hvad er Sandhed?*" är avgjort bättre än originalet,» skrev han 12/2 1893 till henne. »Ekko svarede. Profeten ej.» är uttrycksfullare än min vers på samma ställe. »Gigant til Dverg—Heidelberg» är utomor-

dentligt fyndigt. Det ger bättre uttryck åt min tanke än det ursprungliga "form och färg". Mycket bättre än min är också Er sista vers. Den är vackrare och mer energisk. Bravo!»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding:

r. 3 till *gåtans lösning:* "Jag är sanningen och livet" — dessa ord synas vittna om att Jesus själv ansett sig hava givit gåtan lösning — dock ej tillfredsställande för mig, som anser att lika litet Jesus som någon annan person är sanningen.»

Helhetsomdöme:

»Är kanske ett bra stycke i sitt slag — imiterar dock Heine?»

Översatt till norska av Alma Forsberg under titeln *Hvad er sandhed?*, till finska av Yrjö Weijola under titeln *Mikä on totuus?*

DEN RYSKE ANAKORETEN. Sid. 67.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Följande ändringar ha ägt rum i texten:

r. 2 mskpt, GD[1] *tillsamman* GD[23], SD *tillsammans*

r. 6 mskpt *bittertsorgsna* GD[123], SD *bittert sorgsna*

r. 32 mskpt, GD[12] glimt *från* GD[3], SD glimt *av*

r. 43 mskpt, GD[123] *lik* en SD *som* en

r. 51 mskpt har först haft

som *evigt varat och som evigt* gjuter

vilket strukits och ersatts med det även i GD[123] behållna

som *för atomen till atom och* gjuter

SD som *sammanför atomerna och* gjuter

r. 60 mskpt han *misstror* GD[123], SD han *hatar*

Att Fröding med »Den ryske anakoreten» menat Tolstoy, ehuru dennes namn ej nämndes, var uppenbart och uppmärksammades även. I brev till Hellberg långfredagen 1891, alltså kort innan diktsamlingen kom ut, berättade Fröding utförligt om sin uppfattning av Tolstoy och hans ställning till sinnlighetens problem. »Jag anser honom fortfarande för en av tidens allra störste. Kreutzersonaten är en beundransvärd bok — även i konstnärligt hänseende, och jag kan omöjligt förstå dem, som tala om hans tillbakagång som diktare. Men naturligtvis är han vanvettigt ensidig. Sinnligheten tar sådana helvetiska former endast bland sådana naturer och sådana kulturförhållanden där den betraktas som en djävulens arvelott i människan. Han är munk alltigenom, men han är ändå stor, lika stor som Augustinus och Bernhard av Clairvaux. Jag tror mig känna ungefär lika mycket av liderlighetens djup och vidder som Tolstoy och jag vet hur förstörande den kan verka. Men dels äro de flesta män alltför grovt anlagda för att kunna taga någon skada av även ett brutalt och ihärdigt tillfredsställande av sin

drift — de göra vad naturen bjuder, icke mer, icke mindre, grubbla icke däröver och om de finna motsvarande kvinnliga medparter, blir därav ingenting på minsta vis helvetiskt. Av folk med hjärna och nerver åter finns det nog några som likna Tolstoys hjälte, men de äro ganska visst undantag — de höra till de religiöst vanvettiges släkte, som alltid hör hin håle tassa dem i hälarna och grubbla på synd mot den helige ande. Den som bär humanismen och själsfrihetens fluidum i sina ådror kan icke bli något sådant, om han är aldrig så liderlig.»

Om sin dikt yttrade han sig i brevet till fru Alma Forsberg 1893: »*Den ryske anakoreten* är dålig i några strofer, men jag anser icke stycket förkastligt.»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding:

r. 1 o. 2 i sin helhet: »D. v. s. jag läste då och då Tolstoy.»

r. 8 till *hög:* »Vet ej, om den är hög.»

r 21—24 »Kreutzersonaten».

r. 39 till *död på filtad såla:* »otrevligt uttryck».

r. 41 till *sammanslingrar:* »duger ej».

r. 48 till *kristallen:* »duger knappast».

r. 55 till *vigd därovan:* »duger knappt».

r. 57—60 »bör göras om».

Slutomdöme:

»Vet ej om min skildring av Tolstoys upp-

fattning är riktig, ej häller om den mot denna riktade motuppfattningen är det. Här och där formella förtjänster bland åtskilliga brister.»

I de randanteckningar, varmed Fröding, likaledes under sin vistelse på Uppsala hospital, försåg sitt exemplar av Nietzsches »Also sprach Zarathustra», finnes Tolstoy också nämnd. I början av kapitlet »Von den abtrünnigen» (Dritter Theil, VIII), där Nietzsche talar om, att han sett mången, som en gång lyft sina ben som till dans, krökt krypa till korset, anmärkte Fröding:

»Torde förekomma, kanske emedan man icke kryper till korset först och dansar sedan, i stället för att dansa, innan man krupit till kors på obekant mark och ovana ben. Jag vill ej påstå, att man bör stanna vid korset, men man bör kanske först äga erfarenhet om vad korskryparkravet innebär, innan man betraktar det som onödigt. Jfr Tolstoy, som gjort Kanossafärden genom den grekiska ortodoxien och ännu ligger på knä framför bergspredikan och några andra bibelställen, men för övrigt synes vara ytterst skeptisk mot alla andra auktoriteter. Om han vore yngre, skulle han kanske passera förbi även de nämnda auktoriteterna.»

BOKEN. Sid. 71.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i

följande upplagor och i SD. Ingen ändring i texten har företagits. Ty som en ändring har man säkerligen ej att uppfatta, att i GD³ (och SD) r. 15 har *stamma* i st. f. *stava* i mskpt och GD¹². Det är förmodligen ett av skalden ej iakttaget tryckfel, framkallat av »stamma» i r. 13. De anmärkningar Fröding gjorde 1902 skedde i ett exemplar av »Samlade dikter» (nionde tusendet), och där uppmärksammade han också denna upprepning med orden:

r. 15 »upprepningen störande—"stava" på sednare stället lämpligare».

Texten här har återställt denna läsart.

1902 gjorde han vidare följande anmärkning:

r. 7 till *sårtid:* »rimnöd?»

Slutomdömet löd:

»Kanske ej illa.»

Översatt till tyska under titeln *Das Buch* av Otto Badke.

VÄRLDENS GÅNG. Sid. 73.

Trycktes första gången i GD¹, omtrycktes i följande upplagor och i SD. Inga ändringar ha ägt rum i texten.

I brev till fru Alma Forsberg $^8/_2$ 1893 skrev Fröding om denna dikt: »*Verdens gang* är också utmärkt bra. Jag har ingenting att anmärka,

men jag fruktar att mitt svenska »jaså» tar sig komiskt ut för danskarne. Jag har en känning av att i det stycket har jag sviktat [!] mellan det sublima och det löjliga, något som för resten poeter ofta göra.»

I anmärkningarna 1902 äro de tre »Jasă» understrukna och Fröding antecknade vid det första: »gör sig ej riktigt bra». Efter dikten följer:

»Tör ej vara riktig framställning av mänskligheten i sin helhet — ibland torde det dock åtminstone kunna synas som ginge det så till? »Kapten» torde dock här vara malplacerat — eftersom kaptener lära vara synnerligt hjälpsamma vid dylika tillfällen — dock kan ju orkan göra hjälp omöjlig och en härom medveten kapten fåordigt avvisande. För övrigt kan det ju finnas undantag även bland kaptener och i dikten är ju ej alls antytt, att det är en flertalstypisk kapten.»

Översatt under titeln *Livets Gang* till norska av Alma Forsberg, betitlad *Maailman meno* till finska av Yrjö Weijola, till tyska av Otto Hauser i »Aus fremden Zungen» 1902 (omtryckt i Hans Bethges »Die Lyrik des Auslandes») och till engelska av Ch. W. Stork (*So Goes the World*).

MEFISTO. Sid. 74.

Trycktes första gången i GD1, omtrycktes i

följande upplagor och i SD. Ingen ändring i texten har ägt rum.

Anmärkningarna 1902 äro följande:

r. 3 o. 4 understrukna fr. o. m. fjärde ordet och försedda med ? i frikanten.

r. 5, 6 o. 8 understrukna: väl egentligen lögn — jag var som barn icke tvivlare. Först sedan jag nått medelåldern kan detta sägas om mig. Jag deltog väl ej mycket i lek, men det var ej på grund av skrämsel för bockfoten (i bet. av medvetande om allts ihålighet).

r. 42 utropet understruket och försett med bock (v).

Slutomdöme:

»Förf. torde i detta stycke något för tidigt gjort anspråk på att vara durkdriven pessimist och ohjälplig skeptiker m. m. sådant — sednare har jag verkligen nått till en något liknande grad av bitterhet och skepticism, men skulle väl knappast numer uttrycka mig på detta putslustiga sätt.»

Översatt till finska av Yrjö Weijola under titeln *Mefisto*.

I SKOGEN. Sid. 79.

Trycktes första gången i veckotidningen »Svea» den 11 juni 1887, där dikten bar titeln *Skogsliv* och var undertecknad A. K., liksom de samma

år där offentliggjorda dikterna »Min vik» (se »Viken», s. 87 och 217) och »Brottslingen» (se I: 68 o. 191). Den hör alltså till diktsamlingens äldsta beståndsdelar, men undergick genomgripande förändringar från sin första form. Förändringarna i texten äro följande:

I »Svea».

r. 5—8 saknas

r. 13—16 saknas

r. 24 *de tassande trollens fjät*

r. 25—26 Jag kände en trast, som *spelte*
för kärestan dagen lång,

r. 37—52 saknas. I deras ställe stod följande dikt:

Det finnes en ödslig röjning,
förtorkad, förödd och bränd,
där växte en blyg Linnea,
med kalken mot jorden vänd.

Hon blommade sorgsen och ensam
i svartnat förkolnat stoft,
och tyst hon bredde omkring sig
sin härliga, rena doft.

Men ingen på vida vägar
hon hade att dofta för,
förutom en brunbränd stubbe,
en sten och en gammal stör.

Hon sänkte sitt skära anlet
allt längre mot marken ned,
men aldrig fick någon veta,
vad liten Linnea led.

Ur röjningen skörd skall väckas
till våren av solens glöd,
men långt innan våren kommer,
är liten Linnea död.

r. 59 driftens *väldiga*
r. 63 *men bakom en lummig buske*
r. 67 det *svallande*, vilda
r. 69 Du *väldiga* tall
r. 70 mot *höjden*
r. 78 på *grönskande*, *barrig* gren
r. 79 och sprida *kring berg och dalar*
r. 80 sitt *blänkande*
r. 81—84 saknas
r. 85—88 lyda:

Ack, ser du då ej hur stjärnan
flyr undan dig fot för fot,
och känner du icke kedjan,
som fjättrar alltjämt din fot.

r. 89—104 saknas

I mskpt är titeln *I skogarne* överstruken (jfr Inledningen s. VII); eljest ingen ändring.

Dikten är föremål för rätt mycken omtalan i breven till fru Alma Forsberg. I brevet $^{8}/_{2}$ 1893 heter det sålunda bland annat: »Detta stycke [den andra dikten, om trasten] är för övrigt i orginal litet gammaldags sentimentalt — en Köpenhamnare skulle säkert göra en grimace åt det. »Indsö» i nästa stycke är ett för stort vattendrag, som icke så lätt kan förvandlas till kärr — ett »tjärn» däremot drabbas ofta av ett sådant öde, emedan det är grunt och litet. Har icke danskan något ord som motsvarar »tjärn»? — i norskan förekommer det dock, jag har sett det hos Ibsen. Ni har uteslutit andra versen, som talar om återspeglandet — jag tror dock, att den har betydelse såsom förberedande den nästa. Sista versen är utmärkt.

Älgen är bra alltigenom — utom kanske att ekorren icke lyssnar på fåglarna, när älgen kommer, utan blir rädd och tittar ner. »Blodets svulmende Aare tömtes i Lyngen blot» är mycket mer exakt och poetiskt än mitt uttryck på samma ställe.»

I anmärkningarna 1902 läser man om denna dikt:

r. 14 i sin helhet: »se Rydberg».

r. 25 ff.: »Tegnérs Fågellek — "bäst han sjöng och bäst han brann"».

r. 40 till *så* är satt ett frågetecken.

r. 64 till *krypskytt tog* har Fröding fogat ett *t-t*.
r. 69—72: »se Heine om "tallen" och "palmen"».
r. 79 till *barrig krona* har Fröding satt *g-k?*
r. 95 till *samklang:* »för klangfullt på detta ställe».
r. 100 till *styggt:* »barnkammarord».
r. 103 till *förbittrade:* »för starkt».

Helhetsomdöme:

»Icke dåligt, ehuru ej betydande och ej utan lån från andra håll?»

Dikten översattes under oförändrad titel till norska av Alma Forsberg, under titeln *Metsässä* till finska av Yrjö Weijola, under titeln *Im Walde* till tyska av Otto Badke.

Avdelningen »jag kände en trast» är tonsatt av Widéen (A. Lundquist, St.).

Litt. R. G:son Berg, »Från Frödings lärlingstid» (i Svenska Dagbladet, $^{25}{}_{3}$ 1911) och »Landskapet och naturen i Frödings dikter» (i Nordisk tidskrift, s. 85 ff., 1916).

I SOLNEDGÅNGEN. Sid. 85.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen förändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 1 »Medvetet gjort efter vaggvisan

»Satte jag mig på russan låg,
russade mig så gärna».

Vad »russa» är vet jag ej — »gunga»?»

»En recensent[1] trodde att jag möjl. satt »gränsle» över kammen; piken har nog träffat rätt.»

r. 11 till *tung:* »tung?»

r. 15—21 »Väl ej allmängiltigt, men såsom uttryck för momentan misströstan kanske berättigat.»

Helhetsomdöme:

»Icke helt förkastligt.»

Översatt till tyska under titeln *Bei Sonnenuntergang* av Otto Badke.

»I solnedgången» är tonsatt av B. Beckman (A. Lundquist, St.), Hanna Hallberg-Norlind (Dahlströms), Andreas Hallén (Elkan & Schildknecht, St.), Th. Hansen (Wilhelm Hansen, Kbhvn), J. Jacobsson (därsammastädes), S. Jonsson (A. Lundquist) A. Järnefelt (Fager & Westerlund Hfs), O. Morales (A. Lundquist), S. Palmgren (Wilhelm Hansen), K. Rossander (C. Johnn), K. Valentin (Elkan & Schildknecht).

VIKEN. Sid. 87.

Trycktes första gången under titeln *Min vik* i veckotidningen Svea den 11 dec. 1887; jfr anmärkningen till »I skogen».

Följande textändringar föreligga (mskpt, G[1 2]

[1] R. Steffen i »Svensk tidskrift».

och SD äro inbördes fullkomligt lika med undantag av r. 30, varom se nedan).
r. 4 Svea *rensar* mskpt *skövlar*
r. 8 » *rasslande jämmerlåt*
r. 9—12 saknas i Svea
efter r. 16 följde i Svea:

när klar som ett barnaöga
och djup som en siarblick
den himlavalvet det höga
så strålande spegla fick;

r. 18 Svea med *vindarnes sommartåg*
r. 19 » *strålarnes skimmer*
r. 20 » på *drömmande*, *vänsäll* våg
r. 21—24 Svea

när grönskande höjder lågo
och hörde på böljans slag
och mörklagda höjder sågo
i den sina egna drag.

r. 28 Svea som *gå över* piskad vik
r. 30 är *enformigt* gul och sjuk
mskpt har ursprungligen haft denna lydelse. I frikanten har en läsare (Richard Steffen?) anmärkt: »tungt. Tag ett tvåstavigt ord», varefter Fröding ändrat till

är *ödsligt* gul och sjuk

M har i stället utan hemul

är ödslig och gul och sjuk

r. 34 Svea i *isarnes fjättrar* mskpt i *fjättrande isar*
r. 46 » som *fick*

I brevet till fru Alma Forsberg 19/2 1893 skrev Fröding: »Livsglädjen är ett barnsligt efterklangsstycke. "Viken" är ett dito.»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om »Viken»:
r. 1 o. 2 i sin helhet: »kanske för banalt».
r. 9 till *rister:* »ristar»? förefaller mig dock att även »rister» förekommer.
r. 32 till *duk: duk* i bet. »oljemålning» här åsyftad — men fläckarna ge osökt idéassociationen »*bord-duk*».

Helhetsomdöme:
»Går väl an.»

Litt. R. G:son Berg, »Från Frödings lärlingstid» (i Svenska Dagbladet, 25/3 1911) och »Landskapet och naturen i Frödings dikter» (i Nordisk tidskrift, s. 85 ff., 1916).

VID MYREN. Sid. 90.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring har företagits i texten.

I anmärkningarna 1902 läses om denna dikt:
r. 1—4 »Se ett stycke av Rydberg, som dock slutar i motsatt riktning — "Världsförsoning".»

[Fröding åsyftar Viktor Rydbergs "Höstkväll".]
r. 9 i stället för *kring*, som Fröding strukit under jämte *omkring* i r. 10 och där han skrivit till »tautologi», antecknade han: *högt*.
r. 15 till *kala*, *av*: »hiatus».

Helhetsomdöme:

»Icke utan formellt värde och kanske i någon mån även annat värde.»

Litt. R. G:son Berg, »Landskapet och naturen i Frödings dikter» (i Nordisk Tidskrift, s. 85 ff., 1916).

VINTERNATT. Sid. 92.

Trycktes första gången i KT 24/12 1887, upptogs i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD.

I KT löd den på följande sätt:

Vinternatt.

Låt oss åka sakta,
låt oss dock betrakta
skogens vita slott,
golvets marmorstenar,
väldigt valv av grenar,
som till himlen nått.

Se, metalliskt kalla
månens strålar falla
ned i pelarsal

och från alla kanter
skimra diamanter
i oändligt tal.

Ej ett snöstoft röres,
under valven höres
ingen vinds musik.
Snön har rett alkover,
och därinne sover
sommarns frusna lik.

Måsolén är präktig,
rik var han och mäktig,
han som byggde den.
Men jag föredroge,
att den döda loge
levande igen.

Att de varma dragen
trädde fram i dagen
i sin fordna glöd.
Syner sköna vilda
vintern ock kan bilda,
men hans prakt är död.

Anmärkningarna 1902 innehålla om denna dikt
r. 5—6 »för höga träd».
r. 6 till *himlen nått:* »n—n».

r. 12 till *lik:* »flera — se nedan» [i r. 14 är *den döda* understruket].

r. 21 till *öde sal:* »allmänpoetiskt».

r. 24 » *oändligt tal:* »allmänpoetiskt» »†—†».

Helhetsomdöme:

»Går an, ehuru tämligen obetydligt.»

Som *Vinternat* ingår en norsk översättning i fru Alma Forsbergs samling; som *Winternight* är dikten översatt till engelska av Ch. W. Stork.

»Vinternatt» är tonsatt av H. Seligmann och Th. Hansen (Wilhelm Hansen).

SORGEBUDET. Sid. 94.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Följande textändringar föreligga:

r. 5 mskpt, GD[123] *gråtande* SD *snyftande*

r. 7 mskpt, GD[1] *talde* GD[23] SD *talte*

r. 8 o. 9 mskpt, GD[123]

Forsen *bar snyftande budet*
ned till en älv mellan *vidje* och al

r. 10 mskpt, GD[123] i *en* SD i *dess*

I anmärkningarna 1902 läses:

r. 5 till *snyftande:* »Om de redan snyftade, innan budet kom, torde sorgebudet ej varit det, som framkallade snyftandet.»

r. 7 *sorgtunga* försågs med frågetecken, likaså i r. 8 *gråtande.*

Helhetsomdöme:

»Ej riktigt nöjd med detta, ehuru jag sett och hört det berömmas — innehållet föga betydande — naturförlopp i mytisk belysning.»

Under titeln *Sörgebudet* översatt till norska av Alma Forsberg, under titeln *Die Trauerbotschaft* översatt till tyskan av Otto Badke.

»Sorgebudet» är tonsatt av V. Peterson-Berger (A. Lundquist, St.), E. Åkerberg (C. Gehrman), A. von Kothen (A. E. Lindgren, Hfs).

JAG VILLE, JAG VORE. Sid. 95.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Inga ändringar ha ägt rum i den tryckta texten; mskpt visar i r. 10, att som sista ord ursprungligen tänkts ett, som börjats med *kärleks;* i r. 14 är *i* överstruket och ersatts med *mot.*

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding följande om denna dikt:

r. 1—5 »Se Sakuntala av Drachman [!] och »Auf Flügel[n] des Gesanges» av Heine.»

r. 1 till *i Indialand:* »hiatus».

r. 3 » *rubiner:* »väl små rubiner — kanske bättre rubinstoft».

r. 7 till *svalkades sval:* »s—s».

r. 10 »metern!» [Fröding uppmärksammade, att

denna rad har en versfot mer än de övriga strofernas motsvarande verser.]

r. 11 till *mahognyträ:* »väl träaktigt för en flicka av Sakuntalas art».

r. 13 har *lutad* försetts med frågetecken.

r. 16 till *tyst*: »sus är väl ej tyst».

r. 18 o. 19 i sin helhet: »Se Sinnett och Blavatsky — teosoferna lära ju dock ej slocknande.»

Helhetsomdöme:

»Kanske ej utan värde, om ock denna Indialängtan hos mig mer var efterapning än verkligt känd.»

Översatt under titeln *Ak! om jeg blot* till norska av fru Alma Forsberg (Fröding fann tolkningen »utmärkt — jag är förtjust i vändningen »Akbar i Hindostan» liksom i denna

Dschunglen sang mig mit Hoved ör
om Tigerens Kjærlighedskval.»),

under titeln *Jos oisin* tolkad på finska av Yrjö Weijola, under titeln *Wo ich sein möchte* på tyska av Hanns von Gumppenberg och under titeln *I would that I were* på engelska av Ch. W. Stork.

»Jag ville, jag vore» är tonsatt av J. Sibelius (Helsingfors nya musikhandel) och I. Widéen (A. Lundquist, St.).

TITANIA. Sid. 91.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

Anmärkningarna 1902 lödo:

r. 5 till *böljande:* »för fylligt för älvorna som här tänkas eteriska».

r. 8 till *barmar och halsar:* »alltför grova och breda ord».

r. 11 till *skor:* »kanske hellre nakna fötter».

Översatt med bibehållen titel till norska av fru Alma Forsberg, till finska av Larin Kyösti, till engelska av E. Adams-Ray (i Svenska Dagbladet 7/9 1911, anförd från Daily Mail 3/9 samma år; särtryck s. å.) och till tyska av Otto Badke.

»Titania» är tonsatt av A. G. Bratt (A. Lundquist, St.), Elling (Oluf By, Kra), Th. Hansen (Wilhelm Hansen, Kbhvn), Haslerud (Norsk musikf., Kra.), A. Järnefelt (Helsingfors nya musikhandel), Peterson-Berger (A. Lundquist) och K. Wohlfart (därsam.).

SJÖFARAREN VID MILAN. Sid. 98.

Trycktes första gången i KT 22/12 1891, upptogs i GD[2] och kvarstod i GD[3] och SD. — Sista raden ändrades i GD[2] från

KT mitt *hjärta* till: mitt *sinne.*

Anmärkningarna 1902 innehålla:
r. 1 o. 2 »Dahlgrensreminiscens». [Jag vet ej vad Fröding här åsyftar.]

Helhetsomdöme:
»Knappast självkänt — formellt rätt bra.»
Översatt under titeln *Merenkulkija miilulla* till finska av Larin Kyösti.
»Sjöfararen vid milan» är tonsatt av S. Palmgren (Gehrman, St), K. Valentin (Elkan & Schildknecht) och K. Wohlfart (A. Lundquist, St.).

UNGDOMEN. Sid. 100.

Trycktes första gången i Ord och Bild, 1892, s. 176, under titeln *För längesedan*, upptogs i GD[2] och kvarstod i GD[3] och SD. Följande ändringar i texten föreligga:
r. 1 o. 2. Ord och Bild:

Det doftar i dalen, det skiner i ån,
långt bort ljuder klangen av luren.

r. 5 o. 6 Ord och Bild:

och rakt mitt emot står en berghäll grå,
och ekot är muntert, hallå, hallå!

r. 7 Ord och Bild:

Och sällsamma bud mig vinden bär

r. 8 Ord och Bild:

lyckliga *tider* GD[2 3] SD lyckliga *dagar*

r. 11 Ord och Bild:

himmelns GD² *himlens*

Anmärkningarna 1902 lödo:

»Detta har jag aldrig känt — möjl. önskat känna. Det är dock så pass väl gjort, att det kunde förtjäna en plats i en samling dock med antydan i titeln att det uttrycker ej något upplevt utan något jag önskat uppleva eller en förutgående vers, som antydde detta.»

Översatt under titeln *Nuoreuudessa* till finska av Yrjö Weijola, under titeln *In der Jugend* till tyska av Ernst Potthoff i »Aus fremden Zungen» 1910 och av Otto Badke.

»I ungdomen» är tonsatt av Ignotus (Elkan & Schildknecht) och Rachlew (Nordisk musikforlag, Kbhvn).

EN VINTERVISA. Sid. 101.

Trycktes första gången i kalendern Svea för 1893, upptogs i GD² och kvarstod i GD³ och SD.

Svea och GD²³ ha

r. 8 de skynda *sig*, SD de skynda, annars har ingen ändring ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

»Kanske rätt bra.»

Under titeln *Talvilaulu* översatt till finska av Larin Kyösti.

»En vintervisa» är tonsatt av A. von Kothen (A. E. Lindgren, Hfs), Norén (C. Johnn, St.), S. Palmgren (K. G. Fazer, Hfs) och Sara Wennerberg-Reuter (Elkan & Schildknecht).

DE GAMLE OCH DE UNGE. Sid. 102.

Trycktes första gången i GD[1], men ströks i de följande upplagorna och återupptogs först i E. Mskpt har ursprungligen som omkväden haft i tredje raden *Ajö!* och i sjätte *Ajö! Ajö! Ajö!*, vilka bytts ut mot de nuvarande, sedan dikten redan var i sin helhet renskriven.

r. 1 ändrades i korr. till E från mskpt Vi hurrade *till och vi* skuttade ut.

Fröding skrev 19/2 1893 till fru Alma Forsberg om detta stycke: »*De gamle och de unge* är litet jollrigt.» Hon översatte det likväl i sin bok (*De gamle og de unge*).

SALOMOS INSEGEL. Sid. 107.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i GD[23] och SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om dikten: r. 2 o. 3: »Numera tyckas mig ordnade principer och tuktad tankegång värdefulla (dock ej av andra insuggererade och indresserade oriktiga sådana). »Stadighet i tron» tycks mig endast berättigad, när tron är en med förtida eller nutida

verklighet eller framtidsverklighet överensstämmande. Den försmädliga impertinensen mot dogmatismen tyckes mig emellertid ej illa anbragt.»
r. 27 o. 28: »Denna avslutning härleder sig från Richard Steffen, som föreslog den att ersätta den ursprungliga. Efteråt har detta inflikande av en annans frambringelse tyckts mig oberättigat.»

TERSITES. Sid. 109.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i GD[23] och SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 om denna dikt heter det:
r. 18 till *achiver:* »Kanske bör stå "argiver" (vilket egentligen betyder invånare i Argos, men av Homeros ibland lär brukas som beteckning för grekerna i allmänhet). Dock förekommer även, åtminstone i latinet, achæi = greker.»
r. 21—24: »Alltför mycket av underklassuppfattning — borde stått något om att ligan är mindre ädelboren än den ges ut att vara och kungarne mindre kungliga än de anses — verkliga kungar (till egenskaper, ej blott till anseende) och verklig ädelborenhet äro ej lämpliga föremål för hån och skymford.»

APELLES I ABDERA. Sid. 111.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i GD[23] och i SD. I texten har en ändring skett:

r. 46 mskpt *tordönsbrakarn* GD^{123} SD *dunderbrakarn.*

I brevet till fru Alma Forsberg $^{19}/_{2}$ 1893 skrev Fröding: »*Apelles i Abdera* är föråldrat i anseende till satirens föremål.»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 14 *jordomskakarn* försågs med ett frågetecken.

r. 49 rättade han tryckfelet *folkligt* i SD.

r. 67 »väl hårt, hellre något mer raljerande försmädligt, men mindre *bitande*».

Helhetsomdöme:

»Rätt lustig ehuruväl ej särdeles betydande.»

BELYSNINGSFRÅGAN. Sid. 115.

Trycktes första gången i GD^{1}, omtrycktes i GD^{23} och SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 12 *Tablå!* »Bör kanske uteslutas.»

Som helhetsomdöme:

»Tycks mig vara i sitt slag förträffligt?»

I Karl Warburgs anmälan av GD^{1} (i Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning $^{30}/_{5}$ 1891) stod en anmärkning om diktens slutord: »Här verkar slutordet "Tablå!" icke så litet störande i det eljest vällyckade poemet.»

VÄNTAN. Sid. 116.

Trycktes, undertecknad G. F., först i KT 30/12 1891, upptogs i GD², kvarstod i GD³ och SD. Följande textändringar föreligga:

r. 3 KT *likt* GD²³, SD *som*

r. 4 KT *lik* bläck ~ *lik* smält GD²³, SD *som* bläck ~ *som* smält

r. 6 KT — du starka GD²³, SD du starka

I anmärkningarna 1902 heter det om denna dikt:

r. 4 till *smält:* »vitglöd?»

Helhetsomdöme:

»Låter bra — men har jag någonsin känt det i stycket uttryckta?»

Översatt till tyska under titeln *Erwartung* av Otto Badke.

TAKT. Sid. 117.

Trycktes först i GD², kvarstod i GD³ och SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

»Svar på tal åt dem, som smädade mig, när jag skänkte min akademibelöning till folkriksdagen. Hade förmodligen varit bättre att svara med »tystnadens vältalighet», isynnerhet som jag före offentliggörandet av min första samling verkligen själv skrivit en tävlingsskrift till Akademien

dock ej utan en känsla av att jag gjorde något mindre värdigt en modern litteratör, vilket bevisas av att jag i det längsta behöll detta tävlingsförsök som en hemlighet för mig själv.»

»BRISTANDE PIETET». Sid. 118.

Trycktes först i GD² och omtrycktes i GD³ och SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding:

»Torde vara sant, att jag ville och ännu vill begabba de här åsyftade. Men förnämare och ändamålsenligare torde vara att icke begabba, utan försöka bedöma dem riktigt. Utan begabberi.»

Översatt under titeln *Pious ineptitude* till engelska av Ch. W. Stork.

TILL PUBLIUS PULCHER. Sid. 119.

Trycktes först i GD¹, omtrycktes sedan i GD²³ och i SD. I texten har vidtagits den ändringen, att

r. 20 mskpt, GD¹ *klippan på Kapri* ä t
GD²³ SD *Capreas klippor*

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 17 försågs *vid sidan* med ett frågetecken.

r. 20 »Kapri lär visst vara ett förtjusande landskap?»

r. 27 till *hit till:* »t-t?».
r. 29 » *gå ibland:* »hiatus».

Helhetsomdöme:

»Rätt bra — dock låter osannolikt, att skalden vänder sig till Publius Pulcher med denna profetia.»

Översatt till engelska under titeln *To Publius Pulcher* av William Frederick Harvey i »The Westminster review» sept. 1904 (bd 162, hft 3), till finska under titeln *Publius Pulcherille* av Yrjö Weijola, till tyska under titeln *An Publius Pulcher* av Otto Badke.

UR ANABASIS. Sid. 122.

Trycktes först i GD[1], omtrycktes i GD[23] och i SD. Ingen ändring har ägt rum i texten.

I brev till Mauritz Hellberg $^{20}/_{5}$ 1891 från Lillehammer skrev Fröding om denna dikt:

»Du tycks vara förvånad över »stymfaliern Sofainetos», men det är icke så underligt heller. Just emedan jag ej »läste på», kom jag att fästa mer intresse vid själva innehållet och jag minns ännu, att jag ibland var ganska glad i den torre Xenofon med hans »svåra punkter» och *ἄν* med optativ.»

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 8 till *och:* »tonvikten på »och» ej bra» [Fröding tycks alltså 1902 ha läst denna dikt, som om den bestode av regelbundna jamber, medan det här är fråga om peoner].

till *lakoner:* »Homeriskt, ej Xenofontiskt? Xenofon skulle skrivit lakedæmoner.»

r. 11 till »metern förkortad, ej riktigt bra» [diktens strofer äro i själva verket inbördes ytterst oregelbundna, både med hänsyn till stavelseantalet i var vers, som växlar mellan lägst 10 och högst 19, och till huvudtonstavelserna och versfötterna].

r. 16 »kanske ej riktigt».

r. 18 till *segervinnare i* »hiatus».

r. 21 » *ris:* »värmländskt».

r. 28 *kunna* satt inom parentes och i frikanten står »metern».

Slutomdöme:

»Rätt bra.»

Översatt till tyska, *Aus der Anabasis*, av Otto Badke.

Dikten återger naturligtvis icke någon bestämd tilldragelse ur »Anabasis» utan är helt och hållet uppfunnen. Som förebild för själva scenen kan Fröding ha nyttjat gästabudsscenen i första kapitlet av sjätte boken, där det förtäljes om ett gästabud, som tillställdes av grekernas överbefäl-

havare: »Efter att ha offrat oxar av dem de under kriget tagit och annan slaktboskap, åstadkommo de ett riktigt gästabud, varvid man låg till bords på bänkar och åt samt drack ur dryckeskärl av horn, vilka man påträffat i landet. Men då dryckesoffret var fulländat, och man hade sjungit en festsång till gudarnas ära, uppstego först traker och dansade efter flöjt samt gjorde höga och viga hopp och svängde sina sablar. Till slut högg den ene till den andre, så att det för alla såg ut som om han slagit ihjäl honom, och den sistnämnde föll med mycken skicklighet... Den förre åter drog av den fallne hans rustning och gick därefter ut, sjungande sitalkassången (en krigs- och segersång till den trakiske fursten Sitalkas' ära . . .) Därefter stego ainianer och magneter fram och dansade den så kallade såningsdansen» ... o. s. v. (Dahls översättning.) Sofainetos, från staden Stymfalos i Arkadia, var den äldste av hellenernas överbefälhavare.

SIGURD JORSALAFAR. Sid. 124.

Trycktes först i GD[1], uteslöts ur SD (jfr Inledningen till detta band, s. LII), men återupptogs i E. I korrekturet till E gjorde Fröding en ändring i texten.

r. 5 mskpt, GD[1], Vår *stackars gamle*, E Vår *store hövding*

I brevet till fru Alma Forsberg $^{19}/_{2}$ 1893 skrev Fröding på tal om olika dikters lämplighet eller olämplighet för översättning: »*Sigurd Jorsalafar* är bra i några avseenden, men skattar för mycket åt den romantiska smaken, överlämnas dock på nåd och onåd.»

»Sigurd Jorsalafar» är tonsatt av G. Kallstenius (A. Hirsch, St.) och I. Widéen (C. Gehrman).

EN UPPLÄNDSK RUNSKRIFT. Sid. 126.

Trycktes först i GD[1], men uteslöts i följande upplagor och i SD samt återupptogs i E. Följande ändringar i texten föreligga:

r. 6 mskpt hade ursprungligen: bleka *i synen*, men de senare orden äro strukna

r. 16 mskpt har här noten: »Tvivelaktigt. Originalet har: sud-skralinga.»

r. 25 noten är tillsatt i korr. till E

r. 57 mskpt *Invar* GD[1], E *Ingvar*

r. 69 mskpt hade ursprungligen: Följde *falskan mö*

Vid omtrycket i E tillfogade Fröding:

»Var menat som drift med Rydberg och Bugge, men det kom litet för mycket av det oglada med i spelet. Ansågs av Brandes för orimligt långt för att rymmas på runstenar, varför jag exkommunicerade det. Efteråt har jag sett reproduktioner av runinskrifter, nästan alla fullt lika

långa, vadan jag absolverat stycket och här återupptagit det.»

Georg Brandes skrev i sin anmälan av boken: »Andre [Digte] er lidt urimelige Pasticher, saaledes f. Eks. *En uppländsk runskrift,* der er mindst tolv Gange saa lang som en Rune-Inskrift plejer at være.»

ETT HELICONS BLOMSTER. Sid. 131.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen annan ändring är gjord i texten än att r. 6, som i manuskriptet löd:

min lyra var gjord till att falla i stycken

i GD[1] ändrades till sin nuv. lydelse.

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om dikten:

r. 1 »Första raden är direkt lånad från Lucidor.»
r. 4 *tvättas* är överstruket och utbytt mot *sköljas.*

Slutomdömet var: »Rätt bra.»

»Ett Helicons blomster» är tonsatt av Seligmann (Wilhelm Hansen, Kbhvn).

EN LITEN COMEDIA. Sid. 133.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Fröding har till GD[2] ändrat i »Nota Bene för Auctor»

r. 10 *Grammatica* till *Grammaticis* och
r. 13 *Theologico* till *Theologiæ*;
s. 136, r. 18 GD[23] och SD *gråtandets* tryckfel för *gråtandes*

I anmärkningarna skrev Fröding 1902:
s. 133, r. 3 »Var han ej greve?»
s. 135, r. 15 ff.: »Vet ej om detta var orsaken till "Kung Märtas" avoghet mot förbindelsen.»
s. 136, r. 1 ff.: »Vet ej om detta är sant.»
s. » r. 12 till *samvet:* »flöjel?»
s. 138, r. 23 o. 24 i sin helhet: »bör ändras».
s. 139, r. 10 till *säga lågt:* »dåligt».
s. » r. 22 » *så frände han ock är:* »alltför signifikativt».

Helhetsomdöme:
»Bland mina bästa stycken?»

CORYDON TILL CHLOE. Sid. 141.

Trycktes första gången i GD[1], omtrycktes i följande upplagor och i SD. Ingen ändring har ägt rum i texten, med undantag av att i r. 5 *valv* utbytts mot *grund* i mskpt.
r. 16 SD *moder* tryckfel i st. f. *modern*

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:
r. 5 *grund*, r. 8 *stråles sken,* r. 12 i sin helhet, r. 14 *ett tak*, r. 17 *Dess lilla purpurmund*, r. 21

inunder, r. 27 *ger sin kärlek luft* försågos med frågetecken.

r. 11 *pudervita* ströks över och böts ut mot *pudrigt vita*.

r. 16 »*ell* tör vara för-gustavianskt».

Helhetsomdöme:

»Kanske dugligt efter någon retuschering.»

Litt. M. Feuk, »Frödings Corydon till Chloe» (i »Språk och Stil», XIV, s. 235 ff.).

EN TYSK FLICKUNGE. Sid. 144.

Trycktes första gången i GD^{1}, omtrycktes i GD^{23} och SD. Följande ändringar i texten föreligga:

r. 25 mskpt, GD^{1} hördes *något* GD^{23}, SD *någon*

r. 60 är i mskpt ä fr

och hon var rysligt rädd

r. 96 mskpt, GD^{12} Edelweiss! GD^{3}, SD Edelweiss.

I brevet till fru Alma Forsberg $^{19}/_{2}$ 1893 skrev Fröding om denna dikt: »*En tysk flickunge* tål vid ändringar, men kan kanske duga.» Detta utvecklades närmare i anmärkningarna på Uppsala hospital 1902, i vilka han skrev:

r. 2 till *fin musik:* »piguttryck».

r. 3—8 till »Detta har jag verkligen ej erfarit i Tyskland».

r. 9 till »omotiverat förakt».

r. 22 till »romantiken var sannolikt längesedan död och begraven i Tyskland, när jag vistades där».

r. 23 till *led vid allting tyskt:* »knappast».

r. 28 » »ej bra».

r. 30 » »varför käck?»

r. 31 » *kek:* »omotiverat värmländskt».

r. 33 » *pyssling* o. 35 *tummelitens:* »alltför diminutivt».

r. 43 till *högst diskreta:* »tungt».

r. 57 o. 58 »väl svårt att laga en sådan i en Wintergarten».

r. 70 o. 72 till *äta dig:* »äta upp dig, men då fördärvas versmåttet».

r. 77 o. 78 till *värsta:* »alltför värmländskt».

r. 82 o. 84 »tycker ej om detta tyskförakt».

r. 86 »vet ej om det ej heter áde».

r. 91 o. 92 »För simpelt».

Helhetsomdöme:

»Kanske efter grundlig omarbetning förtjänt att vara med i en samling.»

DEN SVENSKE CELADONS KLAGOVISA.

Sid. 149.

Trycktes, undertecknad Hans Sax, första gången i KT 22/4 1893, upptogs i GD² och kvarstod i GD³ och SD. I texten har ingen annan förändring skett, än att i r. 1 KT har

De svarte Morhianer

medan däremot i GD^{23} och SD adjektivet upprepas (Fröding ogillade sedermera denna upprepning. I anmärkningarna 1902 strök han det andra *svarte* och skrev i frikanten: »uteslutes». Hans helhetsomdöme om dikten vart på samma gång: »går an»), samt att

r. 9 GD^{2} *ljuvligit* GD^{3} SD *ljuvligt.*

Dikten är tonsatt av F. Körling (C. Gehrman, St.).

HERR LAGER OCH SKÖN FAGER. Sid. 151.

Trycktes första gången i »Tre Gammaldags Visor», 1893, omtrycktes i GD^{23} och SD. I texten har en ändring skett:

r. 19 GD^{23} *stå de* SD *hänga.*

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 13 o. 14 »ej rätt bra».

efter r. 16 »möjl. ännu en vers före den sista, att närmare antyda, ehuru ej skildra kärleksscenen vid ån»?

r. 19 *hänga* överstruket och utbytt mot *ligga.*

Helhetsomdöme:

»Kunde kanske bli bra med någon bearbetning.»

»Herr Lager och skön fager» är tonsatt av Jebe (Norsk musikf., Kra).

INGALILL. Sid. 153.

Trycktes första gången i »Tre Gammaldags Visor», 1893, omtrycktes i GD^{23} och SD. Ingen änd-

ring har ägt rum i texten (SD har i sista raden genom förbiseende *rädes*).

I anmärkningarna 1902 skrev Fröding om denna dikt:

r. 7 o. 8 »dessa två rader äro hämtade ur en folkvisa».

Helhetsomdömet:

»Rätt bra.»

Den folkvisa Fröding anknöt sig till är »Inga liten kvarnpiga» (i Geijer-Afzelius' samling).

Ingalill är översatt till engelska av Ch. W. Stork och av Fr. A. Judd: »Under the swedish colours» (London 1911), vilken sistnämnde sammanställt den och »Säv, säv, susa» under den gemensamma titeln »The king's mistress». Det finnes emellertid ingenting, som ger stöd åt detta förfaringssätt (jfr F. Svensons »Gustaf Frödings diktning», s. 133 ff.).

Dikten är säkerligen den oftast tonsatta av Frödings dikter; den är tonsatt av Almqvist (A. Lundquist, St.), E. Alnæs (Norsk musikf., Kra), B. Beckman (A. Hirsch, St), Bäck (Nordisk musikforlag, Kra). E. Bg (Wilhelm Hansen, Kbhvn), H. Hamnquist (A. Lundquist), S. Jonsson (Johnn, St.), Lambert (Johnn), Nanny Lejdström (A. Lundquist), O. Morales (därsam.), S. Palmgren (Gehrman, St.), Roos (Wilhelm Hansen), Rosen-

feld (Wilhelm Hansen), Stenhammar (Nord. musikf.), G. Söderbergh (Elkan & Schildknecht).

Litt. R. G:son Berg, »Frödings Ingalill» (i Stockholmstidningen 1/8 1914).

EN FATTIG MUNK FRÅN SKARA. Sid. 154.

Trycktes, undertecknat G. F., först i KT 24/12 1891, upptogs i GD[2], omtrycktes i GD[3] och SD. Följande ändringar i texten ha ägt rum:

r. 1 KT klent *var* GD[23], SD klent *nu*.

r. 5—12 voro i KT sammanförda i ett stycke, men skildes åt i GD[2].

r. 34 KT *villa* djur GD[23], SD *vilda* djur.

r. 40 KT förtappad *själ:* GD[23], SD förtappad i

r. 47—52 voro i KT förenta med föregående stycke, vilket varit otydligt i GD[2] på grund av sidskillnad mellan r. 36 och 47; skilda åt i GD[3] och SD.

r. 54 KT *nådens* dörr GD[23], SD *himlens* dörr.

Efter r. 72 följde i KT, där r. 73 o. 74 saknas, den nuvarande r. 75 i lydelsen

Ty ingen vet, vart leden bär.

r. 82 KT *hjälpa uppå* GD[23], SD hjälpa *fram till*

r. 87 KT, GD[23] *mot* sky SD *emot* sky.

r. 96 KT *stugan* min GD[23], SD *hålan* min.

r. 99 ff. voro i KT i ett stycke med föregående.

r. 101 o. 102 saknas i KT och tillades i GD[2]

I anmärkningarna 1902 läses om denna dikt:
r. 43—49 »Väl knappt sannolikt att naturföreteelserna framkallat denna förändring.»
r. 52 till *lära:* »lärans riktighet synes mig numera tvivelaktig».
r. 80 *i* överstruket och utbytt emot *mot.*
r. 87—90 »ej tillräckligt motiv».

Helhetsomdöme:

»Frånräknad »lärans» tvivelaktighet ett bland mina bästa stycken?»

Dikten är, enligt fröken Cecilia Frödings meddelande, bland Frödings äldre. — Jfr R. G:son Berg, »Landskapet och naturen i Frödings dikter» (i Nordisk tidskrift, s. 85 ff., 1916).

Dikten översattes under titeln *Köyhä Skaaran munkki* till finska av Larin Kyösti, under titeln *Ein armer Mönch von Skara* till tyska av Otto Badke, under titeln *A poor monk of Skara* till engelska av Ch. W. Stork.

Ruben G:son Berg.

INNEHÅLL.

STÄMNINGAR OCH STÄMNINGSBILDER.

LIKT OCH OLIKT.